ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana İli Safkan Arap ve Safkan İngiliz At Yetiştiriciliğinin Yapısal Durumu

Uğur ÖDEVCİ

Zootekni Anabilim Dalı
Ocak, 2026

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

Adana İli Safkan Arap ve Safkan İngiliz At Yetiştiriciliğinin Yapısal Durumu

Uğur ÖDEVCİ

Zootekni Anabilim Dalı

Bu Yüksek Lisans Tezi ../../2026 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Değerlendirilmiş ve Oy Birliği / ~~Oy Çokluğu~~ ile Kabul Edilmiştir.

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÖKÇE (Danışman)

: Prof. Dr. Serap GÖNCÜ

: Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İkbal YEŞİL

Bu Tez Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalında Hazırlanmıştır.
Tez No:

Prof. Dr. Sadık DİNÇER
Enstitü Müdürü

Bu çalışma Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Tarafından Desteklenmiştir.
Proje No: FYL-2024-16781

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

ÖZ I
ABSTRACT II
TEŞEKKÜR III
ÇİZELGELER DİZİNİ IV
ŞEKİLLER DİZİNİ VI
SİMGELER VE KISALTMALAR VIII
1. GİRİŞ 1
1.1. Türkiye'de Safkan Atçılık 1
1.2. Türkiye'de Safkan Yarış Atçılığı 3
1.3. Yüksek Komiserler Kurulu 4
1.4. Türkiye'de Safkan Arap Atçılığı 5
1.5. Türkiye'de Safkan İngiliz Atçılığı 5
1.6. Safkan Atçılığa Yönelik İstatistikler 6
1.7. Safkan Atçılığa Yönelik Mevzuatlar 9
1.8. Safkan Atçılıkta Soy Kütüğü İşlemleri 10
1.9. Devlet Tarafından Yapılan Safkan Arap Atı Yetiştiriciliği 10
1.10. Adana İlinde Safkan Atçılık Faaliyetleri 11
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 15
3. MATERYAL VE METOT 17
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 19
4.1. İşletmelerin Yapısal Durumu 19
4.1.1. Safkan Yetiştiricilerinin Yaşı 19
4.1.2. İşletmede Çalışan Sayısı ve Durumu 20
4.1.3. Safkan At Yetiştiriciliği Yapılan Süre 21
4.1.4. Yetiştiricilerin Eğitim Durumu 22
4.1.5. İşletmenin Bulunduğu Yer 23
4.1.6. İşletmenin Özelliği 24
4.1.7. İşletmenin Sürü Büyüklüğü 25
4.1.8. İşletmenin Yapısı 25
4.2. Yetiştirme Ve Sürü Sağlığı 26
4.2.1. İşletmede Kayıt Tutuluyor Mu? 26
4.2.2. Safkan Arap Kısrakların Tohumlama Yöntemi 27
4.2.3. Kısrakların Kızgınlıklarını Nasıl Belirliyorsunuz? 28
4.2.4. Tohumlamada Aygır Tercihiniz Var Mı? 29
4.2.5. Doğumhane Bölmeniz Var Mı? 30

4.2.6. Taylar Doğumdan Sonra Annesi ile Ne Kadar Süre Birlikte Tutuluyor? 30
4.2.7. Taylar Doğumdan Sonra İshal vb. Problemler Yaşıyor Mu? 31
4.2.8. Tayların Soy Kütüğü Kayıtları Ne Zaman Yaptırılıyor? 32
4.2.9. Tayların Fiziksel Değerlendirmesini Yapıyor Musunuz? 32
4.2.10. Değerlendirmede Yürüyüş Kusurlarından Karşılaştıklarınızdan Hangisi Vardır? ... 33
4.2.11. Nallama İşlemini Ne Zaman ve Ne Sıklıkta Yapıyorsunuz? 34
4.2.12. Nallamayı Kim Yapıyor? Ve Ne Tür Nal Kullanıyorsunuz? 35
4.2.13. Koruyucu Aşılama Yapılıyor Mu? Hayır İse Neden Aşı Yaptırmıyorsunuz? 36
4.2.14. Veteriner Hizmetleri Alıyor musunuz? 37
4.2.15. Veteriner Hekim Hizmetini Ne Sıklıkla Alıyorsunuz? 38
4.2.16. Veteriner Hizmeti Alım Yeri? 38
4.2.17. Veteriner Hizmetlerinden Memnun musunuz? 39
4.3. Yem ve Besleme 39
4.3.1. Hayvanların Yemlenmesinde Kullandığınız Yemlerden Sizin Ürettiğiniz Var Mı? Bu Soruya Cevap Evet İse Hangi Yemler Yetiştirilmekte? Bu Bitkiler Ne Kadar Arazide Üretilmekte? 40
4.3.2. Yem Bitkisi Yetiştiriciliği Konusunda Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz? 43
4.3.3. Ürettiğiniz Kaba Yem Yetmediği Zaman Hangi Yemi Satın Alıyorsunuz? 43
4.3.4. Yemlemeyi Günde Kaç Kez Yapıyorsunuz? 44
4.3.5. Kesif Yem Kullanıyor Musunuz? 45
4.3.6. Kesif Yem Kullanıyorsanız Kesif/Kaba Yem Verme Oranınız Nedir? 46
4.3.7. Kesif Yemi Nerden Alıyor musunuz? 47
4.3.8. Yem Hazırlama ve Karıştırma İçin Herhangi Bir Makine Kullanıyor Musunuz? 48
4.3.9. Yalama Taşı Kullanıyor Musunuz? 49
4.3.10. Yem Katkı Maddesi Kullanıyor Musunuz? 50
4.3.11. Gebe Hayvanlara Özel Besleme Yapıyor Musunuz? 51
4.4. Yarışçılık 52
4.4.1. Yetiştirdiğiniz Safkanlar Hangi Pistte Daha Başarılı? 52
4.4.2. Yetiştirdiğiniz Safkanların Başarısı Yarış Mesafesine Göre Değişiyor Mu? 53
4.4.3. Yetiştirdiğiniz Safkanların Başarısı Yaşlarına Göre Değişiyor Mu? 54
4.4.4. Koşularda Hangi Hipodromu Tercih Ediyorsunuz? 55
4.4.5. Antrenörlük Hizmeti Alıyor Musunuz? 56
4.4.6. Yarış İkramiyelerinden Memnun musunuz? 57
4.5. Sorun –Beklenti – Öneriler 58
4.5.1. At Yetiştiriciliği Yapmanıza Sebep Nedir? 58
4.5.2. Safkan At Yetiştiriciliğinden Memnun musunuz? 59
4.5.3. Bu işi sürdürmek istiyor musunuz? Evet ise neden? 60

4.5.4. Safkan At Yetiştiriciliğinden Başka Farklı Bir Sektördeki İşle Uğraşıyor musunuz? 61
4.5.5. Safkan at yetiştiriciliği dışında hayvancılık yapıyor musunuz? 62
4.5.6. İşletmelerin Başlıca Sorunları Nedir? 62
4.5.7. Yetkililerden Beklentiniz?..... 63
4.5.8. At Yetiştiricileri Derneğine Üye misiniz?..... 64
4.5.9. Sizce Adana Bölgesi At Yetiştiriciliği İçin Uygun Bir Bölge mi?..... 65
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER..... 67
KAYNAKLAR..... 69
ÖZGEÇMİŞ..... 73

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana İli Safkan Arap ve Safkan İngiliz At Yetiştiriciliğinin Yapısal Durumu

Uğur ÖDEVCİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÖKÇE

Zootekni Anabilim Dalı

ÖZ

Bu tez, Adana ilinde yürütülen safkan Arap ve safkan İngiliz atı yetiştiriciliği faaliyetlerinin yapısal durumunu, yetiştiricilik uygulamalarını, karşılaşılan sorunları ve sektörün beklentilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, bölgedeki at yetiştiriciliğinin mevcut durumu ve gelişim potansiyeline ilişkin önemli veriler sunmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, Adana'da safkan İngiliz atı yetiştiriciliği %54,9 ile baskın olup, safkan Arap atı yetiştiriciliği sınırlı düzeydedir. yetiştircilerin çoğunluğunun 40 yaş ve üzerinde olması, sektörde genç yetiştirici ihtiyacını ortaya koymaktadır. Yetiştiricilerin deneyim süresinin ortalama 16 yıl olması ve yarıdan fazlasının üniversite mezunu olması, bilgi ve tecrübe düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Yarışçılık faaliyetlerinde profesyonel antrenörlük hizmetinin yaygın olarak kullanıldığı, performansın yaş ve mesafeye bağlı olarak değerlendirildiği ve Adana–Ankara hipodrom hattının yoğun biçimde tercih edildiği belirlenmiştir.

Yetiştiricilerin en önemli sorunları arasında yüksek yem maliyetleri ve yarış ikramiyelerinin yetersizliği yer almaktadır. Sonuç olarak, genç yetiştiricilerin desteklenmesi, örgütlenmenin güçlendirilmesi, ekonomik teşviklerin artırılması ve işletmelerde kayıt tutma ile koruyucu hekimlik uygulamalarının yaygınlaştırılması, sektörün sürdürülebilirliği açısından temel öneriler olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Atı, İngiliz Atı, Adana, Yetiştiricilik, Yarışçılık

CUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

MSc THESIS

Structural Characteristics of Arabian and Thoroughbred Horse Breeding in Adana Province

Uğur ÖDEVCİ

Advisor: Assit. Prof. Dr. Gökhan GÖKÇE

Department of Animal Science

ABSTRACT

This master's thesis aims to examine the structural characteristics of Arabian Horse and Thoroughbred breeding activities carried out in Adana province, as well as prevailing breeding practices, encountered problems, and sectoral expectations. The findings obtained in the study provide important data regarding the current status and development potential of horse breeding in the region.

According to the research results, Thoroughbred breeding is dominant in Adana, accounting for 54.9% of total breeding activities, whereas Arabian horse breeding remains at a limited level. The fact that the majority of farm owners are aged 40 and above indicates a clear need for younger breeders within the sector. The average breeding experience of approximately 16 years and the high proportion of university graduates among breeders reflect a relatively high level of knowledge and practical expertise.

It has been determined that professional training services are widely utilized in racing activities, that performance is evaluated mainly in relation to age and race distance, and that the Adana–Ankara hippodrome corridor is intensively preferred.

Among the most significant problems faced by breeders are high feed costs and the inadequacy of race prize money. In conclusion, supporting young breeders, strengthening organization and cooperation, increasing economic incentives, and promoting systematic record-keeping and preventive veterinary practices within breeding enterprises are highlighted as key recommendations for the sustainable development of the sector.

Keywords: Arabian Horse, Thoroughbred, Adana, Breeding, Racing

TEŞEKKÜR

Bu Yüksek Lisans tezinin hazırlanması sürecinde bilgi, deneyim ve değerli yönlendirmeleriyle her aşamada desteğini esirgemeyen, tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gökhan GÖKÇE'ye en içten teşekkürlerimi sunarım. Akademik birikimi, sabrı ve yol gösterici katkıları, bu çalışmanın şekillenmesinde büyük rol oynamıştır.

Tez savunmam sırasında yaptıkları katkılarından dolayı Prof. Dr. Serap GÖNCÜ'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammed İkbal YEŞİL'e teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince anlayışları, sabırları ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan sevgili eşime, sevgileriyle motivasyon kaynağım olan kızım Zeynep Zümra ve oğlum Ahmet Talha'ya teşekkür ederim. Onların desteği ve fedakârlıkları olmadan bu çalışmanın tamamlanması mümkün olmazdı.

Ayrıca, çalışmanın yürütülmesine katkı sağlayan tüm kişi ve kurumlara teşekkür ederim.

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Türkiye'deki safkan Arap ve İngiliz atlarının sayıları yüzde dağılımı 6
Çizelge 1.2. Seyhan Aşım İstasyonu – 2025 aşım sezonu gebelik dağılımı 13
Çizelge 1.3. Seyhan Aşım İstasyonu – 2025 yılı aygırlara göre gebe kısrak başına aşım oranları. 14
Çizelge 4.1. Safkan at yetiştiricilerinin yaşları. 19
Çizelge 4.2. İşletmede çalışanların sayısı. 20
Çizelge 4.3. İşletmede çalışanların çalışma durumu 21
Çizelge 4.4. Safkan at yetiştiriciliği yapılan süre. 22
Çizelge 4.5. Yetiştiricilerin eğitim durumu. 22
Çizelge 4.6. İşletmelerin bulunduğu ilçeler. 23
Çizelge 4.7. İşletmelerin özelliği. 24
Çizelge 4.8. Sürü büyüklüğü. 25
Çizelge 4.9. İşletmelerin yapısı. 25
Çizelge 4.10. İşletmelerde kayıt tutma durumu. 26
Çizelge 4.11. Safkan Arap kısrakların tohumlama yöntemi. 27
Çizelge 4.12. Kısrakların kızgınlığını belirleme yöntemi. 28
Çizelge 4.13. Tohumlamada aygır tercihi. 29
Çizelge 4.14. İşletmede doğumhane bölmesi varlığı. 30
Çizelge 4.15. Tayların doğumdan sonra annesi ile birlikte kalma zamanı. 30
Çizelge 4.16. Taylarda doğumdan sonra ishal vb. problemler. 31
Çizelge 4.17. Tayların soy kütüğüne kayıt olma zamanları. 32
Çizelge 4.18. Tayların fiziksel değerlendirmesinin yapılması. 32
Çizelge 4.19. Yürüyüş kusurları 33
Çizelge 4.20. Nallama işlemi ve ne sıklıkla yapıldığı. 34
Çizelge 4.21. Nallamayı yapan kişi 35
Çizelge 4.22. Nallamada kullanılan nal türü. 36
Çizelge 4.23. Koruyucu aşılama. 37
Çizelge 4.24. Veteriner hizmetleri alımı. 37
Çizelge 4.25. Veteriner hizmetlerinin alım sıklığı. 38
Çizelge 4.26. Veteriner hizmetleri alım yeri. 38
Çizelge 4.27. Veteriner hizmetleri memnuniyet durumu. 39
Çizelge 4.28. Yetiştiricilerin yem üretimi. 40
Çizelge 4.29. Yetiştiricilerin ürettiği yem bitkileri. 41
Çizelge 4.30. Yetiştiricilerin yem ürettiği alan. 41
Çizelge 4.31. Yetiştiricilerin yem bitkileri yetiştirme konusunda tecrübesi 43
Çizelge 4.32. Yetiştiricilerin yem satın alma durumu. 43

Çizelge 4.33. Yemleme sıklığı. 44
Çizelge 4.34. Kesif yem kullanım durumu. 45
Çizelge 4.35. Kesif/kaba yem verme oranı. 46
Çizelge 4.36. Kesif yemin alım yeri. 47
Çizelge 4.37. Yem hazırlama için makine kullanım durumu. 48
Çizelge 4.38. Yalama taşı kullanma durumu. 49
Çizelge 4.39. Yem katkı maddesi kullanım durumu. 50
Çizelge 4.40. Gebe hayvanlara özel besleme yapılma. 51
Çizelge 4.41. Yetiştirilen safkanların hangi pistte başarılı olduğu. 52
Çizelge 4.42. Yetiştirilen safkanların başarısı mesafeye faktörü 53
Çizelge 4.43. Yetiştirilen safkanların başarısında yaş faktörü 55
Çizelge 4.44. At sahiplerinin hipodrom tercihi. 55
Çizelge 4.45. Antrenörlük hizmeti alınma durumu. 57
Çizelge 4.46. Yarış ikramiyelerinden memnuniyet 57
Çizelge 4.47. Yetiştiricilerin atçılığı yapma sebebi. 58
Çizelge 4.48. Yetiştiricilerin atçılığı yapma memnuniyeti. 59
Çizelge 4.49. Atçılığı sürdürme durumu. 60
Çizelge 4.50. Yetiştirilen atçılığı yapma tercihi. 60
Çizelge 4.51. Kişilerin safkan at yetiştiriciliğinden başka farklı bir sektördeki işle uğraşma. 61
Çizelge 4.52. Yetiştiricilerin atçılığı yapma dışında yaptığı faklı hayvancılık yapma 62
Çizelge 4.53. İşletmelerin başlıca sorunları. 62
Çizelge 4.54. Yetkililerden beklentiler. 64
Çizelge 4.55. At yetiştiricileri derneğine üyelik. 64
Çizelge 4.56. Adana atçılık için uygun bir il olup olmadığı. 65

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Türkiye'de faaliyet gösteren hipodromlar görseli. 4
Şekil 1.2. Doğum yılına göre safkan Arap tay tescil miktarı grafiği (Baş) 7
Şekil 1.3. Doğum yılına göre safkan İngiliz tay tescil miktarı grafiği (Baş) 8
Şekil 1.4. Yıllara göre damızlığa alınan safkan Arap atı grafiği (Baş) 8
Şekil 1.5. Yıllara göre damızlığa alınan safkan İngiliz atı grafiği (Baş). 9
Şekil 1.6. Adana Yeşiloba Hipodromu'ndan bir görünüm. 12
Şekil 1.7. Adana'da Bulunan Safkan At İşletmelerinden Bir Görünüm 12
Şekil 1.8. Adana Seyhan Aşım İstasyonu'ndan bir görünüm. 13
Şekil 4.1. Safkan at yetiştiricilerinin yaşları grafiği (%) 20
Şekil 4.2. İşletmede çalışan sayısı grafiği (%) 20
Şekil 4.3. Safkan at yetiştiriciliği yapılan süre grafiği (%) 22
Şekil 4.4. Yetiştiricilerin eğitim düzeyi grafiği (%) 23
Şekil 4.5. İşletmelerin bulunduğu ilçeler oranı grafiği (%) 24
Şekil 4.6. İşletme özelliği grafiği (%) 24
Şekil 4.7. İşletmelerdeki sürü büyüklüğü oranı grafiği (%) 25
Şekil 4.8. İşletmelerin yapısı grafiği (%) 26
Şekil 4.9. İşletmelerde kayıt tutma durumu grafiği (%) 27
Şekil 4.10. Safkan Arap kısrakların tohumlama yöntemi grafiği (%) 28
Şekil 4.11. Kısrakların kızgınlığını belirleme yöntemi grafiği (%) 29
Şekil 4.12. Tohumlamada aygır tercihi grafiği (%) 29
Şekil 4.13. İşletmede doğumhane bölmesi olup olmadığı dağılımı grafiği (%) 30
Şekil 4.14. Tayların doğumdan sonra annesi ile birlikte kalma zamanı grafiği (%) 31
Şekil 4.15. Taylar doğumdan sonra ishal vb. problemler yaşama durumu grafiği (%) 31
Şekil 4.16. Tayların soy kütüğüne kayıt olma zamanları grafiği (%) 32
Şekil 4.17. Tayların fiziksel değerlendirmesini yapılma durumu grafiği (%) 33
Şekil 4.18. Yürüyüş kusurları olup olmama durumu grafiği (%) 34
Şekil 4.19. Nallama işlemi ve ne sıklıkla yapıldığı grafiği (%) 35
Şekil 4.20. Nallamayı yapan kişi grafiği (%) 35
Şekil 4.21. Nallamada ne tür nal kullanılıyor grafiği (%) 36
Şekil 4.22. Koruyucu aşılama yapılıp yapılmadığı grafiği (%) 37
Şekil 4.23. Veteriner hizmetleri alım durumu grafiği (%) 37
Şekil 4.24. Veteriner hizmetleri alım sıklığı durumu grafiği (%) 38
Şekil 4.25. Veteriner hizmetleri alım yeri grafiği (%) 39
Şekil 4.26. Veteriner hizmetleri memnuniyet durumu grafiği (%) 39
Şekil 4.27. Yetiştiricilerin yem üretim durumu grafiği (%) 40

Şekil 4.28. Yetiştiricilerin ürettiği yem bitkileri grafiği (%) 41
Şekil 4.29. Yetiştiricilerin yem ürettiği alan ölçeği grafiği (%) 42
Şekil 4.30. Yetiştiricilerin yem bitkileri yetiştirme konusunda tecrübesi grafiği (%) 43
Şekil 4.31. Yetiştiricilerin yem satın alma durumu grafiği (%) 44
Şekil 4.32. Yemleme sıklığı grafiği (%) 45
Şekil 4.33. Kesif yem kullanım durumu grafiği (%) 46
Şekil 4.34. Kesif/kaba yem verme oranı grafiği (%) 47
Şekil 4.35. Kesif yemin alım yeri (%) 48
Şekil 4.36. Yem hazırlama için makine kullanım durumu grafiği (%) 49
Şekil 4.37. Yalama taşı kullanma durumu grafiği (%) 49
Şekil 4.38. Yem katkı maddesi kullanım durumu grafiği (%) 50
Şekil 4.39. Gebe hayvanlara özel besleme yapılma grafiği (%) 51
Şekil 4.40. Yetiştirilen safkanların hangi pistte başarılı olduğu grafiği (%) 53
Şekil 4.41. Yetiştirilen safkanların başarısı mesafeye faktörü grafiği (%) 54
Şekil 4.42. Yetiştirilen safkanların başarısında yaş faktörü grafiği (%) 55
Şekil 4.43. At sahiplerinin hipodrom tercihi grafiği (%) 56
Şekil 4.44. Antrenörlük hizmeti alınma durumu grafiği (%) 57
Şekil 4.45. Yarış ikramiyeleri memnuniyet grafiği (%) 58
Şekil 4.46. Yetiştiricilerin atçılığı yapma sebebi grafiği (%) 59
Şekil 4.47. Yetiştiricilerin atçılığı yapma memnuniyeti grafiği (%) 59
Şekil 4.48. Atçılığı sürdürme durumu grafiği (%) 60
Şekil 4.49. Yetiştirilen atçılığı yapma tercihi grafiği (%) 61
Şekil 4.50. Kişilerin safkan at yetiştiriciliğinden başka farklı bir sektördeki işle uğraşma grafiği (%) 61
Şekil 4.51. Yetiştiricilerin atçılığı yapma dışında yaptığı hayvancılık yapma grafiği (%) 62
Şekil 4.52. İşletmelerin başlıca sorunları grafiği (%) 63
Şekil 4.53. Yetkililerden beklentiler grafiği (%) 64
Şekil 4.54. At yetiştiricileri derneğine üyelik grafiği (%) 65
Şekil 4.55. Adana atçılık için uygun bir il olup olmadığı grafiği (%) 66

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

da : Dekar

IFHA : International Federation Of Horseracing Authorities

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TİGEM : Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

TJK : Türkiye Jokey Kulübü

TVF : Türkiye Varlık Fonu

YKK : Yüksek Komiserler Kurulu

1. GİRİŞ

Dünyada eşsiz bir konuma sahip olan Türkiye, bulunduğu coğrafi konum ve Anadolu'nun tarihi süreci içerisinde birçok uygarlığa yurt olması nedeniyle, bu konum atçılık kültürünün gelişmesinde önemli rol üstlenmiştir. Farklı kültürlerin etkisi ile Anadolu bir zamanlar dünyanın en özel ve en güzel atlarının yetiştirildiği yer olmuştur (Ödevci ve Gökçe, 2022).

Birçok millet at yetiştiriciliğine büyük önem vermekle birlikte, atçılık Türkler'de daha fazla itibar görmüştür. Selçuklu ve Osmanlılarda küçümsenemeyecek sayıda at sürüleri elde tutulmuş, tüm savaşlarda sayıları yüz binleri bulan süvariler önemli görev yapmıştır (Özbeyaz ve Akçapınar, 2003).

Bunun yanı sıra, Osmanlı Devleti'nden bu yana Anadolu, dünyadaki önemli at üretim merkezlerinden biriydi. Tarihin bu mirasını, özellikle safkan Arap atçılığında yaşatmak için Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ilgili Kuruluşu olan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) bünyesinde yer alan devlet haralarında safkan Arap atı yetiştiriciliği modern şartlarda devam etmektedir (Anonim 1, 2025). Ayrıca, yarışçılık faaliyetlerinde kullanılması nedeniyle safkan İngiliz ve safkan Arap atçılığına yönelik yetiştiricilik faaliyetleri özel sektör eliyle de önemli gelişme göstermektedir.

Ülkemizin tarımda öncü ve öğretici kuruluşu olan TİGEM, sahip olduğu 37 işletme ve 3,6 milyon dekar arazi varlığı üzerinde gerçekleştirdiği tarımsal üretimle sadece Türkiye'de değil, bölgesinde ve dünyada da köklü yapılanmalardan biridir. TİGEM safkan Arap atı yetiştiriciliğini Bursa-Karacabey, Malatya-Sultansuyu ve Eskişehir-Anadolu işletmelerinde yapmaktadır (Gezgiç, 2025).

Safkan Arap atı yetiştiriciliğinde tarihi deneyim ve gen kaynakları varlığı ile Türkiye ön plana çıkmaktadır. Bu minvalde; Türkiye bölgesinde olduğu gibi, Dünya'da da artık atçılık alanında sözünü dinleten, safkan atçılık ile ilgili konularda rol model alınan ülke haline gelmiştir. Türkiye'de yetiştirilen safkan atların yurt dışından yoğun talep görmesi hem yetiştirici hem de sektör için umut kaynağı oluşturmaktadır (Ödevci ve Gökçe, 2022).

Atçılık, Türk kültür ve tarihinde üstlendiği kritik rol nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Geçmişten bugüne; gerek sosyal yaşamda gerekse askeri başarılarda en önemli yardımcılarda olmaları, atçılığı kültürel bir değer olarak günümüze taşımıştır. At sırtında devlet kuran Türklerin, at üzerindeki serüveni çok uzun, meşakkatli ve köklü geçmişe dayanmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı bu kültürün mirasçısı olarak, at sporlarının ve at yetiştiriciliğinin günümüzde yaşatılması için gereken önemi vermektedir.

1.1. Türkiye'de Safkan Atçılık

Hayvancılık, toplumun hayvansal protein ihtiyacının karşılanmasını sağlarken diğer taraftan da bitkisel üretim yapısına, kırsal refahın gelişmesine ve ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır. Hayvancılık, gelişmişlik durumu ne olursa olsun tüm ülkeler için büyük önem

taşımaktadır. İnsanlığın ilk çağlarında, özellikle göçebelik dönemlerinde yapılan en önemli ekonomik faaliyet hayvancılık olmuştur. Aynı zamanda, hayvansal üretimden elde edilen ürünlerin insan refahının temeli olduğu ifade edilmektedir.

Günümüzde hayvancılık gelişmiş ülkelerde bir endüstri kolu haline gelmiş, ekonominin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu durum, hayvancılığın ulusal düzeyde geliştirilmesi gereken stratejik bir sektör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, hayvancılık sektörü, önümüzdeki dönemlerde de ekonomik yapıdaki ve insan beslenmesindeki önemini artırarak sürdürecektir. Tabi ülkelerin gıda arz güvenliği teminatı olan büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvancılığının yanı sıra, yüz yıl önceye kadar insan hayatının her alanında kullandığı atlarında yetiştiricilikte önemli bir yeri vardı.

Bilindiği üzere, son yüzyılda sanayi devriminin etkisiyle makineleşme giderek artmış; bu gelişme hava, kara ve deniz taşımacılığındaki teknolojinin ilerlemesini sağlamıştır. Ulaşım teknolojisindeki bu sıçrama, hayvanların lojistik ve diğer alanlardaki kullanımını önemli ölçüde azaltmıştır. Bir zamanlar hayatın merkezinde olan ancak günümüzde yaşantısından ziyade anılarda yer bulan atlar, aslında hayallere terk edilemeyecek kadar kıymetlidir. Tarih boyunca ilim ve bilgi at sırtında dünyaca taşınmış, ticari mallar onların sayesinde kıtalara yayılmış ve ordular atlar üzerinde ülkeler fethetmiştir. Kısacası, sanayi devrimine kadar dünya tarihi adeta at sırtında yazılmıştır. Bu minvalde Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinden Osmanlı'nın cihan imparatorluğuna dönüşmesine, Milli Mücadele dönemindeki vatan savunmasından bağımsızlık ateşine kadar her aşamada askerlerimizin en büyük destekçisi onlar olmuştur. Bu sebeple, tarihteki büyük medeniyetlerin yükselişinde ve çöküşünde at nallarının izleri açıkça görülmektedir. Günümüzde kullanılan pek çok bilimsel at yetiştirme tekniğinin temelinin de bizzat Türkler tarafından atıldığı bilinmektedir.

İşte bu kültürün yaşatılması için Tarım ve Orman Bakanlığı vasıtasıyla at yetiştiriciliğinde önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle safkan atçılığa yönelik olarak uluslararası standartta yarışlar düzenlenmesi Türkiye'de sektörün cazibesini giderek arttırmaktadır. Safkan atçılık alanında modern yetiştiricilik sistemleri günden güne ülke geneline yayılmaktadır. Türkiye'de 2025 yılı itibariyle 61 bine yakın yaşayan safkan at varlığı bulunmakta olup, bu sayı her yıl artmaya devam etmektedir (Anonim 2, 2025).

Özel sektör eliyle olduğu gibi, devlet eliyle de Osmanlı'dan bir miras olarak kalan safkan Arap atı yetiştiriciliği Devlet tarafından da yürütülmeye devam etmektedir. Osmanlı döneminden kalan safkan Arap kan hatları büyük bir titizlikle korunmakta ve geliştirilerek at severlerin hizmetine sunulmaktadır (Anonim 1, 2025). Türkiye'de hem özel sektör eliyle yetiştirilen hem de devlet eliyle üretilen safkan atların yetiştiricilik faaliyetleri dünya standartları ile yarışır duruma gelmiştir.

Ayrıca, ülkemizde yarışçılık faaliyetlerinde önemli bir yeri olan Türkiye Jokey Kulübü (TJK) tarafından da safkan atçığın Türkiye'de gelişmesi adına yetiştiricilik alanında önemli çalışmalar da yürütülmektedir (Ödevci ve Gökçe, 2022).

1.2. Türkiye'de Safkan Yarış Atçılığı

Atçılığın tarihi Türk milleti ile birlikte yazıldığı için, bu kültürün yaşatılması ve geliştirilmesi Türkiye için oldukça önemlidir. Türkiye'de at yarışçılığı ve yetiştiriciliğinin geliştirilmesi ve sektörün dünya çapında rekabet gücünün arttırılması için Tarım ve Orman Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Jokey Kulübü ve diğer STK'lar çalışmalarını yürütmektedir. Bu doğrultuda; bu stratejik sektörü daha da ileriye taşıyacak plan, proje ve yatırımları yapmak günden güne önem kazanmaktadır. Yarış atçılığının gelişimi, ülke genelinde sosyal, istihdam arttırıcı ve ekonomik boyutlarda önemli katkılar sağlamaktadır. Bir yarış atının yetiştirilmesi süreci, at sahibi başta olmak üzere seyis, antrenör ve bakıcı gibi doğrudan istihdam alanları yaratmasının yanı sıra veteriner hekim, ziraat mühendisi (zooteknist) ve hayvan sağlığı teknisyen/teknikerleri gibi uzman meslek gruplarının da bu alanda aktif olarak görev almasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, bir yarış atının yetiştirilmesinin en az üç kişilik doğrudan istihdam oluşturduğu belirtilmekte olup (Anonim 3, 2025), yarış atçılığı sektörü çok yönlü bir istihdam ve gelir kaynağı olarak öne çıkmaktadır.

Türk toplumunun tarihsel ve kültürel birikiminde önemli bir yer tutan at sevgisi, zaman içerisinde gelişen bilgi ve deneyimle birleşerek Türkiye'nin at yetiştiriciliği alanında uluslararası ölçekte dikkate değer bir konuma ulaşmasına katkı sağlamıştır. Türkiye bugün safkan atçılık sektöründe Avrupa da 4. dünyada 9. büyük atçılık ülkesi haline gelmiştir. Yine yaklaşık 200 bin kişilik istihdam ile bu alanda dünyanın 7. büyük ülkesi konumundadır (Yazıcı, 2016).

2025 yılı Aralık ayı itibariyle Türkiye'de yaklaşık 32.000 baş İngiliz atı ve 28.500 safkan Arap atı olmak üzere toplam 61.000'e yakın yaşayan safkan Arap ve İngiliz atı bulunmaktadır. Bu sayı gün geçtikçe artmaktadır. 2025 yılında 4.500'den fazla tayın tescili yapılarak soy kütüğüne kaydedilmiştir (Anonim 2, 2025). Atçılıkta sayı kadar yetiştiriciliğin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Atçılıkta başarının en önemli anahtarı tayların doğumdan, koşu hayatına başlayıncaya kadar ki süreçtir. Bu süreç ne kadar iyi değerlendirilir, tayların bakım, besleme ve fiziksel çevresi ne kadar iyi olur ise başarıda o denli artmaktadır. Türkiye'de son yıllarda yetiştiriciliğe verilen önem daha da artmış olup, yarış sahalarında gözlemlendiği kadarıyla, bu durum safkanların başarısını önemli ölçüde arttırmıştır. Önümüzdeki yıllarda uluslararası yarışlarda elde edilen başarıların artmasıyla Türkiye'nin yetiştiricilik konusunda ne kadar ilerlediğini daha rahat görmek mümkün olacaktır.

At yarışlarının her geçen gün popülaritesinin artması ve hipodrom alt yapılarının gelişmesi, safkan at yetiştiriciliğine pozitif katkılar sunmaktadır. Bugün ülkemizde Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Şanlıurfa olmak üzere toplam 10 ilde hipodrom bulunmaktadır. At yarışlarında başarı kazanan atlara verilen ikramiye ve pirimler sektörün gelişmesine önemli katkı sağlamıştır (Anonim 12, 2025). Bugün 300 binden fazla aile geçimini safkan atçılık faaliyetlerinden sağlamakta ve ülke ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır. safkan Arap atçılığı Anadolu kültürünün bir parçası olması ve coğrafya uyum sağlaması sayesinde

yetiştiricilik faaliyetlerinin daha da ileriye taşıyacak potansiyeli içinde barındırmaktadır (Anonim 3, 2025).

Şekil 1.1. Türkiye'de faaliyet gösteren hipodromlar görseli.

1.3. Yüksek Komiserler Kurulu

Yüksek Komiserler Kurulu, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 436'ncı maddesi ile 6132 sayılı Kanunun 8 inci maddesi hükümlerine göre oluşturulan Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı olan sürekli Kurulu'dur (Anonim 4, 2025). Türkiye'deki safkan atçılığa yönelik tüm işlemler bu Kurul tarafından yapılmaktadır. Bu kapsamada Yüksek Komiserler Kurulu'nun görev ve yetkilerini değerlendirdiğimiz zaman aşağıda yer alan hususlar ele almaktadır. Yüksek Komiser Kurulu; ülkemizin safkan atçılığın, gelişmesi için gerekli çalışmaları büyük bir titizlikle yürütmektedir. Gelecek nesillere, tarihimizin bir parçası olan at ve atçılık sevgisini aşılamak için atçılık sporlarına gereken önemi vermektedir.

Bu kapsamda Yüksek Komiserler Kurulu; atların soy kütüğü kaydını tutmak, atların pedigri işlemlerini yürütmek, atlara damızlık belgesi vermek, yarış komiserleri ve hakemlerini görevlendirmek, lisansa tabi olan antrenör, jokey ve seyislere lisans vermek ve yıllık vizelerini yapak gibi görevleri vardır.

2022 yılında At Yarışları Hakkında Kanun'da yapılan derişiklik ile Türkiye'de at yarışları düzenleme, yurtiçi ve dışından müşterek bahis kabul etme hak ve yetkilerine ilişkin lisanslar, 49 yıllığına Türkiye Varlık Fonu'na (TVF) fona devredilmiştir (Güler, 2024).

Ayrıca YKK, safkan atların soy kütüğü ve benzeri işlemlerde mevzuat çalışmaları yaparak ulusal ve uluslararası alanda sektöre yönelik standartlar getirmektedir. Tarım ve Orman

Bakanlığı'nın taşra teşkilatında atçılık ile ilgilenen personeller ile iletişimi güçlendirerek sorunların yerinde çözülmesini sağlamaktadır.

Bunun yanı sıra atçılık sektörüne sağladığı katkı, bilgi ve tecrübeyi dost ve kardeş ülkelerle paylaşılmaktadır. Özellikle Azerbaycan ve Türkmenistan'a tecrübe aktarımı noktasında önemli çalışmalar yapmaktadır (Anonim 5, 2025)

1.4. Türkiye'de Safkan Arap Atçılığı

Safkan Arap atı diğer at ırklarına göre vücut tenasübü, farklı çevre şartlarına dayanıklılığı ve uzun süreli koşularda gösterdiği koşu hızıyla kendini göstermektedir. Bu nedenlerden dolayı, at yetiştiricileri Arap atlarını daima yeni ırkların geliştirilmesi için kullanmışlardır. Türkiye'de Safkan Arap atçılığı Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras olarak kalmıştır. Özellikle devlet eliyle de yetiştiriciliği yapılan Safkan Arap atı, özel yetiştiriciler tarafından da büyük bir ilgiyle yapılmaya devam etmektedir.

Devlet tarafından, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan TİGEM; günümüzde bünyesinde barındırdığı üç hara ile safkan Arap atçılığımızı geleceğe taşıyan önemli kuruluşlardandır. TİGEM'in Bursa'da bulunan Karacabey Tarım İşletmesi, Eskişehir'de bulunan Anadolu Tarım İşletmesi ve Malatya'da bulunan Sultansuyu Tarım İşletmesinde yılda onlarca Safkan Arap atı yetiştirilmektedir. Safkan Arap atları, devletin yanı sıra halk tarafından zarafeti, güzelliği, dayanıklılığı, zor şartlara uyumu ve yarışlarda kazandığı başarılar nedeniyle özel sektör tarafından yetiştiriciliğine olan ilgi her geçen gün artmaktadır (Anonim 1, 2025).

Türkiye'de, özellikle güney kesimlerde yetiştiriciliği yapılan iller arasında Şanlıurfa safkan Arap atı yetiştiriciliğinde başı çekmektedir. Türkiye'de az veya çok birçok ilde yetiştiriciliği yapılan safkan Arap atlarının popülasyonu günden güne artmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın tek sürekli Kurulu olan Yüksek Komiserler Kurulunca safkan Arap atların soy kütüğü kayıtları tutulmakta ve yarışçılık faaliyetleri yürütülmektedir (Anonim 2, 2025).

1.5. Türkiye'de Safkan İngiliz Atçılığı

Safkan İngiliz atı yarış yeteneği mükemmel olan sıcakkanlı bir yarış atı olup, at ırkları içinde en önemlilerinden biridir. Türkiye'de safkan İngiliz atı yetiştiriciliği yapılan en önemli iki at ırkından biridir. Başta İngiltere ve ABD olmak üzere çoğu ülkelerde ise safkan denilince ilk olarak safkan İngiliz atı gelmektedir.

İngiliz atı, iyi bir yarış ve spor atıdır. Anavatanı İngiltere'dir. Sıcakkanlı ırklardandır. En hızlı koşan at ırkıdır. İklime uyma kabiliyeti iyi olduğundan çok sayıda ülkede saf olarak yetiştirilmektedir. Irkın elde edilmesinde kombinasyon melezlemesi ile yarış performansı bakımından seleksiyondan yararlanılmıştır. Irkın 250-300 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır (Arpacık, 1999; Özbeyaz ve Akçapınar, 2007)

İngiliz atının elde edilmesinde 74 temel kısrak ile doğu kökenli yaklaşık 160 aygırın katkısı olduğu belirtilmektedir (Peters, 2015).

Bu ırkın Türkiye'ye gelişi ve yarış severler tarafından tanınması tamamen bir rastlantı eseridir. Rus ihtilalinden sonra Türkiye'ye sığınan iki Rus İngiliz atı yetiştiricisi ünlü iki İngiliz aygırını Türkiye'ye getirmişlerdir. Türkiye'de ilk at yarışları İstanbul'da Veliefendi çayırında 1911 yılında düzenlenmiştir (Atabeyoğlu, 1985).

Türkiye'de at yarışlarına olan ilginin artması ile İngiltere'den damızlık at getirme faaliyetleri günden güne artmaya başlamıştır. Gazi Koşusu 1932 yılından itibaren sadece Türkiye'de doğmuş safkan İngiliz atlar için düzenlenmeye başlanmıştır (Anonim 6, 2025). 1936 yılından sonra da yarışların çoğu ithal safkan İngiliz atlarına kapatılmış, buna bağlı olarak da ithal atta önemli ölçüde azalma olmuştur.

Safkan İngiliz atı yetiştiriciliğinde yarış performansı yüksek damızlık aygır ve kısrakların çok pahalı olması ve bürokratik engeller nedeniyle devlet safkan İngiliz atı yetiştiriciliğinden vazgeçmiş ve bu işi tamamen özel sektördeki yetiştiricilere bırakmıştır.

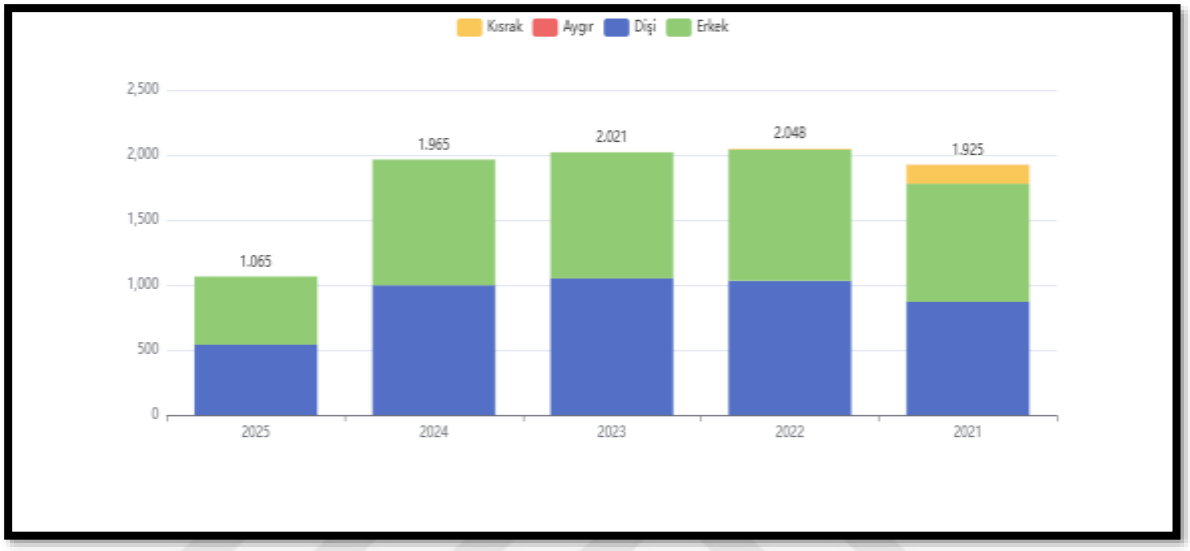
1.6. Safkan Atçılığa Yönelik İstatistikler

Türkiye'de safkan Arap atlarına yönelik studbook kayıtları her dört yılda bir yayımlanmaktadır. Safkan İngiliz atlarında yönelik studbook ise online olarak yayımlanmaktadır (Anonim 13, 2025). Bu kapsamda; Türkiye'de Studbook'a kayıtlı 42.068 baş safkan Arap atı bulunmaktadır. Bu atların 28.875 başı yaşamaktadır. Yaşayan safkan Arap atların ise 12.874 başı erkek, 9.537 başı dişi, 5.477 başı kısrak ve 527 başı ise aygırdır. Bu mevcut ile Türkiye'deki safkan at mevcudunun % 47'si safkan Arap atlarından oluşmaktadır. Diğer taraftan Türkiye'de Studbook'a kayıtlı 56.527 baş safkan İngiliz atı bulunmaktadır. Bu atların 31.903 başı yaşamaktadır. Yaşayan safkan İngiliz atların ise 13.878 başı erkek, 9.282 başı dişi, 8.139 başı kısrak ve 1.131 başı ise aygırdır. Bu mevcut ile Türkiye'deki safkan at mevcudunun % 53'ü safkan İngiliz atlarından oluşmaktadır. Çizelge 1.1.'de safkan Arap ve İngiliz atların ülkemizdeki şuan ki sayıları verilmiştir (Anonim 2, 2025).

Çizelge 1.1. Türkiye'deki safkan Arap ve İngiliz atlarının sayıları yüzde dağılımı (Anonim 2, 2025).

Veri	Safkan Arap Atı	Arap Oranı (%)	Safkan İngiliz Atı	İngiliz Oranı (%)	Toplam Safkan At Sayısı (Baş)
Soy Kütüğüne Kayıtlı At Sayısı	42.068	**43**	56.527	**57**	98.595
Yaşayan At Sayısı	28.415	**47**	31.903	**53**	60.318
Erkek At Sayısı	12.874	**48**	13.878	**52**	26.752
Dişi At Sayısı	9.537	**51**	9.282	**49**	18.819
Aygır Sayısı	527	**47**	604	**53**	1.131
Kısrak Sayısı	5.477	**40**	8.139	**60**	13.616

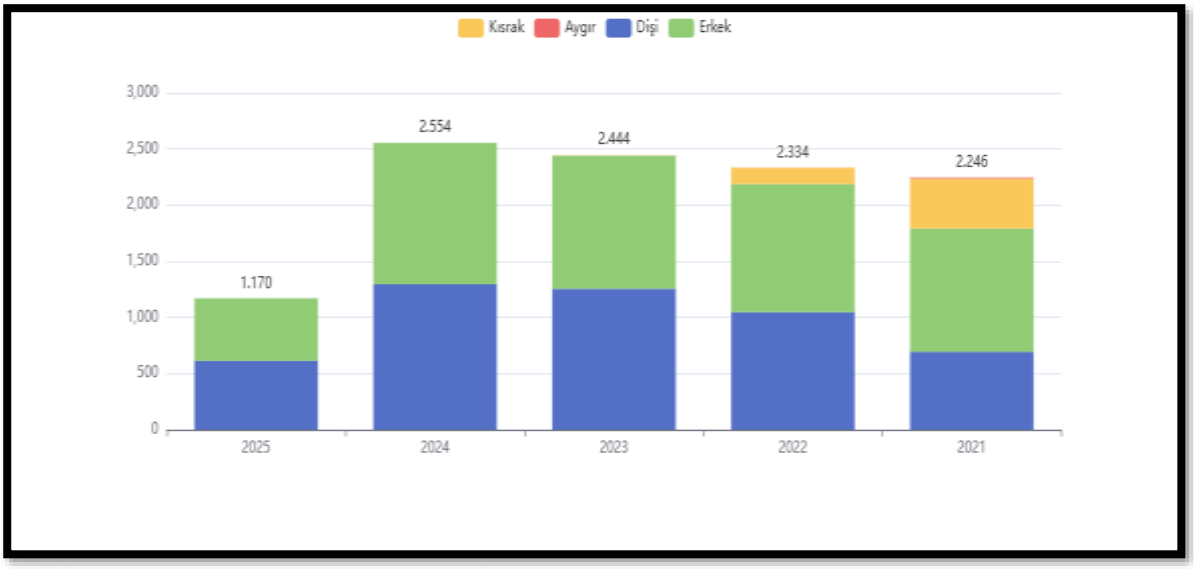
Şekil 1.2.’ de son 5 yılda safkan Arap atlarının verilerine baktığımızda 2021 yılında 1.925 baş, 2022 yılında 2.048 baş, 2023 yılında 2.021 baş, 2024 yılında ise 1.965 başa safkan Arap tayın tescil işlemi yapılmış olup, 2025 yılına ait tescil işlemleri halen devam etmekte olup, verinin alındığı tarih itibariyle 1.065 tayın tescil işlemi yapılmıştır. 2026 yılına ait doğum işlemleri 15 Ocak itibariyle başlayacak olup, tescil için başvurular 2026 yılı içerisinde başlayacaktır. Aşağıdaki grafikte son 5 yıla ait tescil işlemleri tamamlanmış safkan Arap taylara ait sayılar yer almaktadır (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.2. Doğum yılına göre safkan Arap tay tescil miktarı grafiği (Baş) (Anonim 2, 2025).

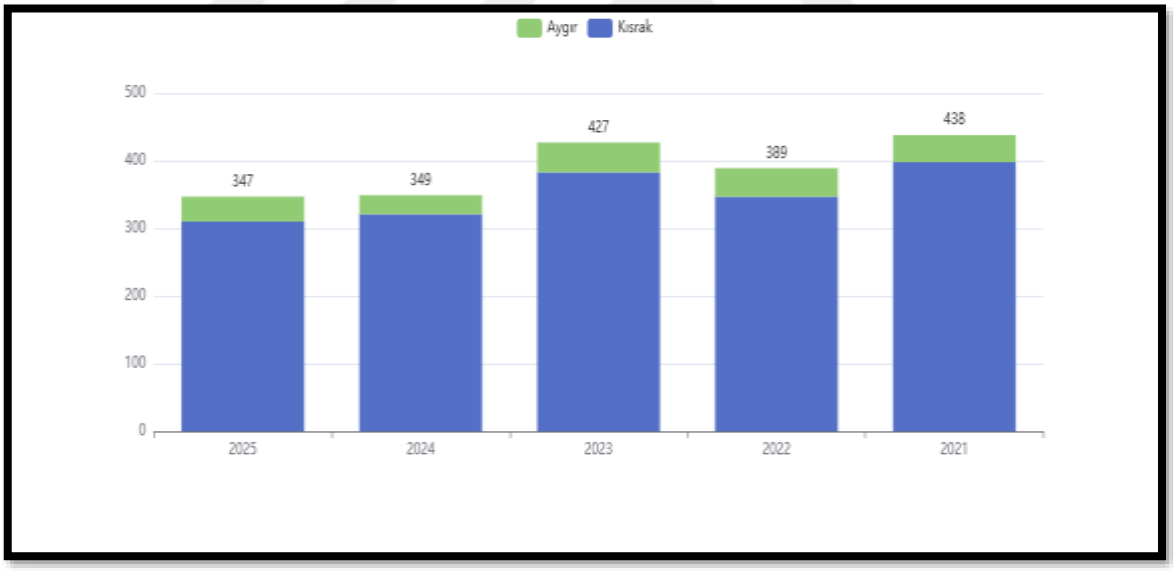
Şekil 1.3.’de son beş yıla ait safkan İngiliz taylarının tescil verileri sunulmaktadır. Buna göre, 2021 yılında 2.246, 2022 yılında 2.334, 2023 yılında 2.444 ve 2024 yılında 2.554 safkan İngiliz tayının tescil işlemi tamamlanmıştır. 2025 yılına ilişkin tescil süreci devam etmekte olup, verilerin alındığı tarih itibarıyla 1.170 safkan İngiliz tayının tescili gerçekleştirilmiştir. 2026 yılına ait doğumlar 15 Ocak itibarıyla başlayacak olup, bu doğumlara ilişkin tescil başvurularının aynı yıl içerisinde alınması planlanmaktadır. Şekil 1.3.’de, tescil işlemleri tamamlanmış safkan İngiliz taylarına ait yıllık sayısal dağılım gösterilmektedir.

Safkan Arap ve İngiliz atlarının doğum yılına göre karşılaştırdığımızda ülkemizde safkan İngiliz at yetiştiriciliği; yarış performansının uluslararası ölçekte daha yüksek ekonomik getiri sağlaması, ödül ve ikramiye miktarlarının bu ırk lehine daha cazip olması ve piyasa talebinin safkan İngiliz atları yönünde yoğunlaşması ve uluslararası yarış ve satış piyasalarına entegrasyonunun daha güçlü olması safkan Arap atlara göre daha fazla yetiştirildiği gözlenmektedir (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.3. Doğum yılına göre safkan İngiliz tay tescil miktarı grafiği (Baş) (Anonim 2, 2025).

Damızlık safkan istatistiklerini değerlendirdiğimizde son 5 yılda damızlığa alınan kısrak ve aygır sayılarının bir birine yakın sayılarda olduğu görülmektedir (Anonim 2, 2025).

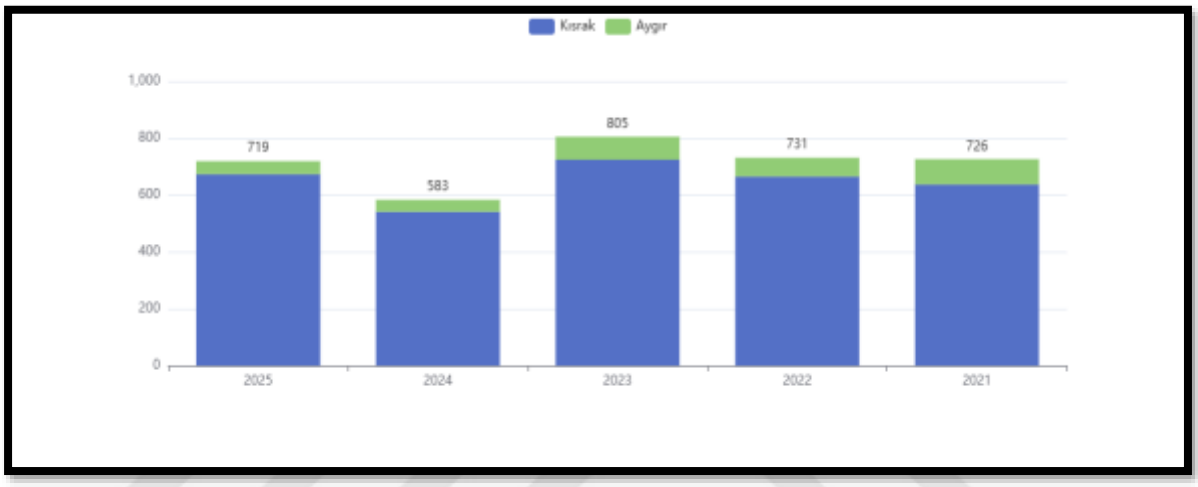

Şekil 1.4. Yıllara göre damızlığa alınan safkan Arap atı grafiği (Baş) (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.4.'te son beş yıl içerisinde damızlık kadrosuna alınan safkan Arap atlarına ilişkin veriler sunulmaktadır. Buna göre, 2021 yılında 438, 2022 yılında 389, 2023 yılında 427 ve 2024 yılında 349 safkan Arap atı (aygır ve kısrak) damızlık kadrosuna dâhil edilmiştir. Yıllar itibarıyla yapılan değerlendirmede, 2021–2025 döneminde damızlık kadrosuna alınan safkan Arap atı sayısında genel bir azalma eğilimi olduğu görülmektedir. Şekil 1.4.'te, son beş yıla ait damızlığa alınan safkan Arap atlarının yıllık dağılımı yer almaktadır. Safkan atçılıkta aşım döneminin 15

Şubat–30 Haziran tarihleri arasında gerçekleşmesi nedeniyle, 2026 yılına ait safkan Arap atı damızlık başvuruları hâlen devam etmektedir (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.4.'te, son beş yılda damızlığa ayrılan safkan İngiliz atlarına ilişkin veriler sunulmaktadır. Buna göre, 2021 yılında 726 baş, 2022 yılında 731 baş, 2023 yılında 805 baş ve 2024 yılında 726 baş safkan İngiliz aygır ve kısrak damızlık kadrosuna alınmıştır. Verilerin alındığı tarih itibarıyla 2025 yılı için toplam 719 safkan İngiliz atının damızlığa ayrıldığı belirlenmiştir. Safkan atçılıkta aşım döneminin 15 Şubat–30 Haziran tarihleri arasında olması nedeniyle, 2026 yılına ait safkan İngiliz atı damızlık başvuruları devam etmektedir.

Şekil 1.5. Yıllara göre damızlığa alınan safkan İngiliz atı grafiği (Baş) (Anonim 2, 2025).

Safkan Arap ve safkan İngiliz atçılığının gelişimine paralel olarak, Türkiye'de safkan at ihracatı her geçen yıl artış göstermektedir. Bunun yanı sıra, ülke genelinde düzenlenen yarışlarda önemli başarılar elde eden safkan Arap atlarına ait spermanın yurt dışına ihraç edilmesi, Türkiye'nin yetiştiricilik alanındaki uluslararası başarısını ve rekabet gücünü pekiştirmektedir.

Türkiye'de hipodromlarda düzenlenen safkan yarış atı koşularının %45'i safkan Arap atlarına, %55'i ise safkan İngiliz atlarına ayrılmaktadır. Yarışlarda başarı elde eden safkanlara; yetiştiricilik primi, at sahibi primi ve ikramiye ödemeleri yapılmaktadır. 2026 yılı yarış programına göre, toplam 758 yarış günü planlanmış olup, bölünmeler dâhil olmak üzere toplam 10,5 milyar Türk Lirası tutarında prim ve ikramiye dağıtılması öngörülmektedir (Anonim 12, 2025).

1.7. Safkan Atçılığa Yönelik Mevzuatlar

Türkiye'de safkan atçılığın gelişmesi ve uluslararası alanda rekabet gücünü arttıracak standartların sağlanması için ihtiyaç duyulan mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Bu kapsamda 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanun ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile bu Kanunlara dayanılarak çıkartılan Safkan Arap ve İngiliz Atların Soy Kütüğü Kayıtları,

İthalat ve İhracatı Hakkında Yönetmeliği, At Yarışları Yönetmeliği ve At Yarışları Müşterek Bahis Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim 4, 2025).

1.8. Safkan Atçılıkta Soy Kütüğü İşlemleri

Bir safkan atın doğumunun ardından tescil edilerek soy kütüğüne kaydedilmesi süreci, yürürlükteki mevzuat kapsamında belirli aşamalar çerçevesinde yürütülmektedir. Soy kütüğü kayıt işlemlerinde ulusal düzenlemelerin yanı sıra, safkan atların uluslararası düzeyde tanınırlığının ve tescil edilebilirliğinin sağlanabilmesi amacıyla, Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen standartların da eksiksiz olarak yerine getirilmesi zorunludur.

Tay tescil süreci; doğum öncesi ve doğum sonrası hazırlıklar olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Doğum öncesi süreçte, tayın ana ve babasının damızlık belgesine sahip olması, mevzuatta belirtilen hastalıklardan ari olduklarına dair sağlık vizelerinin yapılması ve aşım dönemine ait belgelerin yasal süresi içinde ilgili kamu kurumuna teslim edilmesi gerekmektedir.

Doğum sonrası süreçte ise tayın doğumundan itibaren en geç üç ay içerisinde resmi makamlara tescil başvurusu yapılmalıdır. Bu başvuru; dilekçe, tayın fotoğrafı, aşım belgesi ve DNA muayene ücretinin ödendiğine dair dekont ile Tarım ve Orman Bakanlığı'nın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine gerçekleştirilir. Başvuruyu takiben il müdürlükleri; DNA doğrulaması, mikroçip uygulaması ve İl At Islah Komisyon Kararı'nın düzenlenmesi işlemlerini yürütür. Hazırlanan tüm evraklar nihai tescil işlemi için Tarım ve Orman Bakanlığı'na iletilir. Bakanlık tarafından yapılan inceleme sonucunda dosyası eksiksiz bulunan atlar, Türk Studbook'una (Soy Kütüğü) kaydedilerek pedigri belgeleri düzenlenmektedir.

1.9. Devlet Tarafından Yapılan Safkan Arap Atı Yetiştiriciliği

Tarihsel süreç boyunca Türk toplumunda önemli bir yere sahip olan atların korunması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler, günümüzde Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) tarafından yürütülmektedir. TİGEM, Türk atçılığının geliştirilmesine yönelik çalışmalarını sistematik ve planlı bir biçimde sürdürmekte olup, bu kapsamda safkan Arap atı yetiştiriciliği önemli faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Kurum, Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren Çiftlikat-ı Hümayun adı altında sürdürülen safkan Arap atı yetiştiriciliği geleneğinin günümüzdeki temsilcisi ve devamı niteliğindedir. TİGEM'e bağlı Bursa-Karacabey, Malatya-Sultansuyu ve Eskişehir-Anadolu İşletmeleri, toplam 1.500 başın üzerinde hayvan varlığı ile Türkiye'de safkan Arap atı yetiştiriciliğinin sürdürülmesi ve geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Anonim 11, 2025).

Bu kapsamda; Osmanlı İmparatorluğu döneminde tutulan soy kütüğü kayıtlarındaki 49 ana ve 12 baba kan hattı ile Safkan Arap atı yetiştiriciliğine devam etmektedir. Bu zenginliği ile ülkemiz; dünyadaki önemli safkan Arap atı yetiştiriciliğinin ve ıslahının yapıldığı merkezlerden biri olma konumunu sürdürmektedir. Türkiye yarış sahalarında koşan Safkan Arap atlarının yüzde 23'ü

TİGEM yetiştirmesi atlardır. Safkan Arap atlarının katıldığı yarışlarda kazanılan ikramiyelerin yüzde 42'sini almaktadır (Anonim 10, 2025).

Türkiye'de safkan Arap atı sayısı 28.415 baş olup, bugün ülkemizde koşan safkan Arap atının önemli bir kısmı TİGEM orijinlidir. Bu özelliği ile TİGEM, sadece ülkemizin değil, dünyanın sayılı Arap atı yetiştiricilerinden biridir. Ayrıca Dünya Damızlık Arap atı yetiştiriciliğinde 2018 IFHA istatistiklerine göre Türkiye yüzde 32 payla birinci sıradadır (Anonim 7, 2025).

1.10. Adana İlinde Safkan Atçılık Faaliyetleri

Adana ili, sahip olduğu coğrafi, stratejik konumu itibarıyla tarım ve hayvancılık faaliyetleri açısından Türkiye'nin önde gelen merkezlerinden biridir. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde yer alan il, 35º -38º kuzey enlemleri ile 34°–36° doğu boylamları arasında konumlanmakta olup, bu matematiksel konum Adana'ya uzun vejetasyon süresi, yüksek güneşlenme süresi ve ılıman kış koşulları sağlamaktadır. Bu özellikler, özellikle yıl boyunca sürdürülebilir hayvancılık faaliyetleri açısından önemli bir avantaj oluşturmaktadır (Anonim 8, 2025).

Adana'nın geniş ve verimli Çukurova Ovası, kaliteli kaba yem üretimine olanak tanıması nedeniyle at yetiştiriciliği açısından uygun bir ekolojik zemin sunmaktadır. Ancak yaz aylarında görülen yüksek sıcaklık ve nem oranları, atların performansı ve refahı üzerinde baskı oluşturabilmekte; bu durum yetiştiricilik faaliyetlerinde uygun barınak tasarımı, besleme ve bakım yönetimini zorunlu kılmaktadır. Buna rağmen, bölgenin yem bitkileri üretim potansiyeli, at yetiştiriciliğinin sürdürülebilirliği açısından stratejik bir avantaj olarak değerlendirilmektedir.

Adana'da Yeşiloba Hipodromu'nun bulunması, Adana'yı Türkiye atçılığı açısından önemli bir merkez haline getirmektedir. Yeşiloba Hipodromu, hem safkan Arap hem de safkan İngiliz atları için düzenlenen yarışlarla bölgesel ve ulusal düzeyde yoğun bir yarışçılık faaliyetine ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, yetiştiricilik ile yarışçılık faaliyetlerinin entegre biçimde yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Adana ilinde faaliyet gösteren 65 adet safkan Arap ve safkan İngiliz atı yetiştiricilik işletmesi, ilin atçılık altyapısının nicelik ve nitelik açısından gelişmiş olduğunu göstermektedir (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.6. Adana Yeşiloba Hipodromu'ndan bir görünüm.

Adana ilinde hipodromdaki ahırlar ve yetiştiricilikte kullanılan atlar dâhil olmak üzere 1.428 İngiliz atı ve 742 Arap atı olmak üzere toplam 2.170 safkan at bulunmaktadır (Anonim 2, 2025).

Şekil 1.7. Adana'da Bulunan Safkan At İşletmelerinden Bir Görünüm

Yarışçılığın temelini oluşturan yetiştiricilik faaliyetleri çok meşakkatli ancak bir o kadarda keyifli ve heyecanlı bir süreci kapsamaktadır (Adalı, 2022)

TJK'nın tüm haralarında aşım faaliyetleri ile yetiştiricilere önemli katkılar sunmaktadır. 2025 yılı aşım sezonunda yürütülen faaliyetler kapsamında 55 İngiliz ve 18 Arap olmak üzere toplam 74 aygır ile 4.135 kısrağa aşım hizmeti verilmiştir (Adalı, 2025).

Adana'nın atçılık açısından bir diğer önemli avantajı, Seyhan Aşım İstasyonu'nun il sınırları içerisinde yer almasıdır. Aşım istasyonu 2000 yılında kurulmuş olup, 179 dekar alan üzerinde faaliyet göstermektedir. Toplam bölme sayısı 98 adettir (Anonim 9, 2025). Bu istasyon, safkan Arap ve safkan İngiliz atlarında genetik ıslah, damızlık değerinin artırılması ve kontrollü yetiştiricilik uygulamalarının yaygınlaştırılması açısından kritik bir rol üstlenmektedir.

Şekil 1.8. Adana Seyhan Aşım İstasyonu'ndan bir görünüm.

Aşım varlığı, bölgedeki yetiştiricilerin kaliteli genetik materyale erişimini kolaylaştırmakta ve yetiştiricilik faaliyetlerinin bilimsel temellere dayandırılmasına katkı sağlamaktadır.

Seyhan Aşım istasyonunda 2025 yılında EPAULETTE ve KLIMT isimli TJK'ya ait 2 aygır ile CAGNER, ÇALDIRAN, FINESSE isimli 3 misafir aygır ile 228 kısrağa aşım yapılmış olup, bunlardan 187'si gebe kalmıştır. 2025 yılı aşımlarından gebe kalan kısraklarda 1 abort ve 2 embriyonik ölüm meydana gelmiştir. 25 kısrak gebe kalmamıştır. 7 kısrak ölmüştür. Seyhan Aşım istasyonu'ndaki gebelik oranı %88,21'dir (Anonim 9, 2025).

Seyhan Aşım İstasyonu'nda 15 Şubat – 30 Haziran dönemini kapsayan 2025 aşım sezonunsa aylar itibariyle gebelik oranı şu şekilde gerçekleşmiştir. Toplam aşımın %7'sine denk gelen 14 kısrak Şubat ayında, %27'sine denk gelen 51 kısrak Mart ayında, %25'ine denk gelen 46 kısrak Nisan ayında, %30'una denk gelen 56 kısrak Mayıs ayında, %11'ine denk gelen 20 kısrak Haziran ayında yapılan aşımlardan gebe kalmıştır (Anonim 9, 2025).

Çizelge 1.2. Seyhan Aşım İstasyonu – 2025 aşım sezonu gebelik dağılımı

Ay	Gebe Kalan Kısrak Sayısı (Baş)	Toplam Aşıma Oranı (%)
Şubat	14	7
Mart	51	27
Nisan	46	25
Mayıs	56	30
Haziran	20	11

Seyhan Aşım İstasyonu'nda 2025 yılında aşım yapan aygırların gebe kısrak başına aşım oranları verilerine incelendiğinde; CAGNER isimli aygır toplam 26 aşım yapmış ve 23 kısrak gebe kalmış olup, aşım oranı 1,13'tür. ÇALDIRAN isimli aygır toplam 21 aşım yapmış ve 12 kısrak gebe kalmış olup, aşım oranı 1,75'tir. EPAULETTE isimli aygır toplam 141 aşım yapmış ve 79 kısrak gebe kalmış olup, aşım oranı 1,78'dir. FINESSE isimli aygır toplam 6 aşım yapmış ve 2 kısrak gebe kalmış olup, aşım oranı 3'tür. KLIMT isimli aygır toplam 119 aşım yapmış ve 76 kısrak gebe kalmış

olup, aşım oranı 1,57'dir. Toplamda da 192 kısrağın gebe kalması için 313 aşım yapılmış olup, aşım oranı 1,63'tür (Anonim 9, 2025).

Çizelge 1.3. Seyhan Aşım İstasyonu – 2025 yılı aygırlara göre gebe kısrak başına aşım oranları

Aygır Adı	Toplam Aşım Sayısı (Baş)	Gebe Kalan Kısrak Sayısı (Baş)	Gebe Kısrak Başına Aşım Oranı
CAGNER	26	23	1,13
ÇALDIRAN	21	12	1,75
EPAULETTE	141	79	1,78
FINESSE	6	2	3,00
KLIMT	119	76	1,57
Toplam	**313**	**192**	**1,63**

Bunun yanı sıra, Adana'da ziraat fakültesi ve veteriner fakültesinin bulunması, at yetiştiriciliği açısından önemli bir akademik ve teknik destek altyapısı oluşturmaktadır. Bu fakülteler aracılığıyla yürütülen eğitim, araştırma ve uygulama faaliyetleri; hayvan besleme, yetiştirme, sağlık, koruyucu hekimlik ve refah uygulamalarının bölgedeki yetiştiricilere aktarılmasını mümkün kılmaktadır. Üniversite–sektör iş birliği, bilimsel bilginin sahaya yansımasını sağlayarak Adana'daki at yetiştiriciliğinin daha planlı, verimli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sunmaktadır.

Adana, tam teşekküllü bir At Hastanesi'nin bulunması, sektörün sürdürülebilirliği açısından hayati bir önem taşır. Adana Yeşiloba Hipodromu bünyesinde yer alan bu modern tesis, bölge atçılığı için büyük önem arz etmektedir.

Adana ili; coğrafi konumu, doğal kaynakları, gelişmiş yarışçılık altyapısı, mevcut yetiştiricilik işletmeleri, aşım istasyonu varlığı ve güçlü akademik kurumları ile safkan Arap ve safkan İngiliz atı yetiştiriciliği açısından stratejik bir merkez niteliği taşımaktadır. Bu bütüncül yapı, Adana'yı Türk atçılığının önemli odak noktalarından biri haline getirmekte ve bölgenin sektörel gelişim potansiyelini güçlendirmektedir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümün amacı; Türkiye'de safkan at yetiştiriciliği ve atçılık faaliyetleri üzerine yapılmış çalışmaların bulgularını sistematik biçimde özetleyerek mevcut bilgi birikimini ortaya koymak, literatürdeki bilgi eksikliğini görünür hâle getirmek ve mevcut çalışmanın bu literatür içerisindeki konumunu ve önemini açıklamaktır.

Antalyalı (2008), atın evcilleştirilmesinden itibaren sunduğu verim ve hizmetler üzerinden, atın insan yaşamına ve medeniyetlerin gelişimine sağladığı tarihsel katkıları çalışmasında ele almış; atın toplumların ekonomik ve sosyal dönüşümünde temel bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca çalışmasında Türkiye'de yetiştirilen bazı 3-4 yaşlı safkan Arap atlarında çeşitli vücut ölçülerine ait değerleri belirlemek ve bu özellikler arasındaki fenotipik korelasyonlar ile kalıtım derecelerini hesaplayarak otaya koymuştur.

Dinçer ve Yaşar (2002), Türk kültür tarihinde atın kullanım alanlarını kültürel, sosyal, ekonomik ve askeri boyutlarıyla değerlendirmiş; atın gelenek-görenekten spora, ticaretten savaş gücüne uzanan çok yönlü işlevini ortaya koymuştur.

Köstem (2000), İslamiyet'in yaygınlaşmasıyla birlikte atın dinsel inanışlardaki yerinin azaldığını; buna karşın sosyal hayatta önemini sürdürdüğünü belirtmiş ve kültürel dönüşüm–hayvan ilişkisini tarihsel bağlamda tartışmıştır.

Arpacık (2010), Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya göç ve sefer süreçlerinde atın stratejik rolünü incelemiş; özellikle Selçuklu döneminde süvari birliklerinin hareket kabiliyeti sayesinde askeri başarıya katkısını vurgulamıştır.

Hacan (2011), Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye'de at yetiştiriciliğinin yeniden önem kazandığını; mevcut at varlığının nicelik ve nitelik yönünden iyileştirilmesi ile ıslah çalışmalarının zorunlu görüldüğünü ifade etmiştir.

Batu (1951) ve Arpacık (1994), devletin at yetiştiriciliği/ıslah politikalarını hara ve aygır deposu uygulamaları üzerinden ele almış; Arap, Yarıkan Arap, Nonius ve Haflinger gibi ırklarla yürütülen damızlık ve melezleme faaliyetlerinin farklı bölgelerde kurumsal bir sistemle gerçekleştirildiğini bildirmiştir.

Üyken (2000), Türkiye Jokey Kulübü'nün farklı illerdeki hipodromlarda yürüttüğü yarış organizasyonlarını ve müşterek bahis sistemini tanımlamış; TJK'nın sektörün kurumsal yapısındaki merkezi konumunu ortaya koymuştur.

Özbeyaz ve Akçapınar (2006), TİGEM'e bağlı işletmeler ile TJK pansiyon haralarında safkan Arap atı yetiştiriciliği ve ıslahının sürdüğünü, safkan İngiliz atı yetiştiriciliğinin ise ağırlıklı olarak özel haralarca yürütüldüğünü belirtmiştir. Aynı çalışmada, yarışların yalnızca bahis değil; yetiştiriciliği ve ıslahı teşvik eden, yüksek performanslı atları ortaya çıkaran bir mekanizma olduğu vurgulanmıştır.

Alarslan (2009), at sahiplerinin sosyo-ekonomik özelliklerini incelemiş; yaş, medeni durum, hane halkı büyüklüğü, eğitim düzeyi ve meslek dağılımını tanımlamış, ayrıca hane halkı büyüklüğü ile eğitim düzeyi arasında istatistiksel ilişki bulunmadığını bildirmiştir. Bu sonuç, yetiştirici profilinin demografik yönünün anlaşılması açısından yol göstericidir.

Akyol (2017), at sahipleriyle gerçekleştirilen görüşmelerde, toplam 45 yetiştiriciden 14'ünün rahvan at eğitimiyle ilgilendiğini bildirmektedir. Söz konusu yetiştiriciler, rahvan eğitimi için başlangıç yaşını 18, 24 ve 25 ay olarak ifade etmişlerdir. Günlük eğitim süresine ilişkin olarak, iki yetiştiricinin 120 dakika, on iki yetiştiricinin ise 60 dakika eğitim uyguladığını aktarmaktadır. Eğiticilerin mesleki deneyimlerinin 5 yıl ve üzerinde olduğu belirtilmektedir. Rahvan yürüyüşlü tayların eğitiminde, başlık ve eyer eğitimini takiben ayaklara zincir takılarak eğitime devam edildiği ifade edilmektedir. Aynı çalışmada, at sahiplerinin 31'inin atlarını her gün düzenli olarak antrene ettirdiği, 14'ünün ise düzenli antrenman yaptırmadığı ve yalnızca binicilik faaliyetinde bulunduğu bildirilmektedir. Antrenman süresinin 30–120 dakika arasında değiştiği ve ortalama 76,9 dakika olarak hesaplandığı belirtilmektedir. Yetiştiricilerin çoğunluğunun (28 kişi) 60 ve 120 dakikalık antrenman sürelerini tercih ettiği aktarılmaktadır. Yaralanmalara ilişkin değerlendirmelerde ise yetiştiricilerin 36'sının bu konuda görüş bildirmediği, 9'unun ise en sık bukağılık çukurluğu ve tarsus yaralanmaları ile başlık kaynaklı ağız ve eyer kaynaklı yaralanmalarla karşılaştıklarını bildirdiği ifade edilmektedir

Bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde literatürün; atın tarihsel-kültürel önemini, kurumsal yapı ve ıslah uygulamalarını, yarışçılığın teşvik edici rolünü ve belirli bölgelerde işletme yönetimi ile antrenman pratiklerini ortaya koyduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Adana bölgesinde safkan at işletmelerinin yapısal profili, sürü sağlığı uygulamaları, kayıt tutma davranışları, yem üretim kapasitesi, yarış ekonomisi algısı ve sorun–beklenti–önerilerin aynı çatı altında ve güncel saha verisiyle birlikte değerlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle mevcut araştırma; Adana özelinde çok boyutlu bir çerçeve sunarak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı, bölgesel politika ve uygulamalara veri temelli katkı sağlamayı ve safkan at yetiştiriciliğinin sürdürülebilirliğine yönelik kanıta dayalı öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir.

3. MATERYAL VE METOT

Araştırmanın materyalini, Adana İli Safkan Arap ve Safkan İngiliz atı yetiştiriciliği yapan farklı ölçeklerdeki işletmeden örnekleme yöntemiyle belirlenen 52 işletme sahibiyle yüz yüze görüşülerek anket yoluyla elde edilen 2025 yılına ait birincil veriler oluşturmuştur.

Adana, safkan Arap ve safkan İngiliz atı yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı iller arasında yer almakta; özel işletmelerin yanı sıra safkana Arap ve İngiliz atlarına yönelik yarışların yapıldığı bir hipodroma sahip olması ve Türkiye Jokey Kulübü'ne ait aşım istasyonlarının da bölgede faaliyet göstermesi, ilin sektörel açıdan önemini artırmaktadır. Bu nedenlerle Adana ili, hem yetiştiricilik potansiyelinin yüksek olması hem de araştırma verilerinin güvenilir ve temsil edici nitelik taşıması açısından çalışma alanı olarak seçilmiştir.

İşletmeler, hayvan sayısına göre belirli ölçek gruplarına ayrılarak değerlendirilmiştir. Uygulanan anket formu, ilgili alanda uzman öğretim üyeleri tarafından hazırlanmış olup, biri açık uçlu olmak üzere toplam 56 sorudan oluşmaktadır.

Belirlenen işletmeler içinden %10 örnekleme hatası ve %95 güven düzeyinde yapılacak bir çalışma için alınması gerekli örnek sayısı aşağıda verilen formül (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004) kullanılarak 52 işletme olarak hesaplanmış,

$$n = \frac{N.t^2.p.q}{d^2(N-1) + t^2.p.q}$$

n : Örnek büyüklüğü

N : Populasyon büyüklüğü (115)

t : %95 güven aralığında t cetvel değeri (1,96)

p : 0,5 (%50 görülme sıklığı)

q : 0,5 (%50 görülmeme sıklığı)

d : Örnekleme hatası (0,10)

Analizlere yardımcı olmak için bazı cevaplar sayısal olarak kodlanmış ve Microsoft Excel'e aktarılmıştır. Daha sonra her bir anket sorusuna verilen cevaplar için sayısal (frekans) ve oransal değerler hesaplamıştır.

Anket soruları; yetiştiricilerin yaşı, eğitim durumu ve mesleki deneyimi**,** işletmenin büyüklüğü, işletme yapısı ve finansman kaynakları, işletmede çalışan personel sayısı ve niteliği, barınakların fiziksel yapısı ve bakım koşulları, atların varlığı ve aşım uygulamaları, yem temini, besleme programları ve kullanılan yem girdileri, antrenman ve yarış hazırlık uygulamaları, nallama ve bakım hizmetleri, veteriner hizmetlerinden yararlanma durumu, koruyucu hekimlik uygulamaları, kayıt tutma alışkanlıkları, örgütlerle ilişkiler, devlet destekleri ve teşviklerden yararlanma durumu,

yarış ikramiyelerine ilişkin görüşler ile sektörde en sık karşılaşılan sorunlar ve beklentiler gibi konuları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Anket soruları, katılımcılar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir olacak şekilde hazırlanmış; elde edilen yanıtların güvenilir, açık ve işletme ölçekleri ile at ırkları (Safkan Arap ve Safkan İngiliz) arasında karşılaştırma yapılmasına olanak sağlayacak nitelikte olması hedeflenmiştir. Elde edilen veriler, Adana ilinde safkan Arap ve safkan İngiliz atı yetiştiriciliğinin mevcut yapısını ortaya koymak; işletme ölçekleri ve yetiştiricilik uygulamaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve sektöre yönelik bilimsel değerlendirmeler ile öneriler geliştirmek amacıyla analiz edilmiştir.

Anket çalışmasında "yetiştirici" olarak tanımlanan kişi; tayın doğumunda, bu tayın anasına sahip olan gerçek veya tüzel kişileri ifade etmektedir. "At sahibi" ise; bir ata tamamen veya kısmen sahip bulunan ve at sahibi belgesini haiz kişiyi ifade etmektedir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan anket çalışması beş ana bölüme ayrılmıştır. Bu bölümler; İşletmelerin Yapısal Durumu, Yetiştirme ve Sürü Sağlığı, Yem ve Besleme, Yarışçılık, Sorun-Beklenti ve Örgütlenmedir. Bu başlıklar atında yetiştiricilere sorular yöneltilerek Adana ilindeki safkan atçılık sektörüne ait bulgular tespit edilmiştir.

4.1. İşletmelerin Yapısal Durumu

Adana'daki safkan atçılık işletmelerinin yapısal durumunu analiz etmek için bu bölümde işletmelere toplam sekiz adet soru yöneltilmiştir.

4.1.1. Safkan Yetiştiricilerinin Yaşı

Verilerden elde edilen dağılım incelendiğinde, safkan at yetiştiricilerinin yaş profili ağırlıklı olarak orta yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır. Özellikle 50–59 yaş grubunun %39,2 ile en yüksek payı oluşturmuştur.

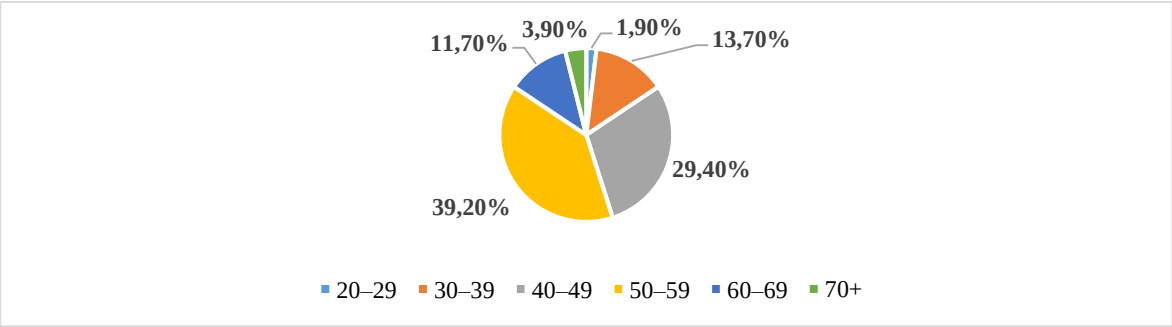
Çizelge 4.1.'e göre, safkan at yetiştiricilerinin yaş dağılımı incelendiğinde; %1,9'unun 20–29 yaş, %13,7'sinin 30–39 yaş, %29,4'ünün 40–49 yaş, %39,2'sinin 50–59 yaş, %11,7'sinin 60–69 yaş ve %3,9'unun 70 yaş ve üzeri grupta yer aldığı görülmektedir.

Yetiştiricilerin yaş dağılımı incelendiğinde, %39,2 oranıyla 50–59 yaş grubunun ağırlık kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte, 40–49 yaş grubunun toplam yetiştiricilerin yaklaşık üçte birini oluşturması, sektörün sürekliliğini sağlayan aktif ve üretken bir orta yaş kitlesinin varlığına işaret etmektedir.

Bu yaş grubunun hem mesleki deneyim hem de sektöre olan bağlılık açısından önemli bir denge unsuru oluşturduğu söylenebilir. Genel değerlendirmede, yaş gruplarına ilişkin dağılım sektörde güçlü bir deneyim birikimi bulunduğunu ortaya koymakla birlikte, genç nüfusun sektöre katılımının sınırlı düzeyde kalması dikkat çekici bir bulgu olarak öne çıkmaktadır.

Çizelge 4.1. Safkan at yetiştiricilerinin yaşları.

Yaş Grubu	Oran (%)
20–29	%1,9
30–39	%13,7
40–49	%29,4
50–59	%39,2
60–69	%11,7
70+	%3,9

Şekil 4.1. Safkan at yetiştiricilerinin yaşları grafiği (%)

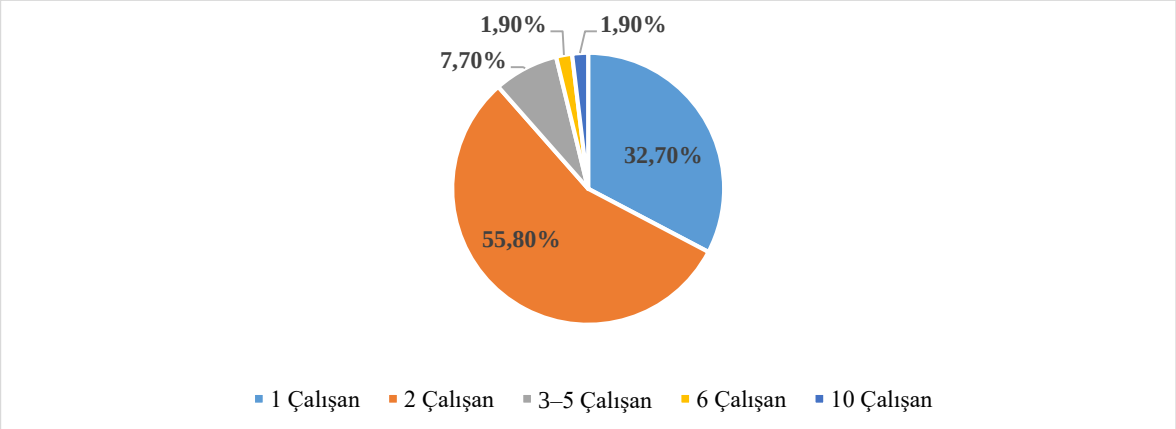
4.1.2. İşletmede Çalışan Sayısı ve Durumu

Çizelge 4.2.'ye göre, Adana'daki safkan at yetiştiriciliği işletmelerinin %88,5'i bir veya iki çalışanla faaliyet göstermektedir. Bu durum, bölgedeki işletmelerin büyük ölçüde küçük ölçekli bir iş gücü yapısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Buna karşılık, altı ve on çalışan istihdam eden işletmelerin sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.2.'de görüldüğü üzere, işletmelerde çalışanların istihdam durumları incelendiğinde, en yüksek oranın %55,8 ile özel/ücretli çalışanlara ait olduğu belirlenmiştir. Aile bireylerinin işletme faaliyetlerine katılım oranı %36,5 olup, bu durum safkan at yetiştiriciliği sektöründe aile emeğinin önemini sürdürdüğünü göstermektedir. Hem aile hem de özel/ücretli çalışanların birlikte istihdam edildiği işletmelerin oranı ise %7,7 olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.2. İşletmede çalışanların sayısı.

Çalışan Sayısı	Oran (%)
1 Çalışan	%32,7
2 Çalışan	%55,8
3–5 Çalışan	%7,7
6 Çalışan	%1,9
10 Çalışan	%1,9

Şekil 4.2. İşletmede çalışan sayısı grafiği (%)

Genel bir değerlendirme yapıldığında, işletmelerde çalışan sayısının sınırlı düzeyde yoğunlaşması, bölgedeki safkan at yetiştiriciliğinin emek yoğun ancak ağırlıklı olarak küçük ölçekli bir yapı içerisinde sürdürüldüğüne işaret etmektedir. Özel/ücretli çalışan oranının görece yüksek olması ise, bakım, besleme ve idman faaliyetlerinin giderek daha profesyonel bir anlayışla yürütüldüğünü ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.3. İşletmede çalışanların çalışma durumu

Çalışan Türü	Oran (%)
Aile Çalışanı	%36,5
Özel/Ücretli Çalışan	%55,8
Aile + Özel Birlikte	%7,7

At sağlığı, besleme, tımar ve idman hazırlığı gibi faaliyetlerin belirli düzeyde bilgi ve deneyim gerektirmesi, işletmelerde aile iş gücü ile özel/ücretli iş gücünün birlikte kullanıldığı istihdam yapılarının ortaya çıkmasında etkili olabilecek unsurlar arasında değerlendirilebilir. Bu çalışmada, aile bireyleri ile özel/ücretli çalışanların birlikte istihdam edildiği işletmeler özel ve ücretli birlikte istihdam modeli olarak tanımlanmıştır.

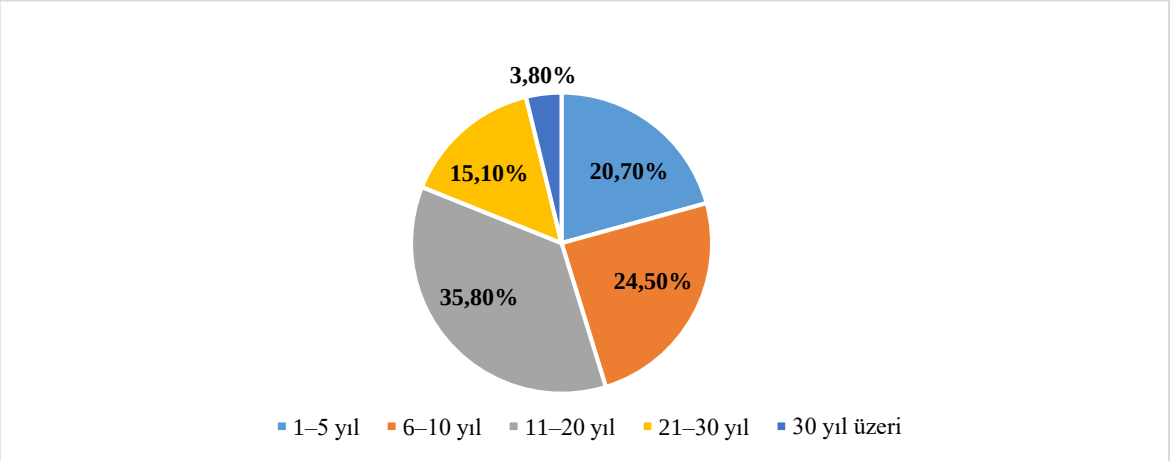
Aile iş gücü ile özel/ücretli iş gücünün birlikte kullanıldığı bu istihdam modeline sahip işletmelerin oranının sınırlı düzeyde olması, işletme ölçeklerinin büyük ölçüde küçük ve orta düzeyde yoğunlaştığına işaret etmektedir. Buna karşılık, daha büyük ölçekli işletmelerde bu modelin görülmesi, iş gücü çeşitliliğinin belirli bir üretim ve faaliyet kapasitesine ulaşıldığında ortaya çıkabildiğini düşündürmektedir.

4.1.3. Safkan At Yetiştiriciliği Yapılan Süre

Adana ili genelinde safkan atçılık yetiştiricilerinin sektörel deneyim süreleri incelendiğinde, Çizelge 4.4.'te sunulduğu üzere yetiştiricilerinin %20,7'sinin 1–5 yıl, %24,5'inin 6–10 yıl, %35,8'inin 11–20 yıl, %15,1'inin 21–30 yıl ve %3,8'inin 30 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu belirlenmiştir. Çizelge 4.4. incelendiğinde ortalama tecrübe sürenin yaklaşık 16 yıl olması, yetiştiricilerin hem pratik bilgiye hem de sektörel deneyime sahip olduklarını düşündürmektedir. Yetiştiricilik süresine ilişkin veriler, Adana bölgesindeki safkan at yetiştiriciliğinin büyük ölçüde uzun yıllara dayanan bir deneyim birikimine sahip olduğunu göstermektedir. Deneyim süresinin önemli bir kısmının 10 yıl ve üzerinde yoğunlaşması, sektörde sürekliliğin ve kalıcılığın belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, sektöre yeni katılan ve 1–5 yıl deneyime sahip yetiştiricilerin %20,7 oranında yer alması, safkan at yetiştiriciliğinin bölgede hâlen ilgi gördüğüne ve yeni girişler açısından belirli bir çekim gücünü koruduğuna işaret etmektedir.

Çizelge 4.4. Safkan at yetiştiriciliği yapılan süre.

Yetiştiricilik Deneyim Süresi	Oran (%)
1–5 yıl	%20,7
6–10 yıl	%24,5
11–20 yıl	%35,8
21–30 yıl	%15,1
30 yıl üzeri	%3,8

Şekil 4.3. Safkan at yetiştiriciliği yapılan süre grafiği (%)

4.1.4. Yetiştiricilerin Eğitim Durumu

Yetiştiricilerin eğitim düzeyleri bakıldığında, yetiştiricilerin yarısından fazlası üniversite mezunudur. Çizelge 4.5.'de safkan at yetiştiricilerinin %7,7'si ortaokul, %38,5'i lise ve %53,8'i üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

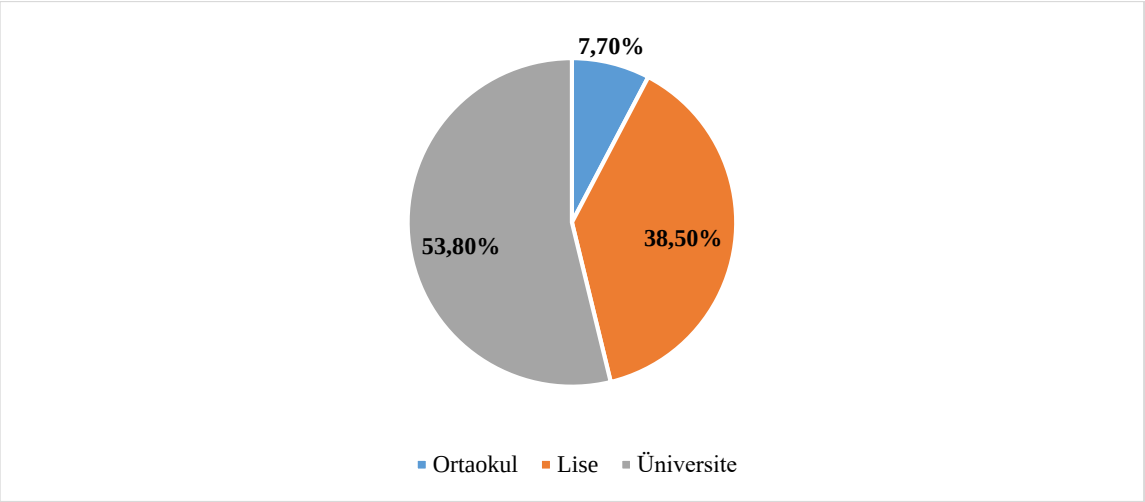
Çizelge 4.5. incelendiğinde yetiştiricilerin önemli bir kısmının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Buna neden olarak da yetiştiricilerin hali hazırda Çizelge 4.51.'de görüldüğü gibi zaten bir meslek sahibi olduğu atçılığı ise ikinci bir uğraşı olarak yapmaları olarak ifade edilebilir.

Ortaokul seviyesinde kalan yetiştiricilerin az olması, genel eğitim seviyesinin yüksekliğini destekleyen bir göstergedir. Okuryazar değil ve ilkokul kategorilerinde hiç katılımcı bulunmamaktadır.

Çizelge 4.5. Yetiştiricilerin eğitim durumu.

Eğitim Düzeyi	Oran (%)
Ortaokul	%7,7
Lise	%38,5
Üniversite	%53,8

.

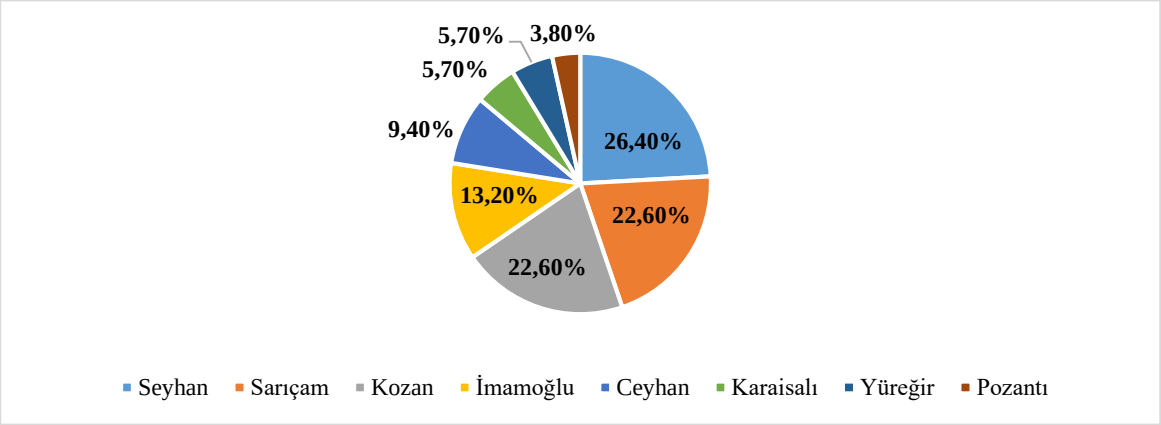
Şekil 4.4. Yetiştiricilerin eğitim düzeyi grafiği (%)

4.1.5. İşletmenin Bulunduğu Yer

Adana'da safkan at işletmelerine bulunduğu ilçeler Çizelge 4.6.'da verilmiştir. Seyhan ilçesi %26,4 oranla merkez konumdadır. En yüksek işletme yoğunluğu yoğunluk Seyhan'da görülmektedir. Sarıçam %22,6 ve Kozan %22,6 ilçeleri sektörün ikinci odak noktalarıdır. Bu sıralamada İmamoğlu 13,2'lik, Ceyhan 9,4'lük, Karaisalı ve Yüreğir %5,7'şerlik ve Pozantı %3,8'lik paya sahiptir. Yeşiloba Hipodromunun ve aşım istasyonun Seyhan'da bulunması bu ilçede yer alması yetiştiricilerin tercihini etkilemiştir.

Çizelge 4.6. İşletmelerin bulunduğu ilçeler.

İlçe	Oran (%)
Seyhan	%26,4
Sarıçam	%22,6
Kozan	%22,6
İmamoğlu	%13,2
Ceyhan	%9,4
Karaisalı	%5,7
Yüreğir	%5,7
Pozantı	%3,8

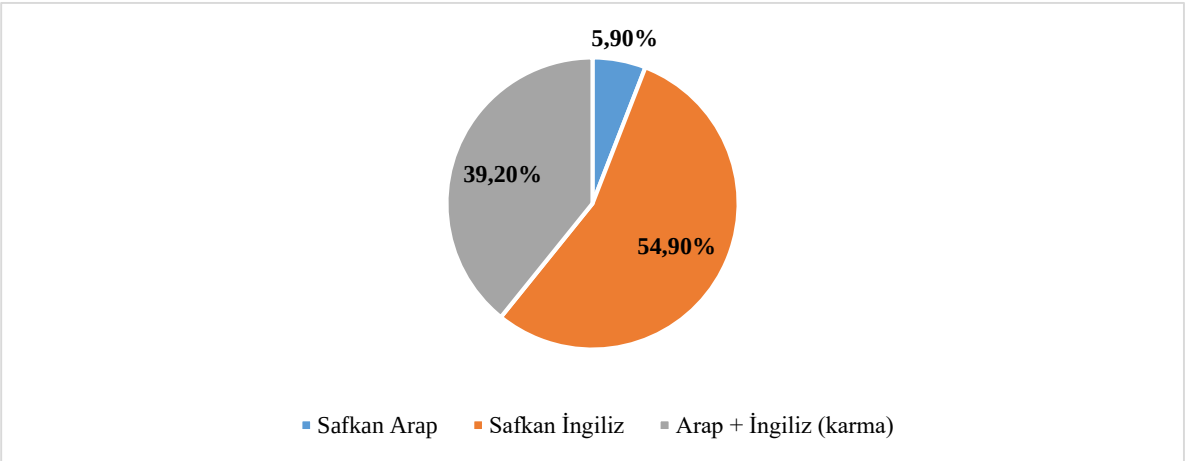
Şekil 4.5. İşletmelerin bulunduğu ilçeler oranı grafiği (%)

4.1.6. İşletmenin Özelliği

İşletmeler arasında safkan İngiliz yetiştiriciliği belirgin biçimde öne çıkmaktadır. Çizelge 4.7. incelendiğinde toplam işletmelerin %54,9'u İngiliz safkanları yetiştirdiğini belirtmiştir. Safkan Arap yetiştiriciliği ise Çizelge 4.7.'de de görüldüğü gibi toplamın yalnızca %5,9'unu oluşturmaktadır. Bu oran, bölgede safkan Arap atı yetiştiriciliğinin daha sınırlı ölçekte yapıldığını göstermektedir. Arap atlarının iklim koşullarına daha dayanıklı olduğu bilinse de İngiliz atlarının yarış performansı ve ekonomik getirisi nedeniyle daha fazla tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.7. İşletmelerin özelliği.

	Oran (%)
Safkan Arap	%5,9
Safkan İngiliz	%54,9
Arap + İngiliz (karma)	%39,2

Şekil 4.6. İşletme özelliği grafiği (%)

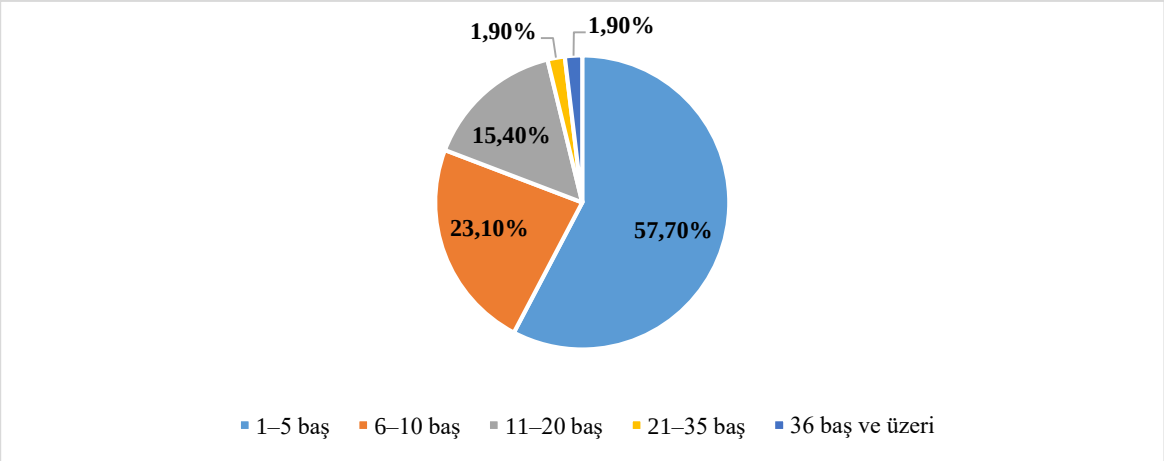
4.1.7. İşletmenin Sürü Büyüklüğü

İşletmelerin %57,7'si 1–5 baş arasında safkan ata sahiptir. Bu durum bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğunun küçük ölçekli olduğunu göstermektedir. 6–10 başlık sürüye sahip işletmelerin oranı %23,1 olup bu grubun, küçük ölçekli işletmeler ile orta ölçekliler arasında bir geçiş niteliğinde olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.8. incelendiğinde 11–20 baş aralığındaki işletmeler toplamın %15,4'ünü oluşturmaktadır. 20 başın üzerinde hayvana sahip işletme sayısı yalnızca iki tanedir (%3,8). Ortalama sürü büyüklüğü 8,2 baş olup, çoğu işletmenin sınırlı sayıda hayvanla faaliyet yürüttüğü anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.8. Sürü büyüklüğü.

Sürü Büyüklüğü (Baş)	Oran (%)
1–5 baş	%57,7
6–10 baş	%23,1
11–20 baş	%15,4
21–35 baş	%1,9
36 baş ve üzeri	%1,9

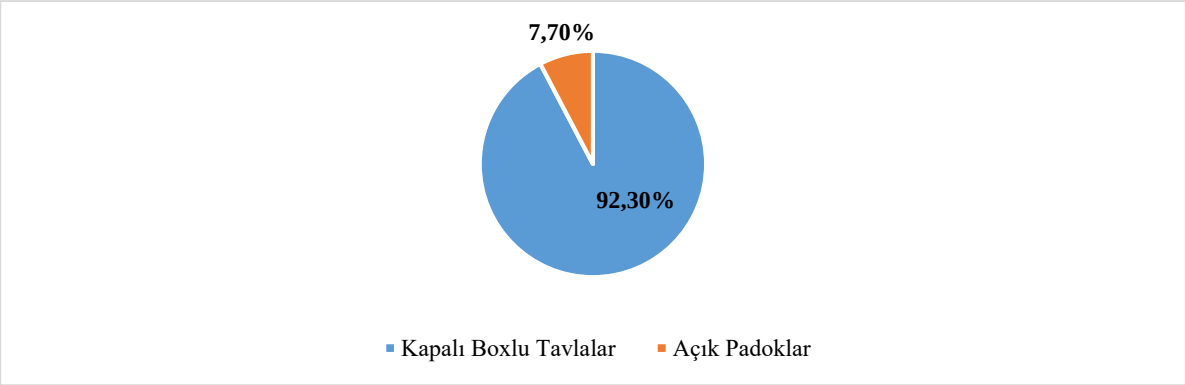
Şekil 4.7. İşletmelerdeki sürü büyüklüğü oranı grafiği (%)

4.1.8. İşletmenin Yapısı

İşletmelerin büyük çoğunluğu, %92,3 gibi ezici bir oranla kapalı bölmeli tavlalar kullanmaktadır. Açık Padoklar ise çok az sayıda işletme tarafından kullanılmaktadır. Sadece %7,7'lik orana sahip işletmeler bu işletme tipini tercih etmiştir.

Çizelge 4.9. İşletmelerin yapısı.

	Yüzde (%)
Kapalı Bölmeli Tavlalar	%92,3
Açık Padoklar	%7,7

Şekil 4.8. İşletmelerin yapısı grafiği (%)

4.2. Yetiştirme Ve Sürü Sağlığı

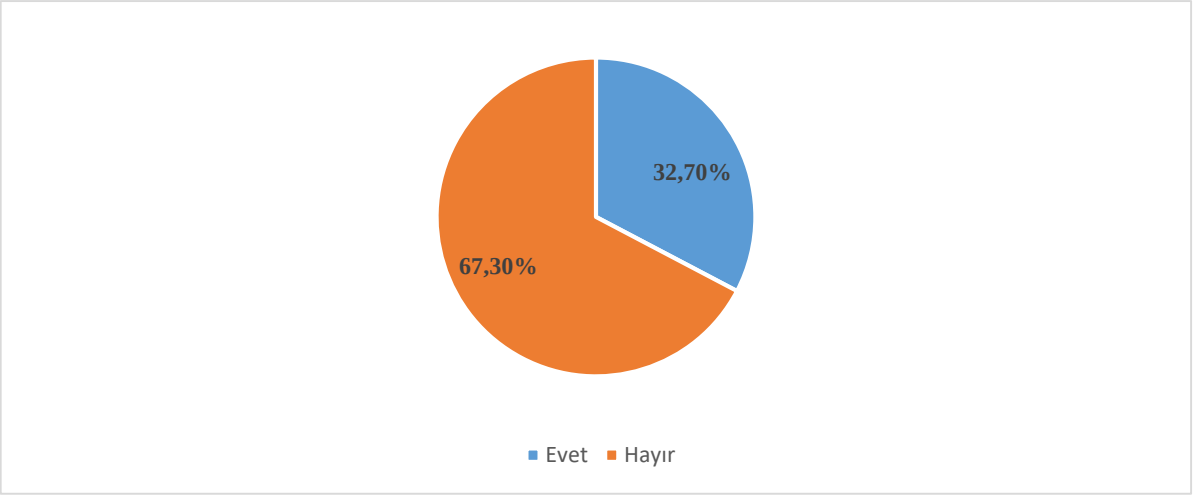
Adana'daki safkan atçılık işletmelerinin yetiştirme ve sürü sağlığı faaliyetlerini analiz etmek için bu bölümde işletmelere toplam on yedi adet soru yöneltilmiştir.

4.2.1. İşletmede Kayıt Tutuluyor Mu?

Çizelge 4.10. incelendiğinde, katılımcıların yaklaşık üçte ikisine denk gelen %67,3' ündeki işletmelerinde herhangi bir resmî veya sistematik kayıt tutmadığını belirtmiştir. İşletmelerin %32,7'lik bir kesim kayıt tuttuğunu ifade etmiştir. Bu bulgu sektörde kayıt tutma kültürünün oldukça zayıf olduğunu göstermiştir. %67,3 oranındaki kayıt tutulmama bulgusu, Adana'daki safkan at işletmelerinde yönetimsel modernizasyonun sınırlı olduğunu, sektörde veri temelli karar alma kültürünün henüz gelişmediğini göstermiştir. Bu durum, sektörün profesyonelleşmesi için önemli bir geliştirme alanına işaret etmiştir.

Çizelge 4.10. İşletmelerde kayıt tutma durumu.

	Yüzde (%)
Evet	%32,7
Hayır	%67,3

Şekil 4.9. İşletmelerde kayıt tutma durumu grafiği (%)

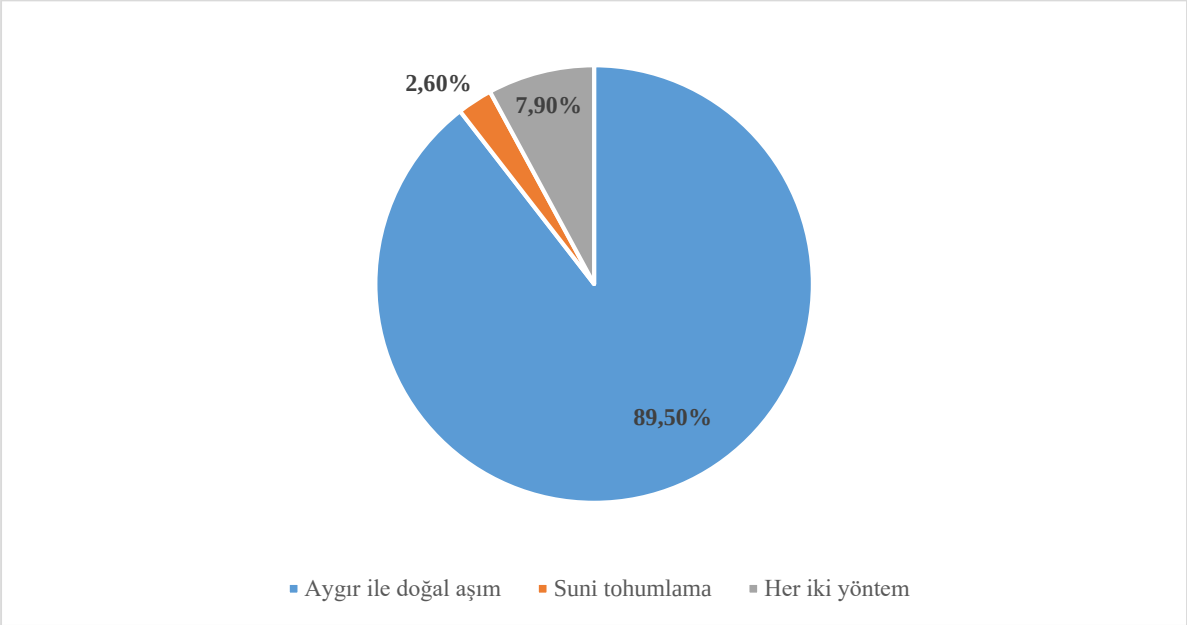
Safkan at işletmeler tarafından tutulan kayıtlar; aşı, ilaç (parazit), vitamin, gebelik, aşım süresi, günlük derece (ateş), kilo, nalbant, yem, doğum tarihleri, besleme(rasyon) tutulduğu belirtilmiştir. Çizelge 4.10'da kayıt tutan işletmelerin az sayıda olmasına karşın, kayıt tutanların nispeten kapsamlı kayıt sistemleri kullandığını göstermektedir.

4.2.2. Safkan Arap Kısrakların Tohumlama Yöntemi

Safkan Arap kısraklarının tohumlanmasında neredeyse tam bir sektör birliği sağlanmıştır. %89,5 gibi çok yüksek bir oranda aygır ile doğal aşım tercih edilmiştir. Suni tohumlama yöntemi %2,6 ile oldukça sınırlanmıştır. Yüzde 7,9'luk bir kesim ise her iki yöntemi birlikte değerlendirmiştir. Bu sonuç, bölgede doğal aşımla tohumlamanın üreme yönetiminin baskın olduğunu göstermiştir. Safkan İngiliz atlarında ulusal ve uluslararası bir zorunluluk nedeniyle suni tohumlama yasaklanmıştır. Safkan Arap atlarında ise suni tohumlama ülkelerin kayıt otoritelerine yasaklamak veya uygulama serbestisi vermek şeklinde bir tercih olarak bırakılmıştır.

Çizelge 4.11. Safkan Arap kısrakların tohumlama yöntemi.

	Yüzde (%)
Aygır ile doğal aşım	%89,5
Suni tohumlama	%2,6
Her iki yöntem	%7,9

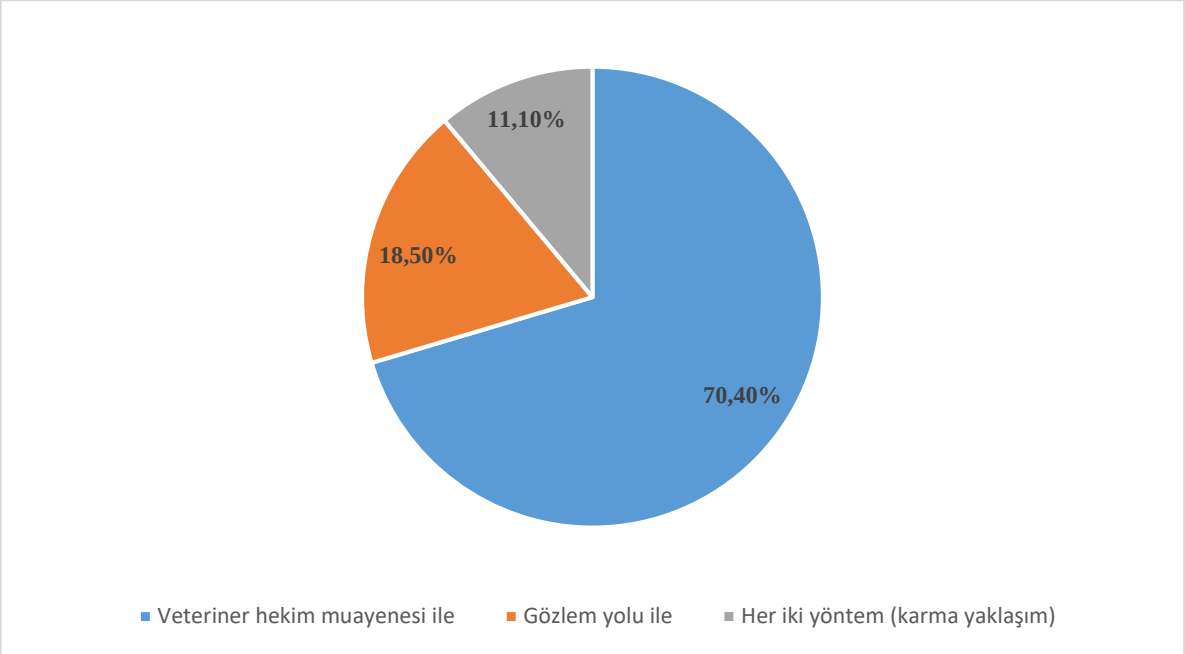
Şekil 4.10. Safkan Arap kısrakların tohumlama yöntemi grafiği (%)

4.2.3. Kısrakların Kızgınlıklarını Nasıl Belirliyorsunuz?

Kısrakların kızgınlığının belirlenmesinde en baskın yöntem %70,4'le veteriner hekim muayenesi olduğu görülmüştür. Gözleme dayalı değerlendirme ise %18,5 ile ikinci sırada yer almıştır. Hem gözlem hem de veteriner muayenesini birlikte kullanan işletmeler %11,1 oranında olduğu görülmüştür. Bu sonuç, bölgede kızgınlık belirlemenin profesyonel veteriner destekli şekilde yapıldığını göstermiştir. Kısraklar mevsime bağlı olarak kızgınlık (östrus) gösteren hayvanlardır. Kısraklarda kızgınlık davranışlarına veya çeşitli fizyolojik aktivitelerine bakarak tespit edilebilir. Bu davranış ve aktivitelerden bazıları; dış genital organını açıp kapatması, kesik kesik idrarını yapması, kızgınlığın şiddetine göre arka ayakları üzerinde hafif çökmesi ve vajina mukozası kırmızıya yakın bir renk alması olarak söylenebilir. Kısraklarda kızgınlığın belirlenmesindeki en önemli yöntem rektal yolla genital organların muayenesidir.

Çizelge 4.12. Kısrakların kızgınlığını belirleme yöntemi.

	Oran (%)
Veteriner hekim muayenesi ile	%70,4
Gözlem yolu ile	%18,5
Her iki yöntem (karma yaklaşım)	%11,1

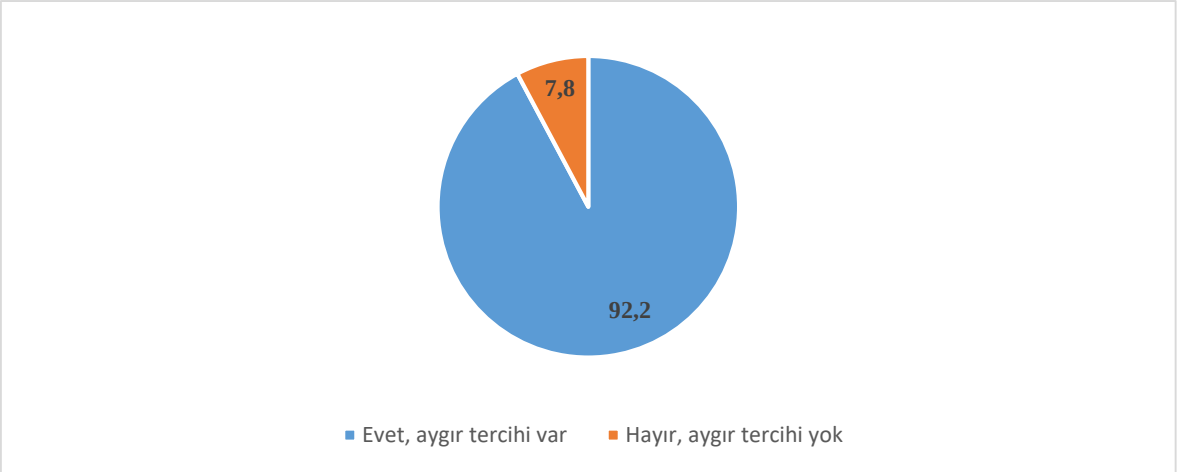
Şekil 4.11. Kısrakların kızgınlığını belirleme yöntemi grafiği (%)

4.2.4. Tohumlamada Aygır Tercihiniz Var Mı?

Yetiştiricilerin neredeyse tamamı yani %92,2'si tohumlamada belirli bir aygır tercihine sahip olduğunu belirtiştir. Sadece %7,8'lik küçük bir kesim aygır tercihi olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuç, aygır seçiminin bölgede üreme stratejisinin kritik bir noktası olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.13. Tohumlamada aygır tercihi.

	Oran (%)
Evet, aygır tercihi var	**92,2**
Hayır, aygır tercihi yok	**7,8**

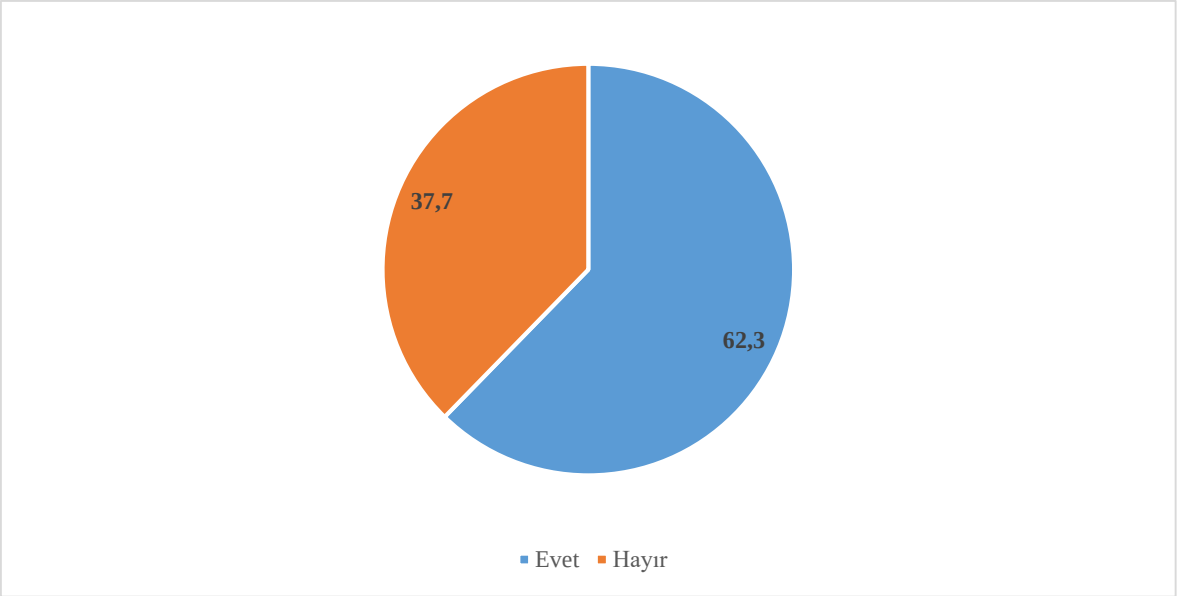
Şekil 4.12. Tohumlamada aygır tercihi grafiği (%)

4.2.5. Doğumhane Bölmeniz Var Mı?

Adana'daki işletmelerin %62,3'ünde doğumhane bölmesine yer vermiştir. %37,7'sinde ise doğumhane bölmesine yer verilmemiştir. Bu bulgu, bölgede doğum yönetimi konusunda kısmen modern bir altyapının bulunduğunu, ancak önemli bir kesimin hâlâ özel doğumhane koşullarından yoksun olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.14. İşletmede doğumhane bölmesi varlığı.

	Yüzde (%)
Evet	**62,3**
Hayır	**37,7**

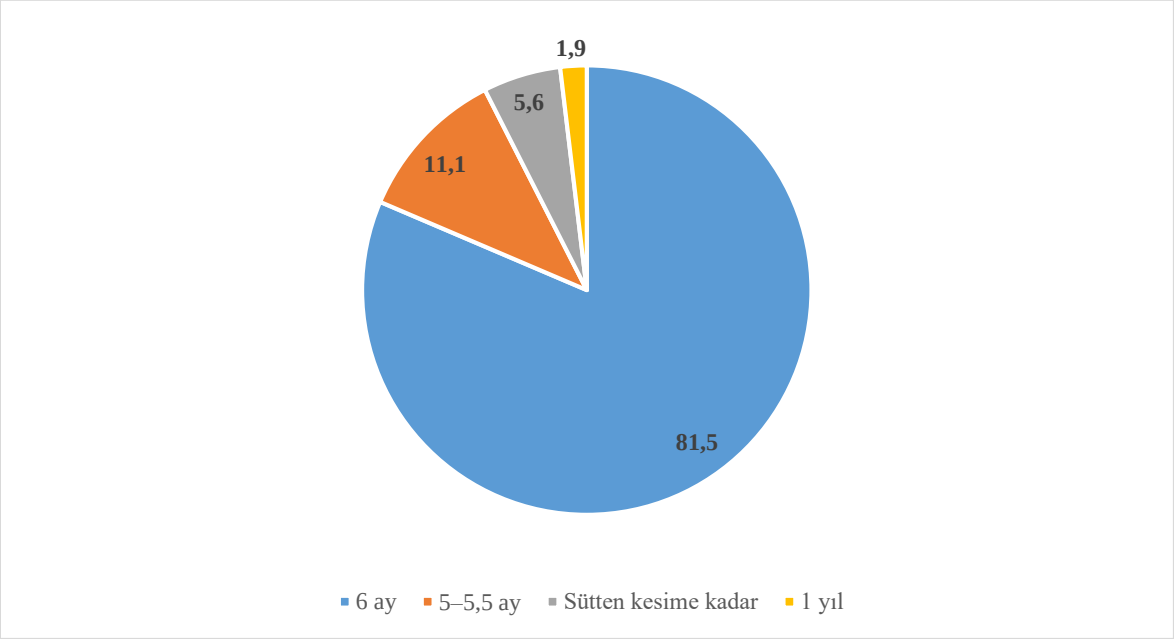
Şekil 4.13. İşletmede doğumhane bölmesi olup olmadığı dağılımı grafiği (%)

4.2.6. Taylar Doğumdan Sonra Annesi ile Ne Kadar Süre Birlikte Tutuluyor?

İşletmelerin %81,5'lik kısmı tayları 6 ay annesiyle birlikte tuttuğunu belirtmiştir. %11,1'lik bir kesim tayları 5–5,5 ay yanında tuttuğunu belirtmiştir. Sütten kesime kadar tutanların oranı %5,6'ı olarak gerçekleşmiştir. Tayların 1 yıl anne ile kalması %1,9 ile oldukça az bir oranda gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre Adana'daki yetiştiriciler arasında 6 ay uygulaması açık şekilde standartlaşmıştır.

Çizelge 4.15. Tayların doğumdan sonra annesi ile birlikte kalma zamanı.

Süre	Oran (%)
6 ay	**81,5**
5–5,5 ay	**11,1**
Sütten kesime kadar	**5,6**
1 yıl	**1,9**

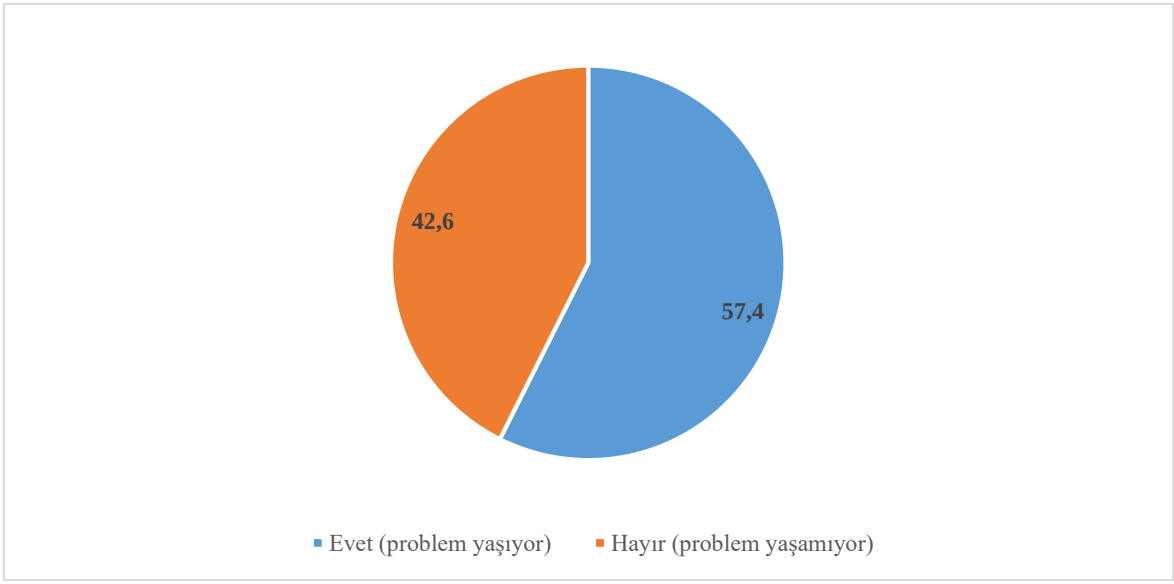
Şekil 4.14. Tayların doğumdan sonra annesi ile birlikte kalma zamanı grafiği (%)

4.2.7. Taylar Doğumdan Sonra İshal vb. Problemler Yaşıyor Mu?

İşletmelerin %57,4'ü, taylarında doğum sonrası ishal, enfeksiyon vb. problemler yaşandığını bildirmiştir. Yalnızca %42,6'sı bu tür problemlerle karşılaşmadığını ifade etmiştir. Bu bulgu, yeni doğan tay sağlığında yaygın bir hassasiyet ve sorun alanı bulunduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.16. Taylarda doğumdan sonra ishal vb. problemler.

	Yüzde (%)
Evet (problem yaşıyor)	**57,4**
Hayır (problem yaşamıyor)	**42,6**

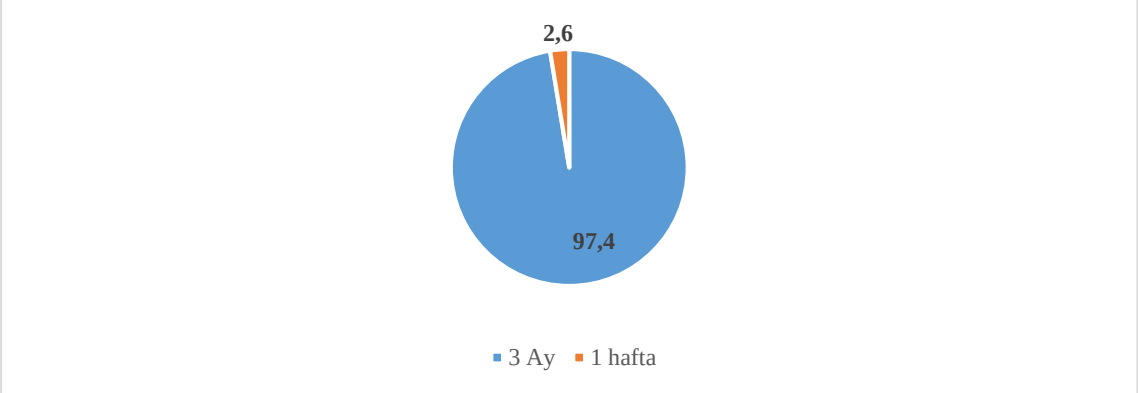
Şekil 4.15. Taylar doğumdan sonra ishal vb. problemler yaşama durumu grafiği (%)

4.2.8. Tayların Soy Kütüğü Kayıtları Ne Zaman Yaptırılıyor?

İşletmelerin neredeyse tamamına yakını yani %97,4'ü tayların soy kütüğü kaydını doğumlarından itibaren resmi bildirim süresi 3 ay içinde yapıldığını bildirmiştir. Sadece %2,6 oranına denk gelen 1 işletme tayların tescil kaydını doğumdan sonraki bir haftada içerisinde yaptırdığını bildirmiştir. Bu sonuç, bölgede soy kütüğü kaydı konusunda standartlaşmış olan uygulama tüm yetiştiricilerin uyduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.17. Tayların soy kütüğüne kayıt olma zamanları.

Süre	Yüzde (%)
3 Ay	**97,4**
1 hafta	**2,6**

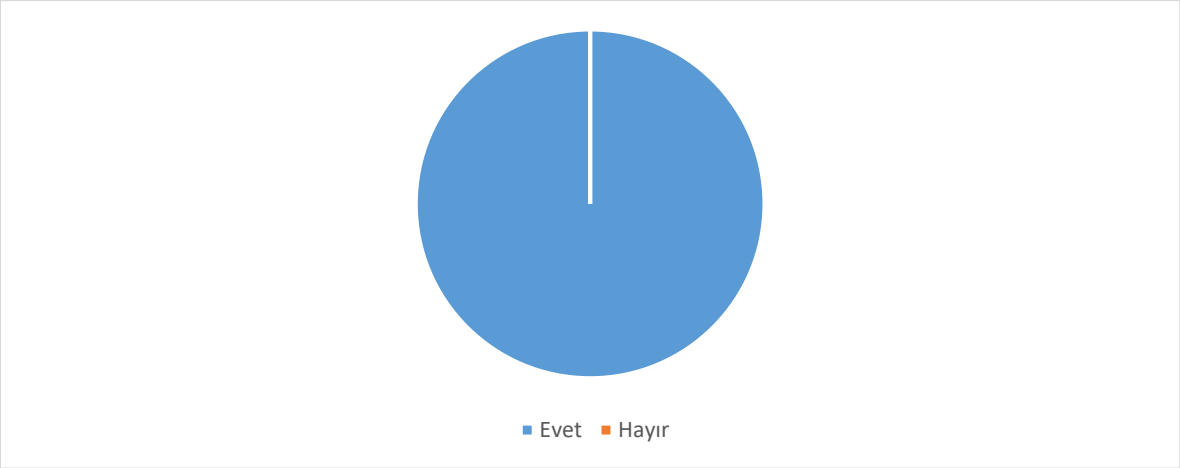
Şekil 4.16. Tayların soy kütüğüne kayıt olma zamanları grafiği (%)

4.2.9. Tayların Fiziksel Değerlendirmesini Yapıyor Musunuz?

Tüm yetiştiriciler %100 tayların fiziksel değerlendirmesini yaptığını belirtmiştir. Hiçbir işletme hayır seçeneğini işaretlememiştir. Bu bulgu, tay değerlendirmesinin bölgede önemli bir yetiştiricilik pratiği olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.18. Tayların fiziksel değerlendirmesinin yapılması.

	Yüzde (%)
Evet	**100**
Hayır	0

Şekil 4.17. Tayların fiziksel değerlendirmesini yapılma durumu grafiği (%)

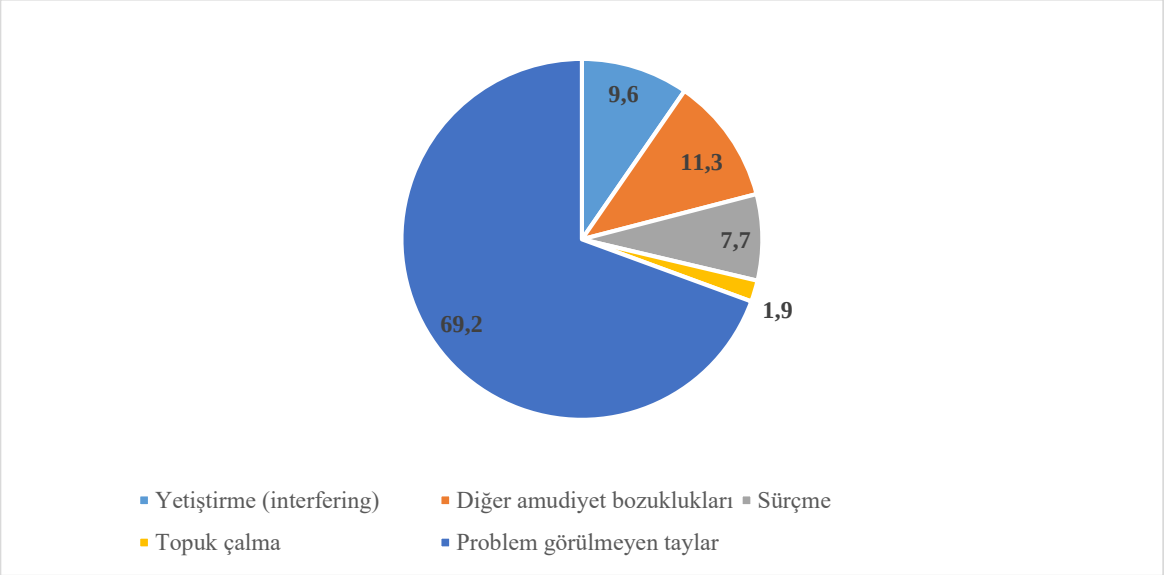
4.2.10. Değerlendirmede Yürüyüş Kusurlarından Karşılaştıklarınızdan Hangisi Vardır?

Adana ilindeki yetiştirilen taylarda en sık görülen yürüyüş kusurları %9,6 ile yetiştirme ve %11,3 ile diğer amudiyet bozukluklarıdır. Bunu %7,7 ile sürçme ve %1,9 ile topuk çalma takip etmiştir. Verilerin büyük çoğunluğunda denk gelen %69,2'sinde herhangi bir yürüyüş kusuru gözlemlemediğini bildirmiştir.

Düzgüneş (1946), Emiroğlu ve Yüksel (2009) yaptığı araştırmalarda, atların çeşitli nedenlerden dolayı yürüyüş kusurları gösterebilirler. Doğuştan veya sonradan meydana gelen sakatlık, hastalık, zayıflık, yorgunluk, uygunsuz nal kullanımı, yanlış tırnak kesimi, binicinin hatalı oturuşu ve hatalı dizgin kullanımı gibi birçok neden yürüyüş kusuruna yol açabileceğini bildirmiştir. Bu durum atların doğuştan yürüyüş kusurlarına sahip olacağını göstermektedir.

Çizelge 4.19. Yürüyüş kusurları.

Yürüyüş Kusuru	Yüzde (%)
Yetiştirme (interfering)	**9,6**
Diğer amudiyet bozuklukları	**11,3**
Sürçme	**7,7**
Topuk çalma	**1,9**
Problem görülmeyen taylar	**69,2**

Şekil 4.18. Yürüyüş kusurları olup olmama durumu grafiği (%)

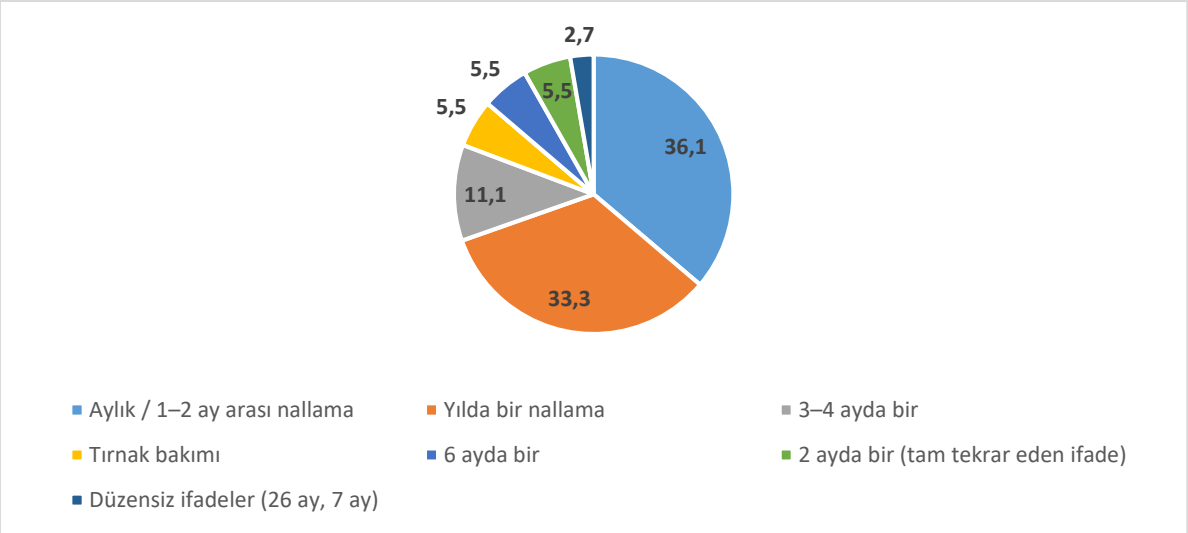
4.2.11. Nallama İşlemini Ne Zaman ve Ne Sıklıkta Yapıyorsunuz?

At işletmelerinde uygulanan nallama ve tırnak bakımı sıklıkları, büyük farklılıklar göstermektedir. İşletmelerin en yoğun grubu olan %36,1'i, nallama işlemini aylık periyotlarla ve profesyonel bir yaklaşımla düzenli olarak yapmaktadır ve bu sıklık bilimsel olarak en uygun gruptur. Ancak, %33,3 oranıyla yılda bir nallama yapan işletmelerin yaygınlığı dikkat çekmektedir; bu durum, sektördeki önemli bir kesimde bakım yetersizliği göstergesidir.

Yetiştiricilik önerilerine en yakın aralık olan 3–4 ayda bir uygulama yapan grup ise %11,1'lik bir paya sahiptir ve bu orta düzeyde modernlik göstermektedir. Ayrıca, %5,5'lik küçük bir işletme grubu nallama yapmamakta, sadece tırnak bakımı gerçekleştirmektedir; bu işletmelerin muhtemelen taylar veya nalsız bakılan kısraklarla çalıştığı düşünülmektedir. Genel olarak, en yaygın uygulama aylık/1–2 ayda bir olup bilimsel olarak en uygun sıklığı temsil etse de yılda bir nallama oranının yüksekliği bakım kalitesindeki düşüklüğün önemli bir göstergesidir.

Çizelge 4.20. Nallama işlemi ve ne sıklıkla yapıldığı.

Kategori	Yüzde (%)
Aylık / 1–2 ay arası nallama	36,1
Yılda bir nallama	33,3
3–4 ayda bir	11,1
Tırnak bakımı	5,5
6 ayda bir	5,5
2 ayda bir (tam tekrar eden ifade)	5,5
Düzensiz ifadeler (26 ay, 7 ay)	2,7

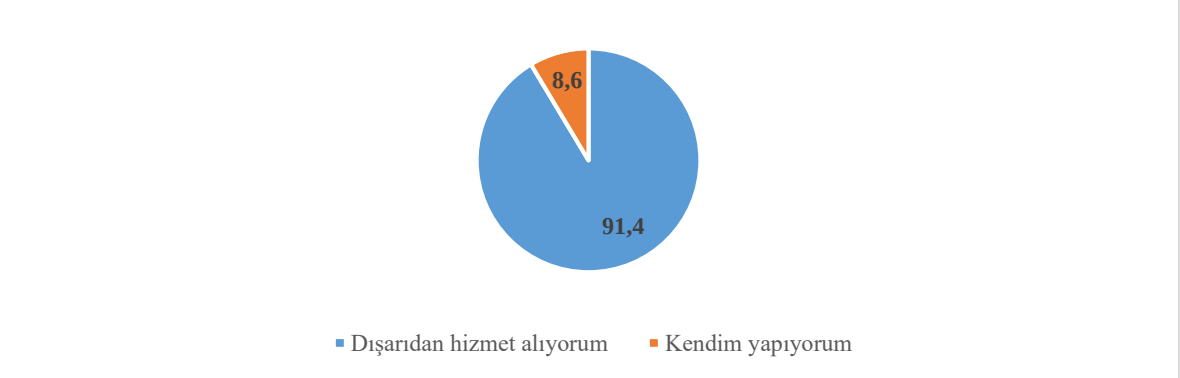
Şekil 4.19. Nallama işlemi ve ne sıklıkla yapıldığı grafiği (%)

4.2.12. Nallamayı Kim Yapıyor? Ve Ne Tür Nal Kullanıyorsunuz?

İşletmelerin büyük çoğunluğuna denk gelen %91,4 nallama işlemini dışarıdan hizmet alarak yapmıştır. Sadece %8,6 gibi çok küçük bir grup nallamayı kendi yapmıştır. Bu sonuç, nallama işleminin bölgede uzmanlık gerektiren bir iş olarak algılandığını göstermektedir.

Çizelge 4.21. Nallamayı yapan kişi.

	Yüzde (%)
Dışarıdan hizmet alıyorum	91,4
Kendim yapıyorum	8,6

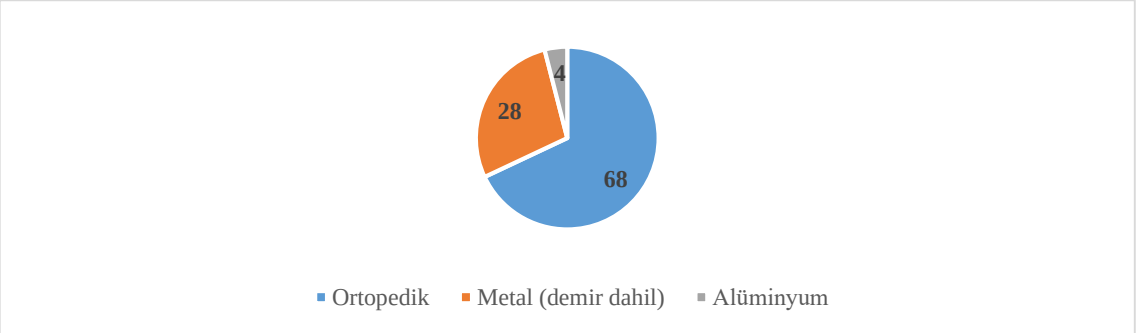
Şekil 4.20. Nallamayı yapan kişi grafiği (%)

At yetiştiricileri arasında kullanılan nal türleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak modern ve düzeltici nallama pratiklerinin yaygın olduğu görülmüştür. En çok kullanılan nal türü %68 oranıyla ortopedik nallardır. Bu yüksek oran, neredeyse her 10 yetiştiriciden 7'sinin düzeltici veya destekleyici nallar kullandığını göstermiştir. İkinci sırada ise %28 kullanım oranıyla demir dahil olmak üzere standart metal nallar yer almıştır. Bu da her dört yetiştiriciden birinin geleneksel metal nal kullandığı anlamına gelmiştir. Kullanım oranı %4 ile oldukça düşük olan alüminyum nallar,

sınırlı bir kesim tarafından tercih edilmiştir. Genel dağılım, bölgedeki yetiştiricilerin modern ve düzeltici nallama uygulamalarına büyük önem verdiğini ortaya koymuştur. Arpacık (1996) at yetiştiriciliğinde tırnak bakımı, nal çakımı ve tımar gibi bakım işleri önem arz edeceğini bildirmiştir.

Çizelge 4.22. Nallamada kullanılan nal türü.

Nal Türü	Yüzde (%)
Ortopedik	**68**
Metal (demir dahil)	**28**
Alüminyum	**4**

Şekil 4.21. Nallamada ne tür nal kullanılıyor grafiği (%)

4.2.13. Koruyucu Aşılama Yapılıyor Mu? Hayır İse Neden Aşı Yaptırmıyorsunuz?

Tüm işletmeler koruyucu aşılama yaptığını beyan etmiştir. Veri setinde tek bir hayır bile bulunmamıştır. Bu sonuç, bölgede koruyucu sağlık yönetiminin tam bir ortak uygulamaya dönüştüğünü göstermiştir. Dominiguez ve ark., (2015) ile Havermeyer Foundation, (2013) çalışmalarına göre bulaşıcı hastalıklar tüm diğer hayvan türleri ve insanda olduğu gibi at sağlığı için de her zaman bireysel, lokal, bölgesel ve global olarak büyük bir tehdit unsuru olmuştur. Bununla birlikte bulaşıcı hastalıkların tedavisi, korunma ve kontrol tedbirleri veteriner hekimlerin asli görevlerinin başında geldiğini bildirmiştir.

Ancak günümüzde son zamanlardaki salgınların yüksek görünürlüğü, farklı ülkelerde gerçekleşen organizasyonlar/yarışlar yüzünden artan şekilde ve kolay olarak at hareketlerinin ulusal/uluslararası artışı ve yeni at patojenlerinin ortaya çıkışı ile eski patojenlerin yeniden görülmeye başlanması ve bazı etkenlerin zoonoz olması yönüyle insan sağlığını da tehdit edebilmesi gibi faktörler göz önüne alındığında bulaşıcı hastalıkların önlenmesi oldukça önemli hale geldiğini bildirmişlerdir. Bu kapsamda Adana'daki yetiştiriciler koruyucu aşılamalara oldukça önem verdiği gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.23. Koruyucu aşılama.

	Yüzde (%)
Evet (koruyucu aşılama yapılıyor)	**100**
Hayır	0

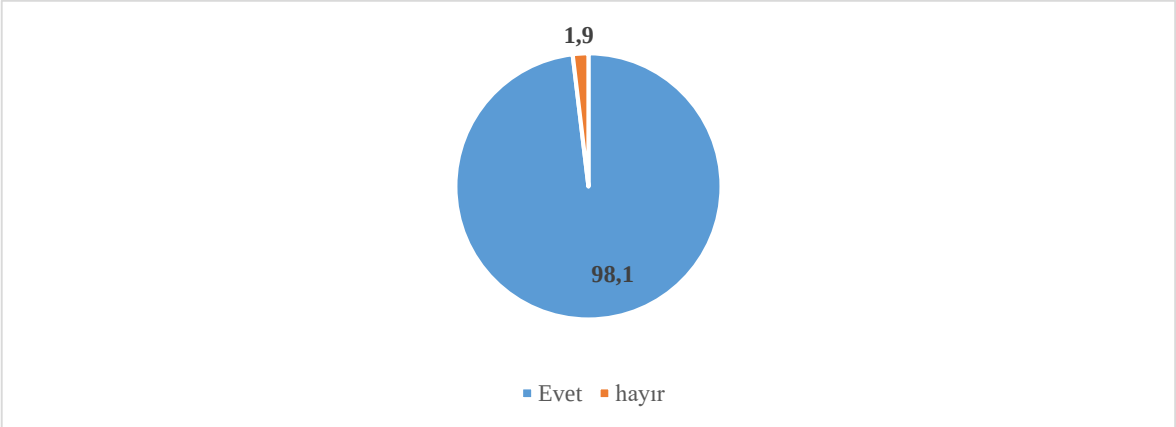
Şekil 4.22. Koruyucu aşılama yapılıp yapılmadığı grafiği (%)

4.2.14. Veteriner Hizmetleri Alıyor musunuz?

İşletmelerin neredeyse tamamı olan %98,1'i veteriner hekim hizmeti almaktadır. Sadece bir işletme veteriner hizmeti almadığını bildirmiştir. Bu sonuç, veteriner hizmetlerinin bölgede standart ve vazgeçilmez bir faaliyet olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.24. Veteriner hizmetleri alımı.

	Yüzde (%)
Evet	**98,1**
Hayır	**1,9**

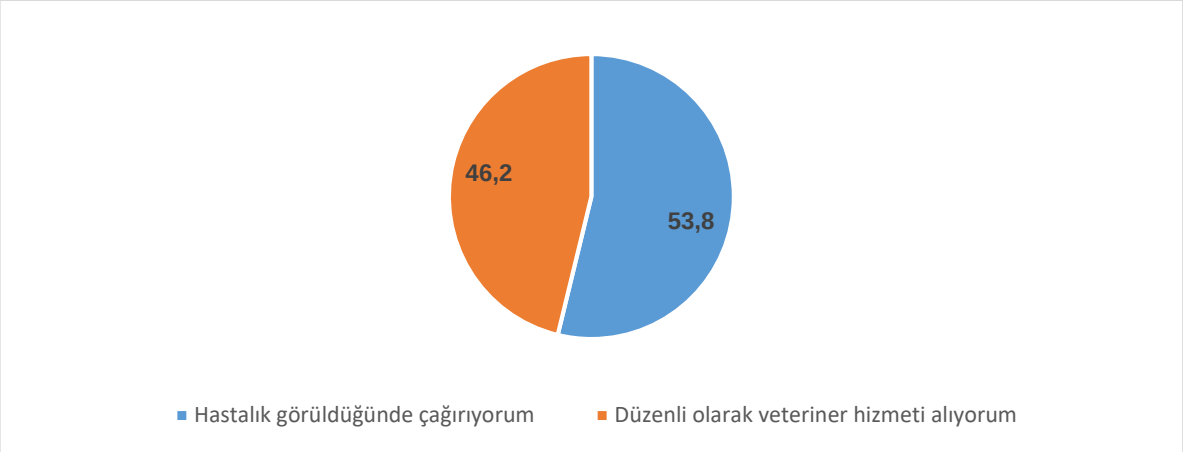
Şekil 4.23. Veteriner hizmetleri alım durumu grafiği (%)

4.2.15. Veteriner Hekim Hizmetini Ne Sıklıkla Alıyorsunuz?

İşletmelerin %53,8'i veteriner hekimi yalnızca hastalık çıktığında çağırmıştır. İşletmelerin %46,2'si ise veteriner hizmetini düzenli ve planlı şekilde almıştır. Bu bulgu, Adana'daki safkan Arap atçılığı işletmelerinde iki farklı sağlık yönetimi yaklaşımının birlikte var olduğunu göstermiştir.

Çizelge 4.25. Veteriner hizmetlerinin alım sıklığı.

	Yüzde (%)
Hastalık görüldüğünde çağırıyorum	**53,8**
Düzenli olarak veteriner hizmeti alıyorum	**46,2**

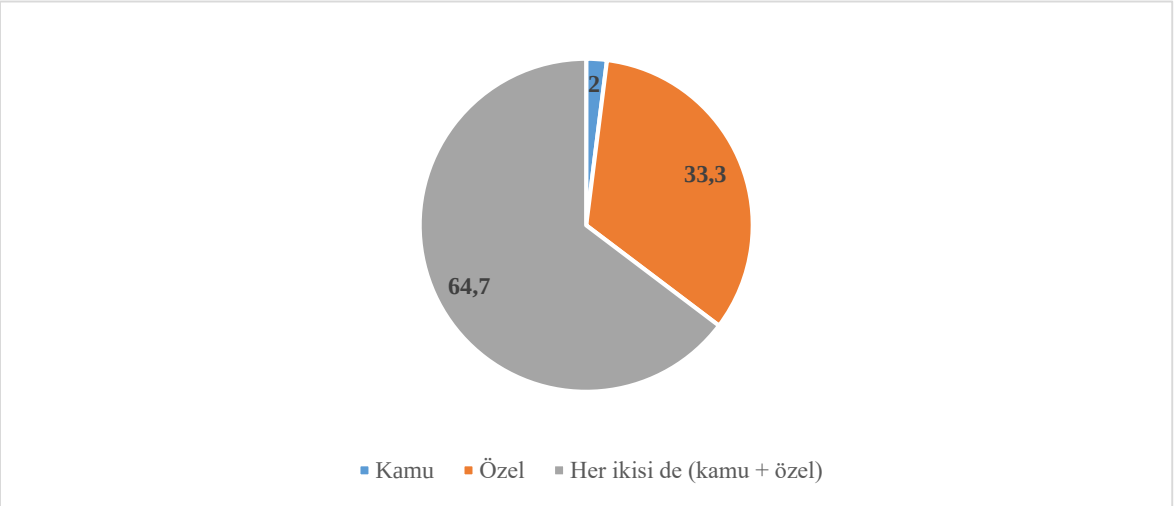
Şekil 4.24. Veteriner hizmetleri alım sıklığı durumu grafiği (%)

4.2.16. Veteriner Hizmeti Alım Yeri?

En yüksek oran olan %64,7 her iki hizmeti birden kullanan işletmelerdedir. Yalnızca özel veteriner hizmeti alanlar %33,3 oranındadır. Yalnızca kamu veteriner hizmeti alan işletme oranı çok düşük (%2,0) düzeydedir. Bu dağılım, işletmelerin esnek, çok kaynaklı ve ihtiyaca göre çeşitlenmiş bir veterinerlik hizmeti modeli benimsediğini göstermiştir.

Çizelge 4.26. Veteriner hizmetleri alım yeri.

	Yüzde (%)
Kamu	**2,0**
Özel	**33,3**
Her ikisi de (kamu + özel)	**64,7**

Şekil 4.25. Veteriner hizmetleri alım yeri grafiği (%)

4.2.17. Veteriner Hizmetlerinden Memnun musunuz?

Tüm yetiştiriciler veteriner hizmetinden tam memnuniyet bildirmiştir. Hiçbir katılımcı memnuniyetsizlik beyan etmemiştir. Bu, saha çalışmaları açısından olağanüstü yüksek bir memnuniyet düzeyidir ve genellikle belirli yapısal faktörlerin varlığına işaret eder.

Çizelge 4.27. Veteriner hizmetleri memnuniyet durumu.

	Yüzde (%)
Evet (memnunum)	**100**
Hayır (memnun değilim)	0

Şekil 4.26. Veteriner hizmetleri memnuniyet durumu grafiği (%)

4.3. Yem ve Besleme

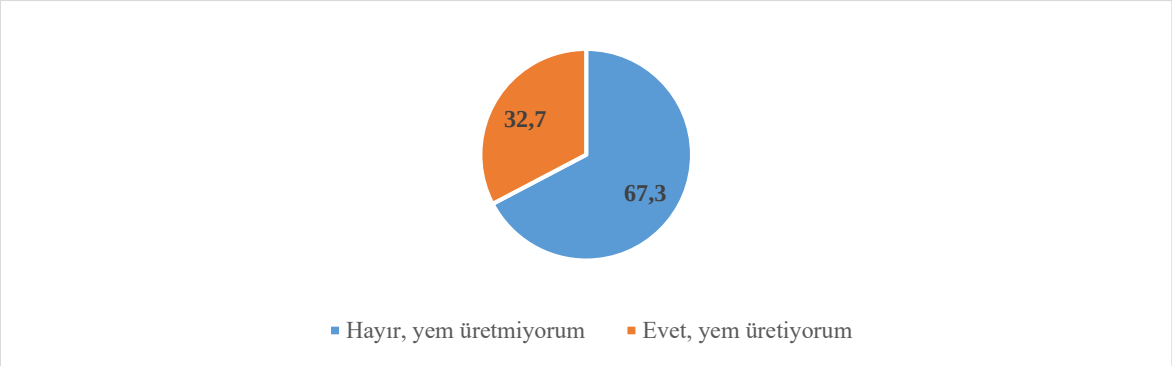
Adana'daki safkan atçılık işletmelerinin yem ve besleme durumunu analiz etmek için bu bölümde işletmelere toplam on bir adet soru yöneltilmiştir.

4.3.1. Hayvanların Yemlenmesinde Kullandığınız Yemlerden Sizin Ürettiğiniz Var Mı? Bu Soruya Cevap Evet İse Hangi Yemler Yetiştirilmekte? Bu Bitkiler Ne Kadar Arazide Üretilmekte?

İşletmelerin yaklaşık üçte ikisi ne denk gelen %67,3 kendi yemini üretmemektedir. İşletmelerin yaklaşık üçte biride yem üretim kapasitesine sahiptir. Bu veriler, Adana'daki safkan Arap atı işletmelerinin büyük oranda dışarıdan yem tedarik eden bir modele sahip olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.28. Yetiştiricilerin yem üretimi.

	Yüzde (%)
Hayır, yem üretmiyorum	**67,3**
Evet, yem üretiyorum	**32,7**

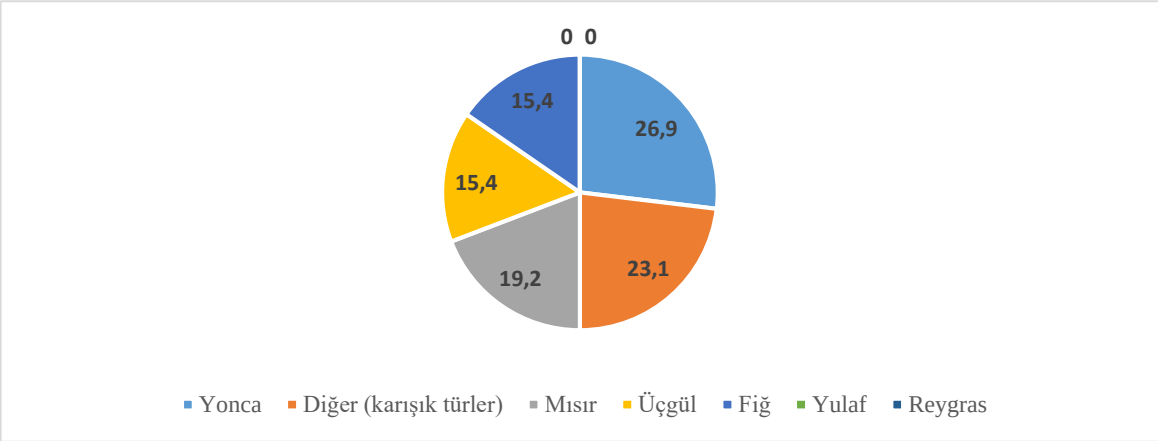
Şekil 4.27. Yetiştiricilerin yem üretim durumu grafiği (%)

Çalışmada yem bitkisi üretimi yapan işletmelerin yetiştirdikleri bitki türleri incelendiğinde bir kısmının birden fazla yem bitkisi yetiştirdiği tespit edilmiştir. En fazla yetiştirilen yem bitkisinin yonca olduğu görülmüştür. Geçerli bitki seçimine göre dağılım şu şekildedir: yonca %26,9, diğer bitkiler %23,1 mısır %19,2, üçgül %15,4 ve fiğ %15,4. Buna karşılık yulaf ve reygras üretimine ait hiçbir kayıt bulunmamıştır.

Bu bulgular, Adana ilinde safkan Arap atçılığı yapan işletmelerin yem bitkisi üretiminde özellikle yüksek proteinli kaba yemlere (yonca, üçgül, fiğ) ve enerji açısından zengin mısıra yöneldiğini göstermektedir. Hayvan beslemede kesif ve kaba yem önemli düzeylerde kullanılmaktadır. Kılıç, (2003) hayvancılıkta günlük besin gereksinimlerini karşılamak amacıyla kesif yemler verilirken, hayvanın verimli ve sağlıklı olması için kaba yem grubu gerektiğini bildirmiştir.

Çizelge 4.29. Yetiştiricilerin ürettiği yem bitkileri.

Üretilen Yem Bitkisi	Yüzde (%)
Yonca	**26,9**
Diğer (karışık türler)	**23,1**
Mısır	**19,2**
Üçgül	**15,4**
Fiğ	**15,4**
Yulaf	**0**
Reygras	**0**

Şekil 4.28. Yetiştiricilerin ürettiği yem bitkileri grafiği (%)

Ayrıca diğer kategorisinin yüksekliği, işletmeler arasında farklı ot karışımları veya bölgeye özgü alternatif yem bitkilerinin de kullanımda olduğuna işaret etmektedir. Manso, (2019) atların evcilleştirilmesi ve spor alanlarında kullanılmasından sonra artan popülerliğiyle birlikte at beslenme programlarında da değişiklikler ortaya çıktığını bildirmiştir.

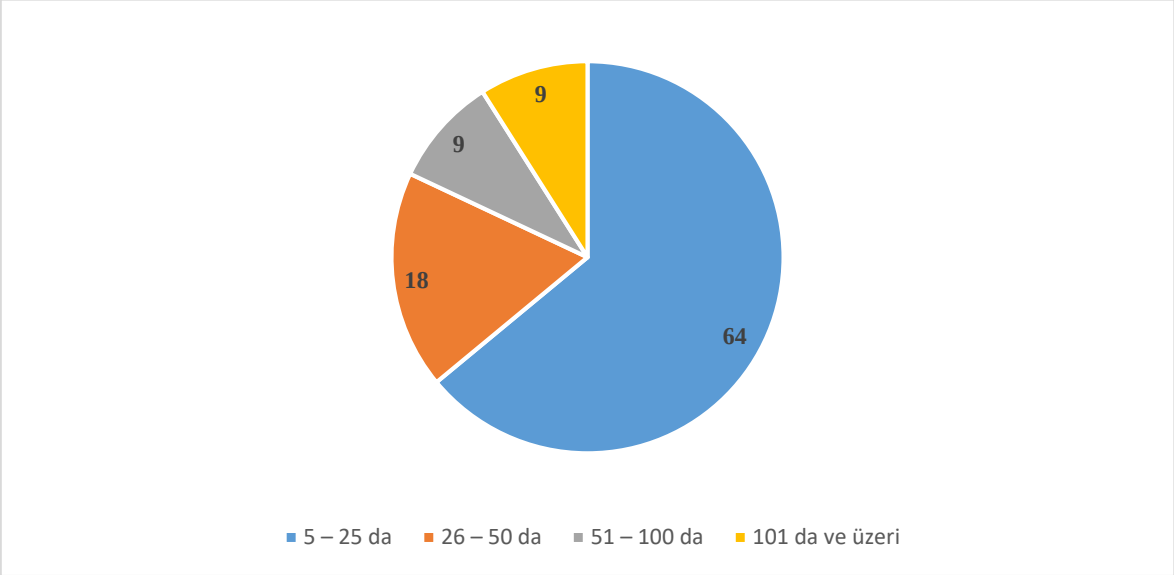
Bununla birlikte Okuyucu ve Okuyucu, (2006) yaptığı çalışmada ülkemiz kaba yem kaynakları hayvanlarımızın ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumdadır. Toplam arazi alanlarımızın içerisinde yer alan çayır-mera alanı oranının, birçok ülkeyle karşılaştırıldığında iyi seviyede bulunmasına rağmen, ekolojik koşullar ve yanlış kullanımlar neticesinde, verimleri çok az düzeylerdedir. Hayvan beslenmesinde yem eksikliğinin giderilmesi amacıyla alternatif yem bitkisi arayışları başladığını bildirmiştir.

Çizelge 4.30. Yetiştiricilerin yem ürettiği alan.

Arazi Aralığı (da)	Ölçek Büyüklüğü	Oran (%)
5 – 25 da	Küçük ölçek	**64**
26 – 50 da	Orta ölçek	**18**
51 – 100 da	Orta-büyük ölçek	**9**
101 da ve üzeri	Büyük ölçek	**9**

Araştırma kapsamında yem bitkisi üretimi için kullanılan arazi büyüklükleri sınıflandırıldığında, işletmelerin büyük ölçüde 5–25 da aralığında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu

grupta yer alan işletmeler genellikle küçük ölçekli olup, üretim faaliyetlerini daha çok kendi kaba yem ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yürütmektedir. Dolayısıyla bu üretim modeli, ticari amaçtan ziyade işletme içi yem ihtiyacının sürdürülebilirliğine odaklanan bir yapıyı yansıtmaktadır.

Şekil 4.29. Yetiştiricilerin yem ürettiği alan ölçeği grafiği (%)

Çizelge 4.29 incelendiğinde, 26–50 da aralığında bulunan işletme sayısı daha sınırlıdır. Bu aralık, küçük ölçekli yapının ötesine geçmeye başlayan ve küçük-orta ölçekli üretim karakteri taşıyan işletmeleri temsil etmektedir. Bu gruptaki üreticilerin hem kendi yem ihtiyacını karşılamaya hem de belirli dönemlerde fazlalık üretme potansiyeline sahip oldukları söylenebilir.

51–100 da aralığında yer alan işletmeler ise daha planlı ve sürekliliği olan bir yem üretim kapasitesine sahiptir. Bu aralıktaki işletmelerin orta-büyük ölçekli bir yapıda olduğu, yem bitkisi üretimini daha sistematik bir şekilde gerçekleştirdikleri ve üretim süreçlerini uzun vadeli planlamalarla desteklediklerini anlaşılmaktadır.

101 da ve üzeri araziye sahip işletmelerin sayısı oldukça azdır. Bu gruptaki işletmelerin geniş ölçekli tarım arazisine sahip olmaları, onların yem bitkisi üretiminde daha profesyonel, ticari ve yüksek kapasiteli bir üretim modeli benimsediklerini göstermektedir. Bu işletmeler yalnızca kendi yem ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, potansiyel olarak bölgesel yem arzına katkı sağlayabilecek düzeyde üretim yapabilecek altyapıya sahiptir. Otlatma ve tüketim dahil kaba yem, saman ve samanla ilgili ürünler, at diyetinin ve beslenmesinin önemli bir parçasıdır. Günün büyük çoğunluğunda yeme erişim sağlaması gereken atların beslenmelerinin en önemli parçası şüphesiz kaba yemdir (Müller, 2012). Beslenme diyetlerinde yeteri miktarda kaba yem bulunmayan atlarda bağırsak problemleri, sindirim problemleri ve dental problem oluşması kaçınılmazdır. Aynı zamanda sindirilebilirlik at beslemenin değerini etkileyen en önemli faktördür (Lawrence, 2014).

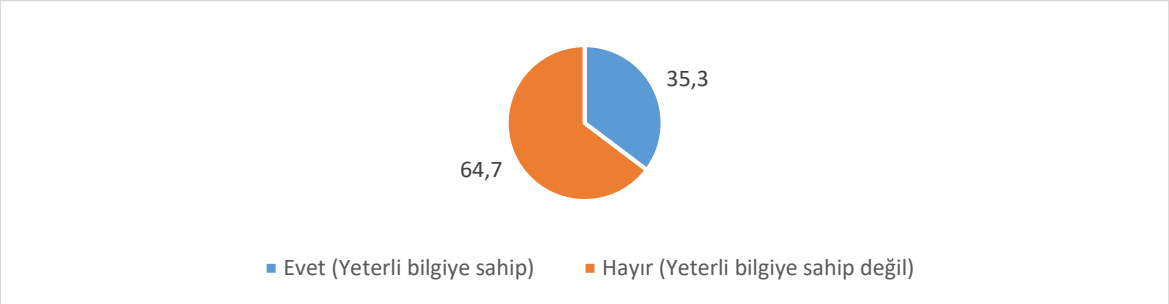
4.3.2. Yem Bitkisi Yetiştiriciliği Konusunda Yeterli Bilgiye Sahip Misiniz?

Çizelge 4.30. incelendiğinde, katılımcıların %64,7'sinin yem bitkisi yetiştiriciliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını, yalnızca %35,3'ünün bu alanda kendini yeterli gördüğünü ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.31. Yetiştiricilerin yem bitkileri yetiştirme konusunda tecrübesi

	Oran (%)
Evet (Yeterli bilgiye sahip)	35,3
Hayır (Yeterli bilgiye sahip değil)	64,7

Elde edilen sonuçlar, Adana'daki safkan at yetiştiriciliği yapan işletmelerin önemli bir bölümünün yem bitkisi yetiştiriciliği hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığını göstermektedir. Bu durum, bölgedeki işletmelerin büyük ölçüde geleneksel bilgi ve tecrübeye dayalı üretim yaptığına işaret etmektedir. Yem bitkisi yetiştiriciliği; toprak analizi, gübreleme, ekim zamanlaması, çeşit seçimi, sulama yönetimi ve hasat teknikleri gibi uzmanlık gerektiren süreçleri içerdiğinden, bilgi eksikliği verimliliği doğrudan etkileyebilmektedir.

Şekil 4.30. Yetiştiricilerin yem bitkileri yetiştirme konusunda tecrübesi grafiği (%)

4.3.3. Ürettiğiniz Kaba Yem Yetmediği Zaman Hangi Yemi Satın Alıyorsunuz?

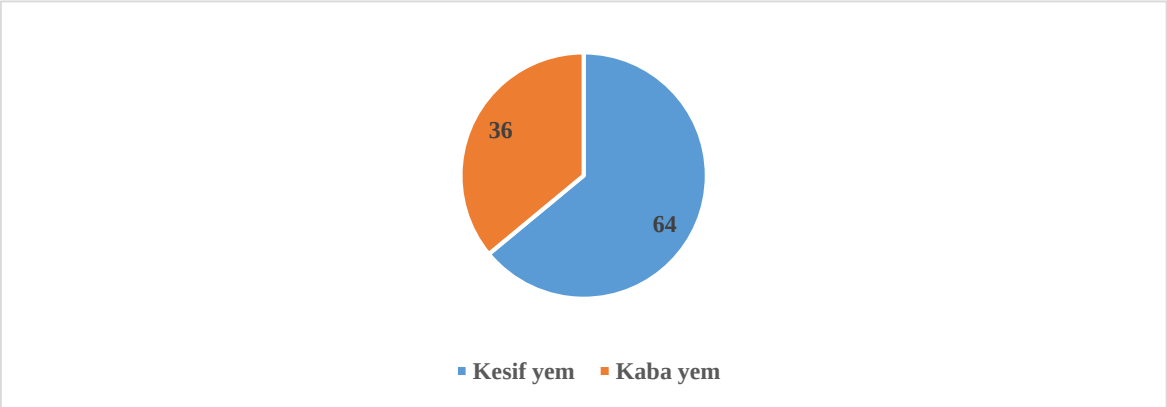
Anket yapılan işletmelerin %64'ünün kesif yem, %36'sının ise kaba yem satın aldığı belirlenmiştir. Verilere göre, ürettiği kaba yem genel olarak işletme içerisinde temin edilebildiği için işletme dışından satın alınmak için en çok tercih edilen yem türünün kesif yem olduğu görülmektedir.

Adana'daki safkan at yetiştiriciliği yapan işletmelerin kendi kaba yem üretimini tam anlamıyla karşılayamadığını ve bu nedenle özellikle kesif yem satın alımına bağımlı bir üretim modeli sergilediklerini göstermektedir. Bu durum hem ekonomik hem de üretim verimliliği açısından önemli bir tartışma alanı oluşturmaktadır.

Çizelge 4.32. Yetiştiricilerin yem satın alma durumu.

	Oran (%)
Kesif yem	64,0
Kaba yem	36,0

Bir atın rasyonunun çoğunlukla kaba yemle beslenmesi gerekmesine rağmen, ot ve saman genellikle gereken enerjiyi sağlayamaz. Her bir at için bireysel ve dengeli bir beslenme gerektirir. At beslenmesi için etkili planlama, yiyecek dengesi yoluyla enerji sağlamayı ve bireysel ata göre çalışmayı içerir. Çok az iş yapan veya hiç çalışmayan bir at, çoğunlukla kaba yem ile beslenebilir. Ancak yarışlar dahil olmak üzere iki veya daha fazla saat sıkı çalışma yapan bir atın diyetinde yaklaşık %45 konsantre yem bulunmalıdır (Vogel,1995).

Şekil 4.31. Yetiştiricilerin yem satın alma durumu grafiği (%)

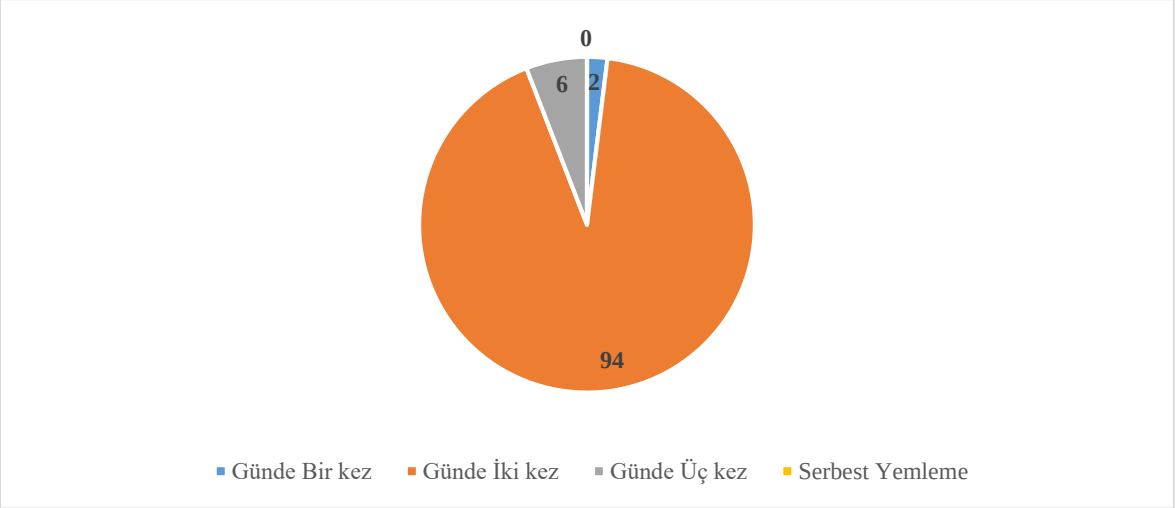
4.3.4. Yemlemeyi Günde Kaç Kez Yapıyorsunuz?

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun (%94) hayvanlarını günde iki kez yemlediği görülmektedir. Daha düşük oranda olmak üzere %6'sı günde üç kez, yalnızca %2'si ise günde bir kez yemleme yaptığını belirtmiştir. Serbest yemleme uygulayan işletme bulunmamaktadır.

Elde edilen sonuçlar, Adana'daki safkan at yetiştiriciliği yapan işletmelerin neredeyse tamamının günde iki kez yemleme uyguladığını göstermektedir. Bu bulgu, at beslemede genel uygulamalarla uyumludur. Birçok çalışma, atlarda sindirim sağlığı, kan şekeri dengesi ve performans açısından günde en az iki öğün yemlemenin uygun olduğunu belirtmektedir. Özellikle yarış ve yetiştiricilikte kullanılan safkan atların metabolik ihtiyaçlarının düzenli ve dengeli bir yemleme rejimiyle karşılanması gerektiği bilinmektedir.

Çizelge 4.33. Yemleme sıklığı.

	Oran (%)
Günde Bir kez	2,0
Günde İki kez	94,0
Günde Üç kez	6,0
Serbest Yemleme	0

Şekil 4.32. Yemleme sıklığı grafiği (%)

4.3.5. Kesif Yem Kullanıyor Musunuz?

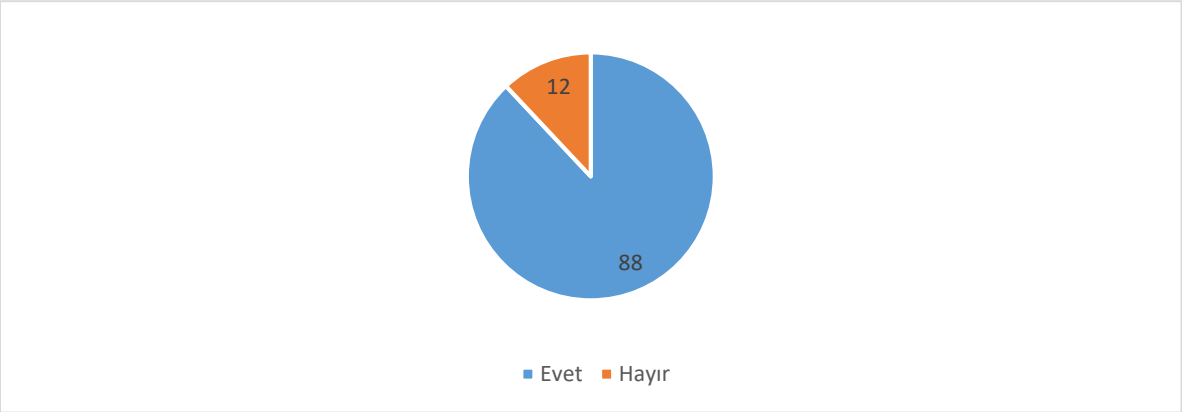
Verilerin analizi sonucunda, katılımcıların %88'inin kesif yem kullandığı, yalnızca %12'sinin kesif yem kullanmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, kesif yem kullanımının neredeyse tüm işletmelerde standart bir uygulama olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, Adana bölgesindeki safkan Arap atı yetiştiriciliği yapan işletmelerde kesif yem kullanımının oldukça yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların %88 gibi çok yüksek bir oranla kesif yem kullandıklarını belirtmesi, bölgedeki yetiştiricilerin besleme stratejilerinde kesif yemlerin temel bir bileşen hâline geldiğini göstermektedir.

Bu bulgular Adana'daki safkan Arap atçılığı işletmelerinin büyük çoğunluğunun kesif yem kullanımını rutin bir besleme uygulaması olarak benimsediğini, bunun da hem performans gereksinimleri hem de modern besleme yaklaşımlarıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.34. Kesif yem kullanım durumu.

	Oran (%)
Evet	**88,0**
Hayır	**12,0**

Şekil 4.33. Kesif yem kullanım durumu grafiği (%)

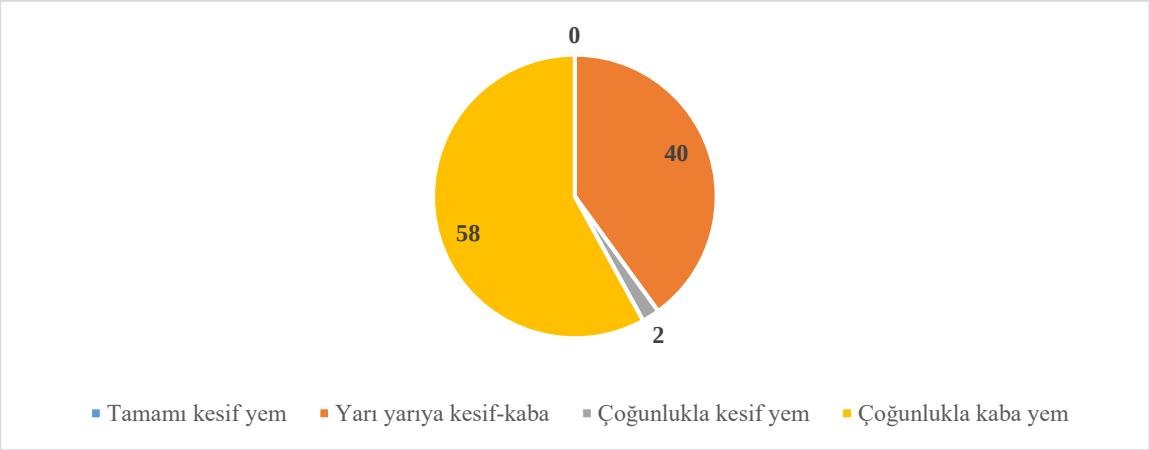
4.3.6. Kesif Yem Kullanıyorsanız Kesif/Kaba Yem Verme Oranınız Nedir?

Değerlendirme sonucunda işletmelerin; %58'inin yemlemede ağırlığı kaba yeme verdiği**,** %40'ının kesif ve kaba yemi yarı yarıya kullandığı**,** yalnızca %2'sinin çoğunlukla kesif yem verdiği**,** tamamı kesif yem kullanan işletme bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, işletmelerde kaba yem ağırlıklı bir besleme sisteminin hâkim olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun besleme stratejilerinde kaba yemi temel unsur olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. İşletmelerin %58'inin çoğunlukla kaba yem ile besleme yapması, rasyonların genel olarak kaba yem ağırlıklı şekillendirildiğini göstermektedir. Safkan atların sindirim sisteminin fizyolojik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, bu tercih literatürle uyumludur; çünkü atlar yüksek lifli yemleri daha iyi tolere eder ve sindirim sağlığı için kaba yem kritik bir bileşendir.

Çetingül, (2017) yoğun performans gerektiren atlar haricinde rasyonda dane yem oranı %50'yi aşılmaması gerektiğini bildirmiştir. Genel olarak bulgular, Adana bölgesindeki safkan Arap atı yetiştiriciliği yapılan işletmelerde kaba yem temelli, dengeli ve sağlıklı bir besleme yaklaşımının benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım hem maliyet açısından sürdürülebilir hem de at sağlığı bakımından literatürle uyumludur.

Çizelge 4.35. Kesif/kaba yem verme oranı.

Yem Verme Oranı	Oran (%)
Tamamı kesif yem	0,0
Yarı yarıya kesif-kaba	40,0
Çoğunlukla kesif yem	2,0
Çoğunlukla kaba yem	58,0

Şekil 4.34. Kesif/kaba yem verme oranı grafiği (%)

4.3.7. Kesif Yemi Nerden Alıyor musunuz?

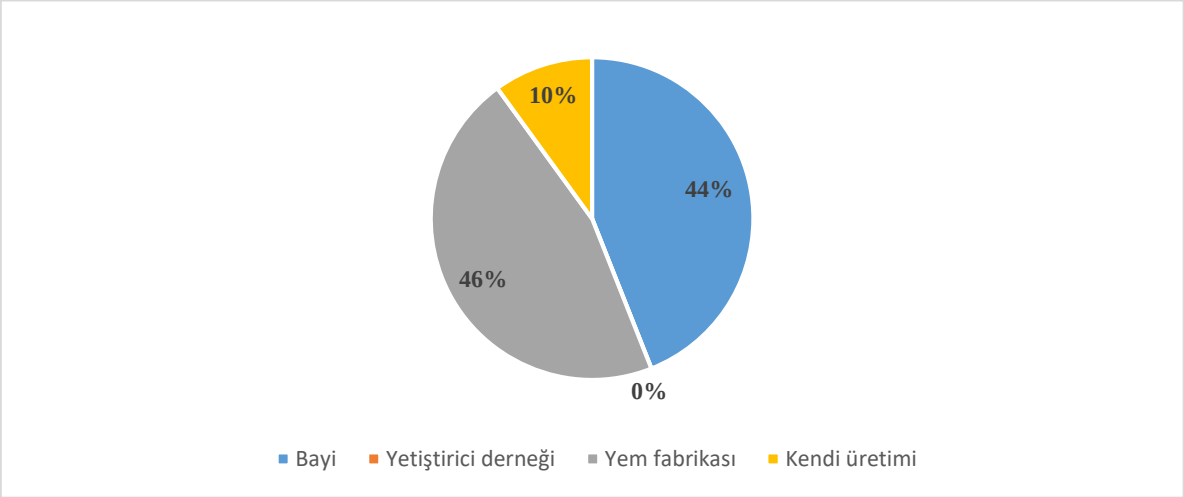
Yetiştiricilerin %46'sı kesif yemi doğrudan yem fabrikasından almaktadır. %44'ü kesif yemi bayilerden temin etmektedir. %10'u kesif yemi kendisi üretmektedir. Yetiştirici derneğinden kesif yem alan işletme bulunmamaktadır. Genel olarak işletmelerin büyük çoğunluğu dışarıdan hazır kesif yem temin etmektedir.

Bu çalışmada kesif yem tedarik kaynaklarının dağılımı incelendiğinde, yetiştiricilerin çoğunlukla yem fabrikaları %46 ve bayiler %44 aracılığıyla kesif yem temin ettiği tespit edilmiştir.

Bu durum, bölgede kesif yem ihtiyacının önemli ölçüde dış kaynaklara bağımlı olduğunu göstermektedir. Fabrikalardan doğrudan alım yapılması, fiyat avantajı, toplu alım imkânı ve tedarik sürekliliği gibi faktörlerle ilişkilendirilebilir.

Çizelge 4.36. Kesif yemin alım yeri.

Tedarik Yeri	Oran (%)
Bayi	%44,0
Yetiştirici derneği	%0,0
Yem fabrikası	%46,0
Kendi üretimi	%10,0

Şekil 4.35. Kesif yemin alım yeri (%)

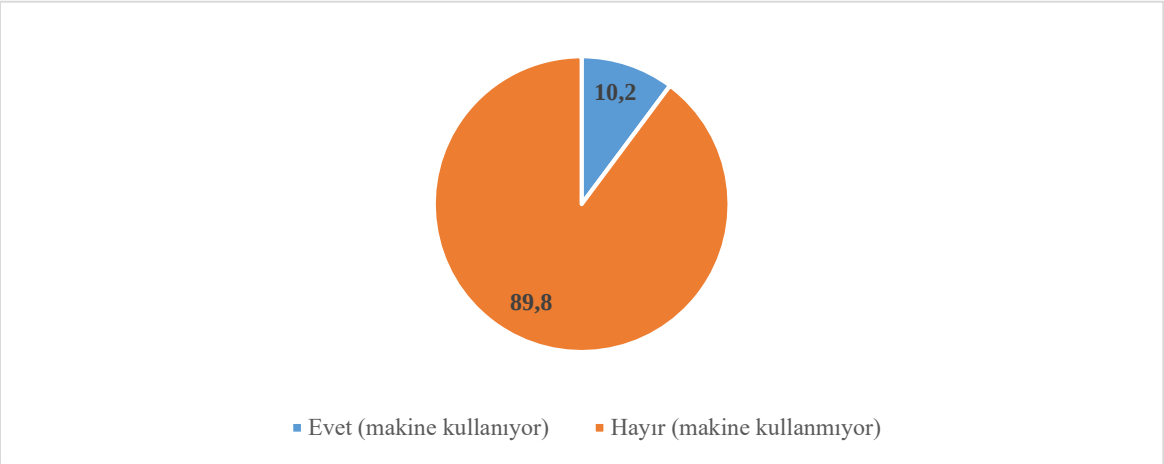
4.3.8. Yem Hazırlama ve Karıştırma İçin Herhangi Bir Makine Kullanıyor Musunuz?

Yetiştiricilerin yalnızca %10,2'si yem hazırlama ve karıştırma için herhangi bir makine kullanmaktadır**.** Buna karşın %89,8'i makine kullanmamaktadır. İşletmelerin çok büyük bir kısmında yem hazırlama işlemlerinin hâlâ manuel yöntemlerle yürütüldüğünü göstermektedir. Makine kullanım oranı oldukça düşüktür; bu durum işletmelerin teknik donanım açısından sınırlı bir yapıya sahip olduğunu düşündürmektedir.

Yem hazırlama ve karıştırma sürecinde makine kullanımının oldukça düşük olduğu %10,2'i oranı ile görülmektedir. Bu bulgu, bölgedeki işletmelerin önemli bir kısmının teknolojik altyapı bakımından yetersiz olduğunu göstermektedir. Literatürde yem karıştırma makinelerinin doğru rasyon hazırlamada kritik bir role sahip olduğu, karışım homojenliğinin artmasıyla yem değerlendirme oranının yükseldiği bildirilmektedir. Bu açıdan, makine kullanmayan işletmelerde yem tüketiminde verimsizlik, rasyon dengesizliği ve besleme kaynaklı performans sorunları ortaya çıkabilir.

Çizelge 4.37. Yem hazırlama için makine kullanım durumu.

Yanıt	Oran (%)
Evet (makine kullanıyor)	10,2
Hayır (makine kullanmıyor)	89,8

Şekil 4.36. Yem hazırlama için makine kullanım durumu grafiği (%)

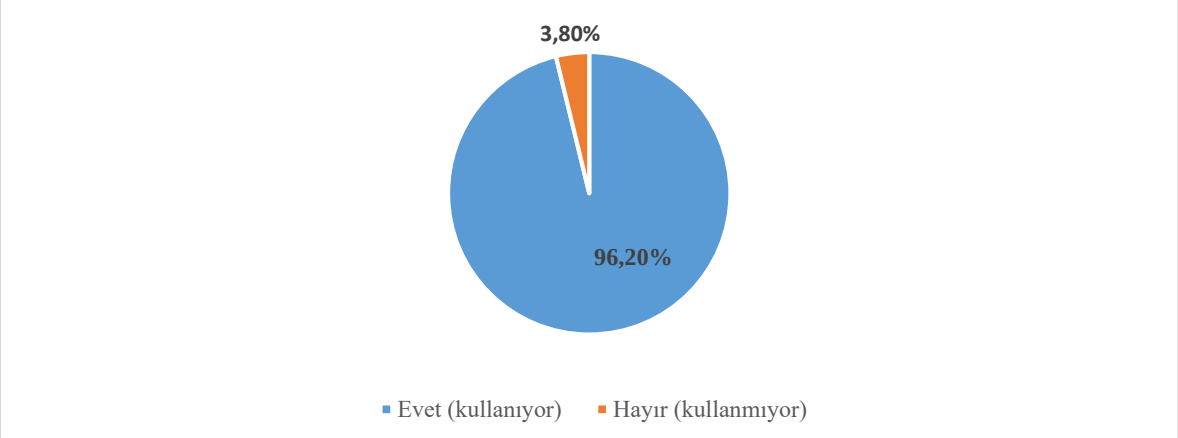
4.3.9. Yalama Taşı Kullanıyor Musunuz?

Araştırmaya katılan işletmelerin büyük bir çoğunluğu olan %96,2'si yalama taşı kullandığını belirtmiştir. Yalama taşı kullanmadığını ifade eden işletmelerin oranı ise %3,8 gibi oldukça düşük bir seviyededir. Bu sonuç, işletmelerin büyük kısmının hayvan beslemesinde mineral destek kullanımına önem verdiğini göstermektedir.

Yalama taşı kullanımı, özellikle at yetiştiriciliğinde mineral ve vitamin dengesi açısından kritik bir uygulamadır. Araştırma bulguları, işletmelerin %96,2 gibi oldukça yüksek bir oranla yalama taşı kullandığını göstermiştir. Bu durum, yetiştiricilerin mineral desteğinin önemine dair farkındalığının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.38. Yalama taşı kullanma durumu.

	Oran(%)
Evet (kullanıyor)	96,2
Hayır (kullanmıyor)	3,8

Şekil 4.37. Yalama taşı kullanma durumu grafiği (%)

4.3.10. Yem Katkı Maddesi Kullanıyor Musunuz?

Veriler incelendiğinde, işletmelerin neredeyse tamamının (%98,1) vitamin + mineral kombinasyonu şeklinde katkı maddesi kullandığı görülmektedir. Sadece bir işletme (%1,9) tek başına mineral katkı kullanmakta, hiçbir işletme sadece vitamin katkısı veya katkı maddesi kullanmama seçeneğini işaretlememiştir.

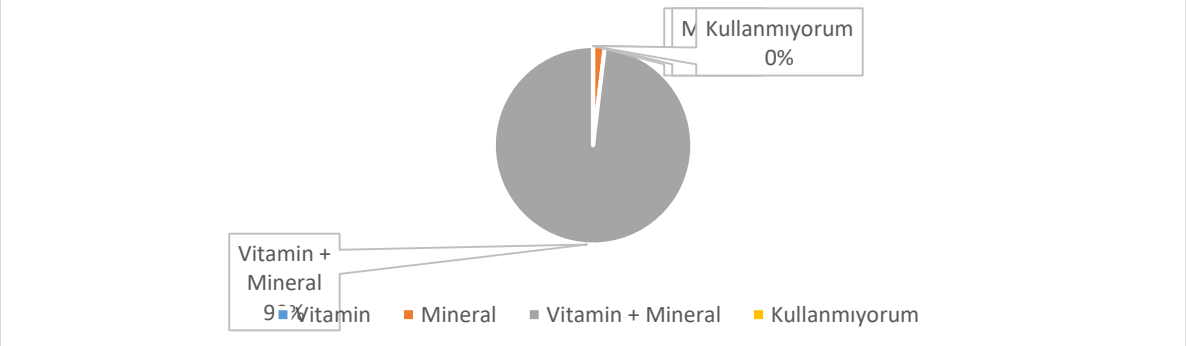
Bu sonuç, bölgedeki işletmelerin tamamına yakınının katkı maddeleri konusunda bilinçli bir uygulama yürüttüğünü göstermektedir. Araştırma bulgularına göre işletmelerin %98,1 gibi çok yüksek bir oranla vitamin ve mineral karışımlarını (premiks) kullandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, yetiştiricilerin hayvan beslemede mikro besin maddelerinin öneminin farkında olduğunu göstermektedir.

Veriler incelendiğinde, işletmelerin neredeyse tamamının (%98,1) vitamin + mineral kombinasyonu şeklinde katkı maddesi kullandığı görülmektedir. Sadece bir işletme (%1,9) tek başına mineral katkı kullanmakta, hiçbir işletme sadece vitamin katkısı veya katkı maddesi kullanmama seçeneğini işaretlememiştir.

Bu durum, bölgedeki işletmelerin tamamına yakınının katkı maddeleri konusunda bilinçli bir uygulama yürüttüğünü göstermektedir. Araştırma bulgularına göre işletmelerin %98,1 gibi çok yüksek bir oranla vitamin ve mineral karışımlarını (premiks) kullandığı anlaşılmaktadır. Bu durum, yetiştiricilerin hayvan beslemede mikro besin maddelerinin öneminin farkında olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.39. Yem katkı maddesi kullanım durumu.

	Oran (%)
Vitamin	%0
Mineral	%1,9
Vitamin + Mineral	%98,1
Kullanmıyorum	%0

Şekil 4.38. Yem katkı maddesi kullanım durumu grafiği (%)

4.3.11. Gebe Hayvanlara Özel Besleme Yapıyor Musunuz?

Elde edilen veriler, işletmelerin çok büyük bir çoğunluğunun (%98,1) gebe hayvanlara özel besleme uyguladığını ortaya koymaktadır. Sadece bir işletme (%1,9) gebe hayvanlara yönelik farklı bir besleme programı yürütmediğini belirtmiştir.

Bu oran, bölgede gebe hayvanların bakım ve besleme gereksinimlerine dair farkındalığın oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Şehu, (2002) gebeliğin ilk 8 ayında kısrakların yaşama payı düzeyinde beslenmesi yeterlidir. Gebeliğin 9. ayından itibaren fetüs hızla büyümeye başlar ve enerji ihtiyacı en yüksek seviyeye ulaşır. Gebeliğin 9, 10 ve 11. aylarında enerji ihtiyacı yaşama payının sırasıyla %1.1, 1.15 ve 1.2'si düzeyindedir. Ananın vücut kondisyonu ve süt verimi tayın iyi gelişmesi için çok önemlidir. Gebeliğin son 3 ayında uterusun hacminin artmasına bağlı olarak yem alım kapasitesi azalır. Kuru madde tüketim kapasitesinin azalmasına bağlı olarak bu dönemde özel olarak rasyonun toplam kuru madde ve kaba yem miktarı azaltılır, konsantre yem artırılır. Bu durum daha sonraki süt verimini olumlu yönde etkiler ve meme bezlerinin rejenerasyonunu kolaylaştır. Ayrıca erken bir gebelik için post-partum döneminde ovaryumların tekrar aktive olmasına ve uterusun involusyonuna yardımcı olduğu ve özellikle zayıf dişilerde bu besleme, doğum koşullarını iyileştirir ve yeni doğan tayın hastalıklara karşı direncini artırdığı bildirilmiştir.

Ayrıca; Küçük, (2005) tarafından yapılan bir derlemede, üretici tarafından ideal olarak istenen, kısrakta iyi bir üreme performansı, güçlü bir anne olma özelliği ve aynı zamanda sağlıklı tay vermedir. Bunun gerçekleşmesi için ise at beslemeciler kısraklarda çiftleşme, gebelik ve laktasyon süresince besin maddeleri ihtiyaçları üzerine konsantre olmak zorundadırlar. Enerjinin hayvan ihtiyaçları bakımından muhtemelen en önemli önceliği sahip olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.40. Gebe hayvanlara özel besleme yapılma.

	Oran (%)
Evet (özel besleme yapılıyor)	98,1
Hayır (özel besleme yapılmıyor)	1,9

Şekil 4.39. Gebe hayvanlara özel besleme yapılma grafiği (%)

4.4. Yarışçılık

Adana'daki safkan atçılık işletmelerinin yarışçılık faaliyetleri durumunu analiz etmek için bu bölümde işletmelere toplam altı adet soru yöneltilmiştir. Günümüz şartlarında çoğunlukla sportif ve yarış amaçlı yetiştirilen atın verim yönü yarışlarda gösterdiği üstün koşu kabiliyeti olup, bu özellik yarış performansı olarak isimlendirilmektedir (Köseman, 2005). Bu bölümde Adana ilindeki atların yarış yetiştiricilik durumuna göre performansları değerlendirilecektir.

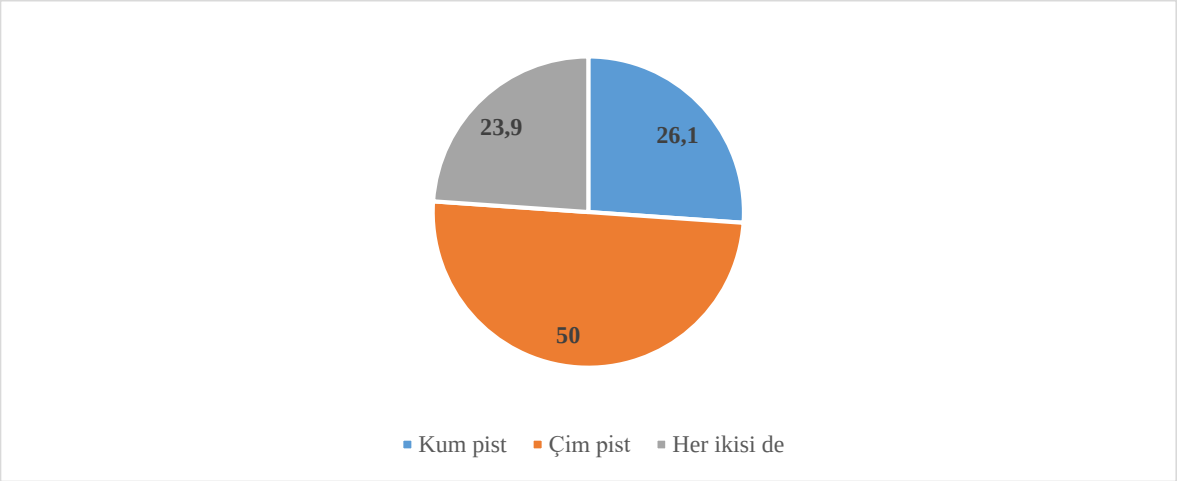
4.4.1. Yetiştirdiğiniz Safkanlar Hangi Pistte Daha Başarılı?

Araştırmada, safkan Arap atlarının hangi pistte daha başarılı olduğu sorgulandığında; en yüksek oran çim pistte başarı gösteren atlara aittir, bu oran %50'dir. Kum pistte başarı oranı %26,1'dir. Her iki pistte eşit başarı bildirenlerin oranı %23,9'dur. Bu sonuçlar, işletmelerin yetiştirdiği safkanların yarısının çim pistte daha iyi performans sergilediğini ortaya koymaktadır. Adana bölgesinde yetiştirilen safkan Arap atlarının çim pistlerde daha başarılı olduğuna işaret etmektedir. Bu minvalde, Hintz (1977) tarafından yapılan bir araştırmada; pist yapısı ve adım uzunluklarının etkisini incelemiş; pistin ağır ve adım aralıklarının uzun oluşunun yarış performansını olmuşuz etkilediğini ortaya koymuştur.

Atların yarış performansını etkileyen başlıca faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak çok sayıda çalışma yürütülmüştür. Yaş, cinsiyet, atın orijini ve pist türünün, farklı at ırklarında yarış süresini etkileyen çevresel faktörler arasında yer aldığı bildirilmektedir Moritsu, Y ve ark., (1994); Oki, H. VE ark., (1994); Mota, M.D.S., (1998); Lungu, S. ve ark., (2000). Yıldırım, (2019) tarafından yapılan bir çalışmada da yarış hızının çim pist, kum pist ve genel ortalaması sırasıyla 14.45±0.02 m/sn, 13.52±0.01 m/sn ve 13.77±0.01 m/sn olarak hesaplanmıştır. Atların yarış performans sonuçlarında; çim pist, erkek, kısa mesafe, 9-12 ana yaşı, 3 yaş ve İstanbul verileri diğerlerinden, sırasıyla yarış pisti, cinsiyet, yarış mesafesi, ana yaşı, koşu yaşı ve yarış şehri bakımından daha iyi sonuçlar verdiğini bildirmiştir.

Çizelge 4.41. Yetiştirilen safkanların hangi pistte başarılı olduğu.

	Oran (%)
Kum pist	26,1
Çim pist	50,0
Her ikisi de	23,9

Şekil 4.40. Yetiştirilen safkanların hangi pistte başarılı olduğu grafiği (%)

4.4.2. Yetiştirdiğiniz Safkanların Başarısı Yarış Mesafesine Göre Değişiyor Mu?

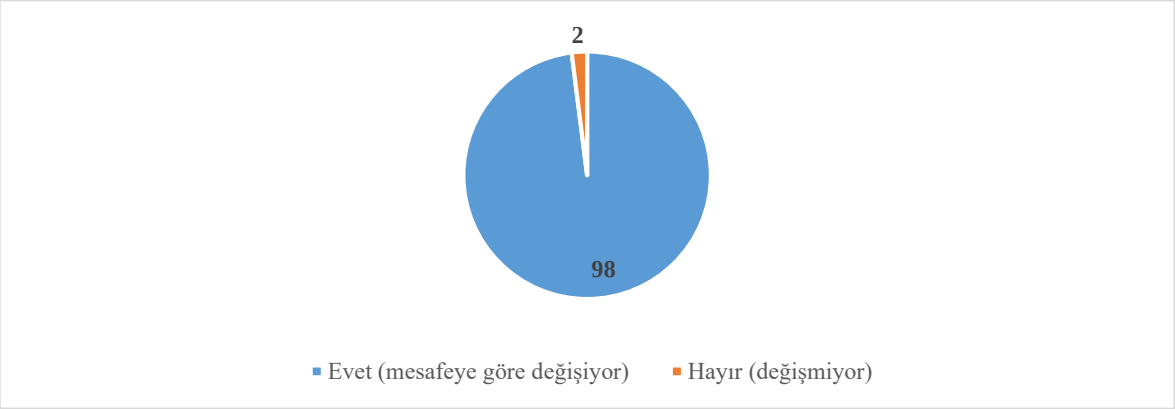
Analiz sonuçları, yetiştiricilerin neredeyse tamamının (%98) safkan atlarının yarış performansının koşulan mesafeye göre değiştiğini düşündüğünü göstermektedir. Yalnızca bir katılımcı (%2) mesafenin performansı etkilemediğini belirtmiştir.

Bu bulgu, yetiştiricilerin büyük ölçüde safkanların mesafe konusunda farklı fizyolojik özelliklere sahip olduğunun farkında olduğunu ortaya koymaktadır. Safkan Arap atlarının şecere yapıları ve antrenman modelleri göz önüne alındığında, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun mesafeye duyarlılık farkını gözlemlemiş olması, deneyime dayalı güçlü bir saha bilgisi olduğunu göstermektedir. Harkins ve Kamerling, (1993) tarafından ABD'nde, İngiliz atlarında rekabetin ve yarış mesafesinin yarış performansına etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada yarış performansının orta mesafeli koşularda yarış süresince farklı şekillendiği, bu koşularda atların belli mesafeden sonra sprint yaparak daha hızlı koşutlarını bildirmiştir. Ayrıca Aksüyek, (1990) Türkiye'de değişik haralarda yetiştirilmiş Arap atlarının yaş, hara ve yarış mesafesi arasındaki ilişkisini incelemek için yaptığı araştırmada kum pistte 1200 m, 1400 m ve 1600 m'lerde Karacabey, 1800 m'de Çifteler orijinli üç yaşlı Arap taylarını daha başarılı olduklarını ve Sultansuyu orijinli atların 1800 m'de hiç koşu kazanamadıklarını tespit etmiştir.

Bu bulgu, yetiştiricilerin büyük ölçüde safkanların mesafe konusunda farklı fizyolojik özelliklere sahip olduğunun farkında olduğunu ortaya koymaktadır. Safkan Arap atlarının şecere yapıları ve antrenman modelleri göz önüne alındığında, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun mesafeye duyarlılık farkını gözlemlemiş olması, deneyime dayalı güçlü bir saha bilgisi olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.42. Yetiştirilen safkanların başarısı mesafeye faktörü .

	Oran(%)
Evet (mesafeye göre değişiyor)	98,0
Hayır (değişmiyor)	2,0

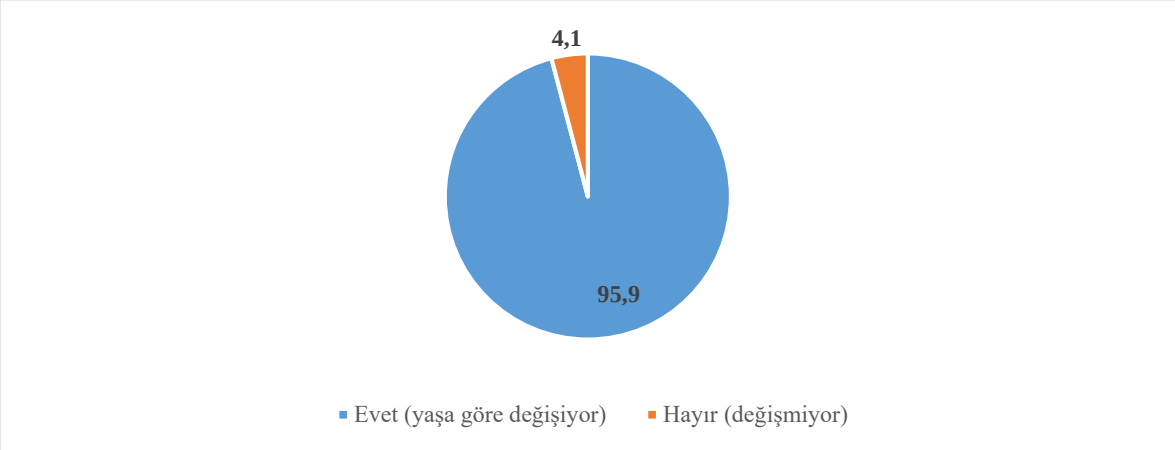
Şekil 4.41. Yetiştirilen safkanların başarısı mesafeye faktörü grafiği (%)

4.4.3. Yetiştirdiğiniz Safkanların Başarısı Yaşlarına Göre Değişiyor Mu?

Elde edilen verilere göre, yetiştiricilerin %95,9'u, yetiştirdikleri safkanların yarış performansının yaşlarına göre değiştiğini belirtmiştir. Sadece %4,1 oranındaki küçük bir grup, yaşın performansı etkilemediğini düşünmektedir. Bu bulgu, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun yaş-temelli performans farklarını gözlemlediğini göstermektedir. Martin ve ark., (1996) tarafından ABD'nde, 1981 – 1985 yılları arasında, rastgele günlerde beş farklı pistte koşmuş safkan İngiliz atların yarış sonuçları regresyon analizi yöntemiyle incelenerek, yarış performansına etki eden bazı çevresel faktörler belirlemiştir. Bu araştırmada, yarış performansı üzerine; mesafe, pist tipi ve yapısı, tay yaşı, konulan ikramiye, koşu mevsimi, koşan at sayısı, handikap ağırlığı ve atın pistteki koştuğu yer önemli bulunmuştur. Yine yapılan çeşitli çalışmalarda (Hintz, 1980; Lagolish, 1980; Chrzaowski ve Koeboke, 1993; Chrzaowski ve ark., 1998) yaşın koşu performansı üzerine etkisinin önemli olduğunu bildirmişlerdir. Farklı çalışmada, atların yaşının artmasıyla birlikte yarış sürelerinin kısalma eğilimi gösterdiği belirlenmiş olup, bu bulgu; Kuzey İsveç Trotterları için Rönningen, 2000 Safkan İngiliz atları için Oki ve ark., 1994 ile Moritsu ve ark., 1994 ve Fin atları için Ojala,1982 tarafından bildirilen sonuçlarla uyum göstermektedir. Ancak Mota ve ark., 1998 Safkan İngiliz atlarında, Villela ve ark., 2002 ise Quarter atlarında yaşın yarış süresi üzerindeki etkisini istatistiksel olarak önemsiz bulmuşlardır. Gramm, M., & Marksteiner, R., 2010 yaptıkları çalışmada Tipik bir atın en yüksek yarış yaşının 4,45 yıl olduğunu bulduklarını belirtmiştir. Diğer bir çalışmada Takahashi, (2015) tüm koşullar için ortak karakteristik değişim, 4 yaşın ilk yarısına kadar ortalama hızda bir artış olmuştur. Artan taşıma ağırlığının ortalama hız üzerindeki etkisi küçüktür ve ortalama hız atın büyümesiyle birlikte artmıştır. 4 yaşın ikinci yarısından sonra, atların ortalama hızı neredeyse sabit kaldı ve çok az değişiklik gösterdi. Taşınan ağırlığın azalmasının ve daha düşük performans gösteren atların emekliye ayrılmasının, ortalama hızın korunmasında etkili olduğu tahmin edildiğini bildirmiştir.

Çizelge 4.43. Yetiştirilen safkanların başarısında yaş faktörü

	Oranı(%)
Evet (yaşa göre değişiyor)	**95,9**
Hayır (değişmiyor)	**4,1**

Şekil 4.42. Yetiştirilen safkanların başarısında yaş faktörü grafiği (%)

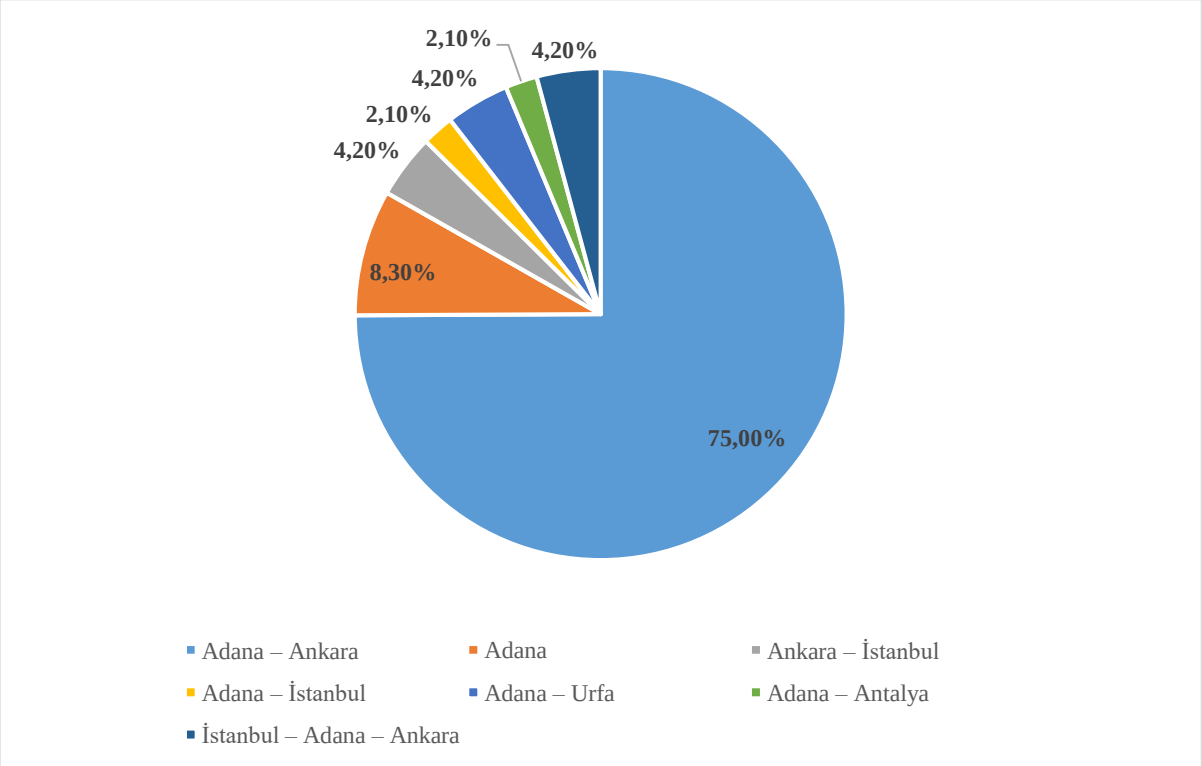
4.4.4. Koşularda Hangi Hipodromu Tercih Ediyorsunuz?

İşletmelerin %75'i Adana–Ankara hattındaki hipodromları tercih etmektedir. Adana'nın tek başına tercih edilme oranı %8,3'tür**.** Diğer tercihler oldukça düşüktür: Ankara–İstanbul (%4,2) Adana–Şanlıurfa (%4,2) Adana–Antalya (%2,1) Adana–İstanbul (%2,1) Üç hipodrom birden tercih eden (İstanbul–Ankara–Adana) işletmeler %4,2 oranındadır. Bu veriler, yetiştiricilerin yarış performansı ve lojistik uygunluk açısından Adana ve Ankara hipodromlarını açık ara daha fazla tercih ettiklerini göstermektedir.

Adana–Ankara hattının baskın olmasının nedenleri; bu iki hipodromun safkan Arap atları için daha sık yarış düzenlemesi, bölgedeki yetiştiricilerin coğrafi olarak bu pistlere yakınlığı, atların adaptasyonunun bu pistlerde daha kolay sağlanması, ulaşım maliyetlerinin diğer pistlere göre daha düşük olması. Düşük tercih edilen hipodromlar; İstanbul, Antalya ve Şanlıurfa gibi daha uzak hipodromların tercih edilmemesi, maliyet**,** iklim farkı ve yol stresi gibi faktörlerle açıklanabilir.

Çizelge 4.44. At sahiplerinin hipodrom tercihi.

Hipodrom Tercihi	Oran (%)
Adana – Ankara	%75,0
Adana	%8,3
Ankara – İstanbul	%4,2
Adana – İstanbul	%2,1
Adana – Şanlıurfa	%4,2
Adana – Antalya	%2,1
İstanbul – Adana – Ankara	%4,2

Şekil 4.43. At sahiplerinin hipodrom tercihi grafiği (%)

4.4.5. Antrenörlük Hizmeti Alıyor Musunuz?

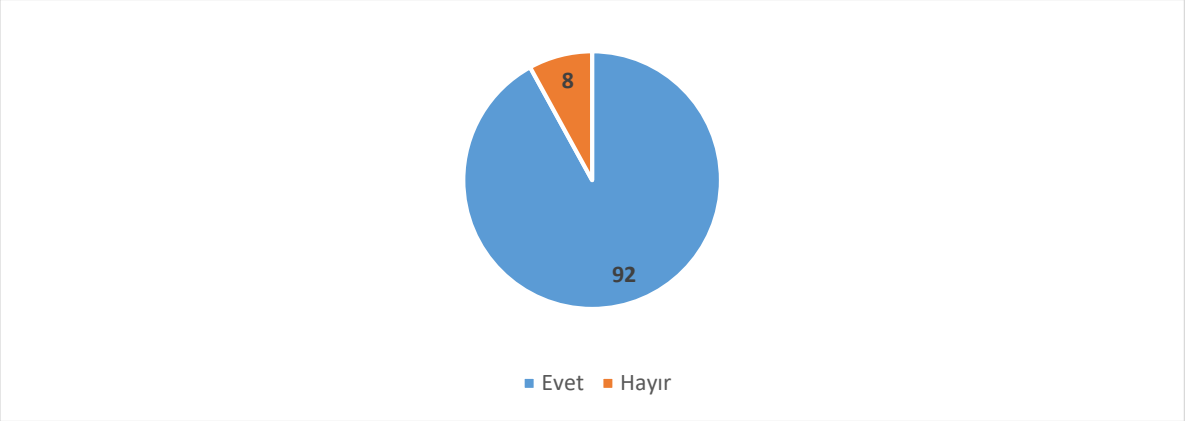
Araştırmaya katılan yetiştiricilerin büyük çoğunluğu (%92) antrenörlük hizmeti aldığını bildirmiştir. Sadece %8'lik küçük bir kesim bu hizmeti almadığını ifade etmiştir. Bu, bölgede koşu atı yetiştiriciliğinin profesyonel destekle yürütüldüğünü göstermektedir.

Bulgular, yetiştiricilerin neredeyse tamamının antrenörlük hizmetine başvurduğunu göstermektedir. Bu durumun birkaç temel nedeni olabilir: Safkan at yetiştiriciliğinde yarış başarısı, uygun antrenman programlarının uygulanmasına bağlıdır. Profesyonel antrenörlerin, atın yaşına, kondisyonuna ve yarış mesafesine göre program hazırlaması yetiştiricilerin bu hizmeti tercih etmesini desteklemiştir. Önceki verilerde yetiştiricilerin büyük çoğunlukla Adana ve Ankara pistlerinde yarıştığı görülmektedir. Bu pistler profesyonel antrenörlerin yoğun bulunduğu merkezlerdir. Dolayısıyla bölge yetiştiricilerinin antrenör bulma ve hizmet alma erişimi oldukça kolaydır. Safkan yarış atı yetiştiriciliği teknik bilgi gerektirir. Yetiştiriciler, hatalı antrenman uygulamalarının yarış performansını olumsuz etkileyeceğini bildikleri için uzman desteğini tercih etmektedir. Yarışlardan elde edilen gelir beklentisi arttıkça, yetiştiricilerin antrenman kalitesine yatırım yapması kaçınılmazdır. Veriler, yetiştiricilerin sektöre ekonomik anlamda ciddi şekilde bağlı olduğunu düşündürmektedir.

Yetiştiricilerin çok büyük bir çoğunluğu (%92) profesyonel antrenörlük hizmeti almaktadır. Bu durum, bölgedeki safkan yetiştiriciliğinin profesyonel, planlı ve yarış odaklı bir yapıda yürütüldüğünü göstermektedir. Antrenörlük hizmetinin yaygınlığı, hem hayvan refahı hem yarış performansı açısından olumlu bir gösterge niteliğindedir.

Çizelge 4.45. Antrenörlük hizmeti alınma durumu.

	Oran (%)
Evet	92,0
Hayır	8,0

Şekil 4.44. Antrenörlük hizmeti alınma durumu grafiği (%)

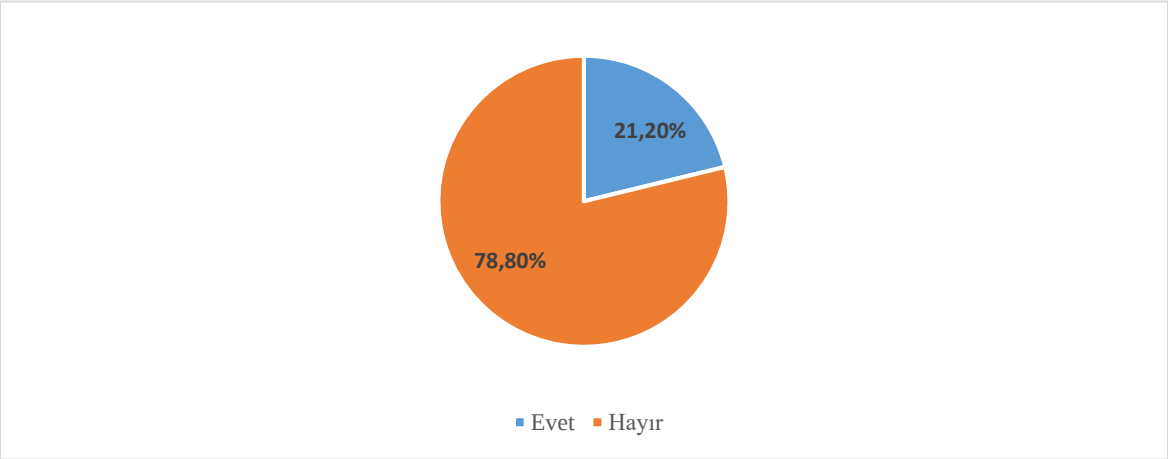
4.4.6. Yarış İkramiyelerinden Memnun musunuz?

Araştırmaya katılan yetiştiricilerin büyük çoğunluğu (%78,8) yarış ikramiyelerinden memnun olmadığını belirtmiştir. Sadece %21,2'lik bir kesim ikramiye miktarlarını yeterli bulmaktadır. Bu sonuç, ikramiye gelirlerinin sektördeki beklentiyi karşılamadığını açık biçimde göstermektedir. Bu bulgular Türkiye'deki safkan yetiştiricilerinin ekonomik memnuniyet düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tartışma aşağıdaki gerekçelerle desteklenebilir; yetiştiricilerin çok büyük çoğunluğu (%78,8) yarış ikramiyelerinden memnun değildir. Bu durum, sektörün ekonomik sürdürülebilirliği açısından önemli bir uyarı niteliğindedir. Memnuniyet düzeyinin düşüklüğü, maliyet-ikramiye dengesinin bozulduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.46. Yarış ikramiyelerinden memnuniyet

	Oran (%)
Evet	%21.2
Hayır	%78.8

Şekil 4.45. Yarış ikramiyeleri memnuniyet grafiği (%)

4.5. Sorun –Beklenti – Öneriler

Adana'daki safkan atçılık işletmelerinin sorun, beklenti ve önerilerine ilişkin durumunu analiz etmek için bu bölümde işletmelere toplam dokuz adet soru yöneltilmiştir.

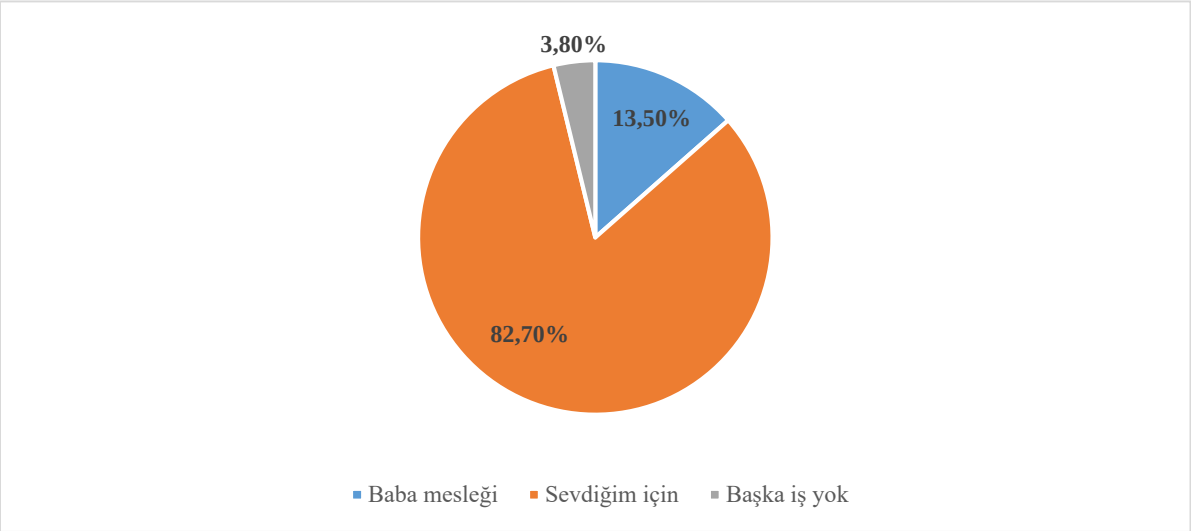
4.5.1. At Yetiştiriciliği Yapmanıza Sebep Nedir?

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%82,7) at yetiştiriciliğini sevdiği için yaptığını belirtmiştir. %13.5'lik bir kesim, bu işi bir aile geleneği (baba mesleği) olarak sürdürmektedir. Sadece %3.8, at yetiştiriciliğini başka iş olmadığı için yaptığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, at yetiştiriciliğinin araştırma grubunda gönüllülük ve tutkuya dayalı bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Sonuçlara göre yetiştiriciler arasında en baskın motivasyon sevgi (%82,7) olarak görülmektedir. Bu, sektörün ekonomik zorluklara rağmen ayakta kalmasının temel nedenlerinden biri olabilir. Yarış ikramiyeleri, bakım maliyetleri ve diğer ekonomik yükler ağır olmasına rağmen yetiştiricilerin büyük bölümünün işi sürdürmesi, mesleğin duygusal bağlılıkla yürütüldüğünü göstermektedir.

Çizelge 4.47. Yetiştiricilerin atçılığı yapma sebebi.

	Oran (%)
Baba mesleği	**13.5**
Sevdiğim için	**82.7**
Başka iş yok	**3.8**

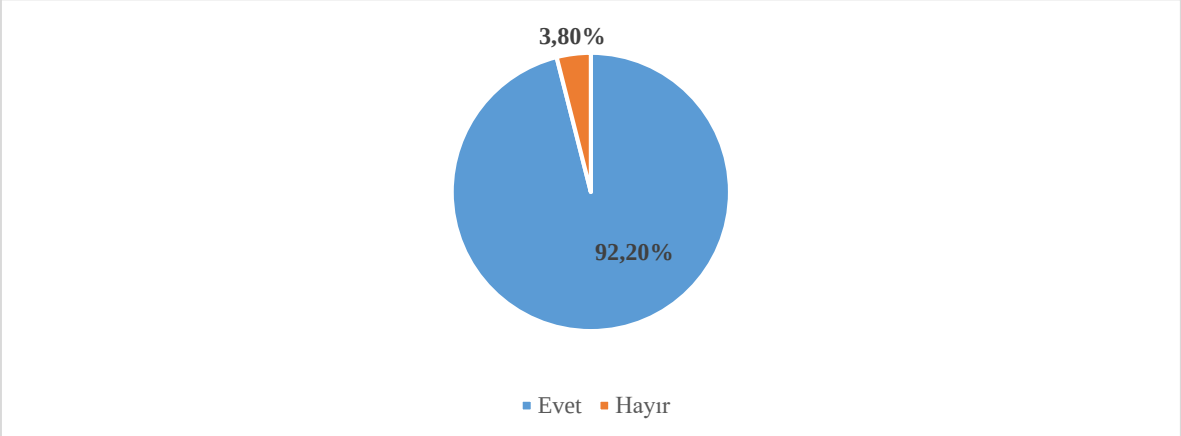
Şekil 4.46. Yetiştiricilerin atçılığı yapma sebebi grafiği (%)

4.5.2. Safkan At Yetiştiriciliğinden Memnun musunuz?

Katılımcıların %96,2'si safkan at yetiştiriciliğinden memnun olduğunu ifade etmiştir. Memnun olmayanların oranı sadece %3,8'dir. Bu sonuç, yetiştiriciler arasında yüksek düzeyde genel memnuniyet olduğunu göstermektedir. Daha önceki sorularda "at yetiştiriciliğini sevdiğim için yapıyorum" diyenlerin oranının yüksek çıkmasıyla (yaklaşık %83) tutarlıdır. Bu bulgu, sektörün ekonomik zorluklarına rağmen yetiştiricilerin duygusal bağlılığa sahip olduklarını göstermektedir

Çizelge 4.48. Yetiştiricilerin atçılığı yapma memnuniyeti.

	Oran (%)
Evet	**96.2**
Hayır	**3.8**

Şekil 4.47. Yetiştiricilerin atçılığı yapma memnuniyeti grafiği (%)

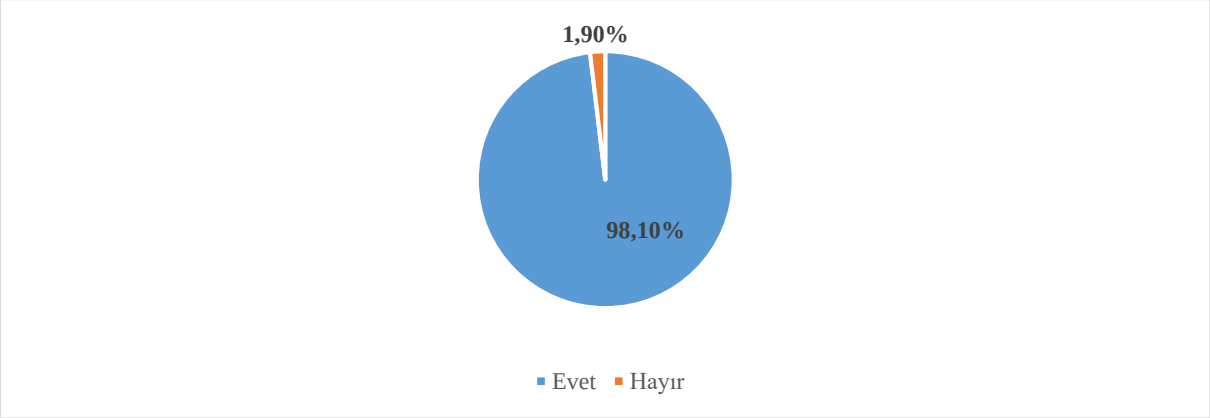
4.5.3. Bu işi sürdürmek istiyor musunuz? Evet ise neden?

Katılımcıların %98,1'i at yetiştiriciliğini sürdürmek istediğini ifade etmektedir. Bu oran, yalnızca bir kişinin (%1,9) sürdürmek konusunda isteksiz olduğunu göstermektedir. Bulgular, yetiştiricilerin sektöre olan bağlılıklarının oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuç, safkan at yetiştiriciliğinden memnuniyet oranının (%96,2) yüksek olmasıyla da uyumludur. Aynı zamanda "at yetiştiriciliği yapma nedeni: sevdikleri için" diyenlerin yüksek oranı ile paralellik göstermektedir.

Çizelge 4.49. Atçılığı sürdürme durumu.

	Oran (%)
Evet	%98,1
Hayır	%1,9

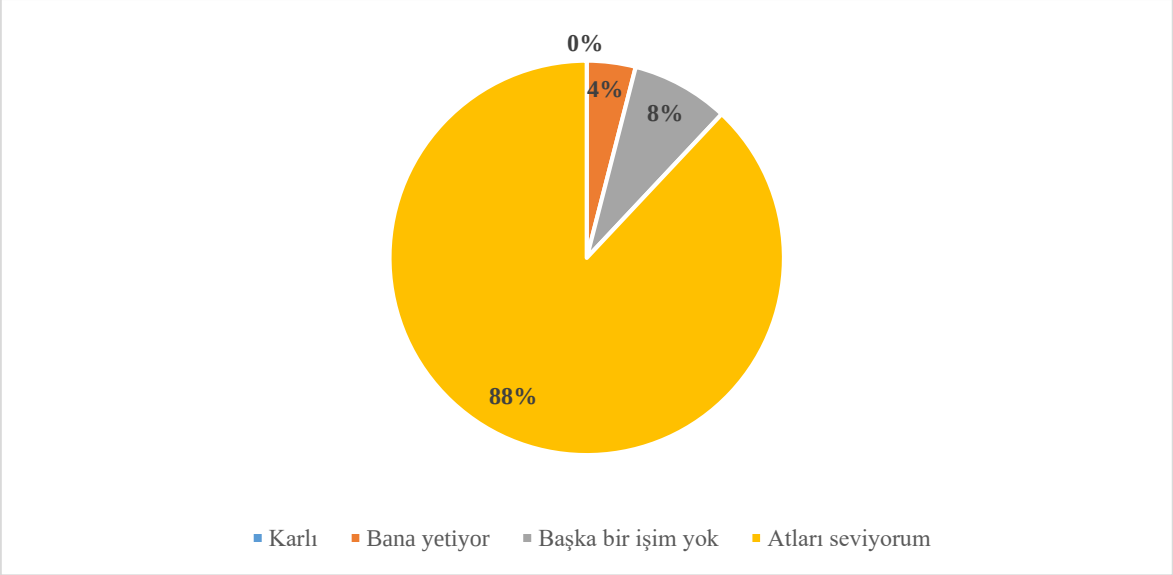

Şekil 4.48. Atçılığı sürdürme durumu grafiği (%)

Çizelge 4.50. Yetiştirilen atçılığı yapma tercihi.

	Oran %
Karlı	**%0.0**
Bana yetiyor	**%4.0**
Başka bir işim yok	**%8.0**
Atları seviyorum	**%88.0**

Katılımcıların %88'i bu işi sürdürme nedeninin "atları sevdikleri için" olduğunu belirtmiştir. Bu açık ara en baskın nedendir. %8'i "başka bir iş sahibi olmadığı için" bu işi yaptığını ifade etmektedir. %4'ü "bana yetiyor" demiştir. Hiçbir yetiştirici "karlı olduğu için" cevabını vermemiştir. Bu bulgular, sektörde ekonomik motivasyonun baskın olmadığını, duygusal ve kültürel bağlılığın çok daha etkili olduğunu göstermektedir.

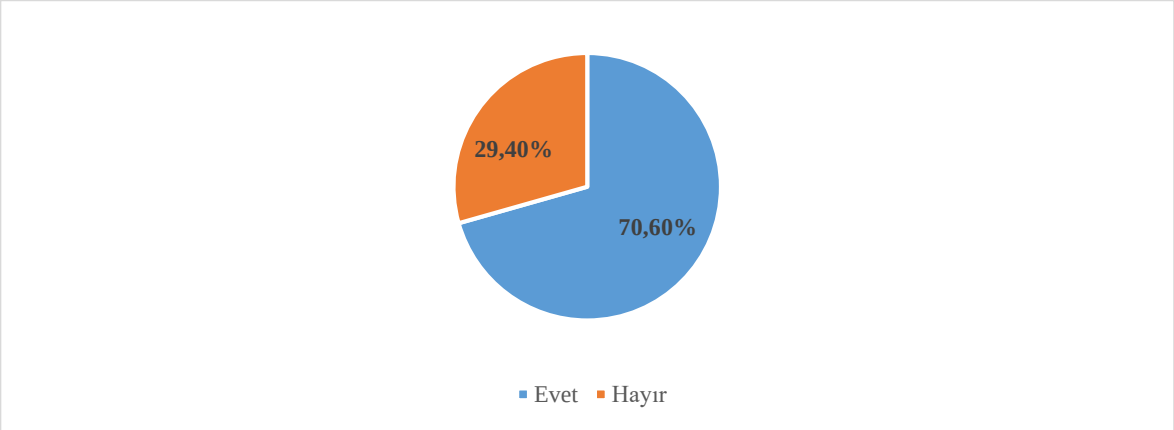
Şekil 4.49. Yetiştirilen atçılığı yapma tercihi grafiği (%)

4.5.4. Safkan At Yetiştiriciliğinden Başka Farklı Bir Sektördeki İşle Uğraşıyor musunuz?

Katılımcıların %70.6'sı safkan at yetiştiriciliğinin yanında başka bir sektörde çalışmaktadır**.** Yetiştiricilerin yalnızca %29.4'ü bu işi tek ve birincil meslek olarak yürütmektedir. Çok büyük bir çoğunluğun ek gelir elde ettiği görülmektedir. Bu sonuç, safkan at yetiştiriciliğinin tek başına yeterli gelir sağlamadığını açık biçimde göstermektedir.

Çizelge 4.51. Kişilerin safkan at yetiştiriciliğinden başka farklı bir sektördeki işle uğraşma.

	Oran (%)
Evet	**%70.6**
Hayır	**%29.4**

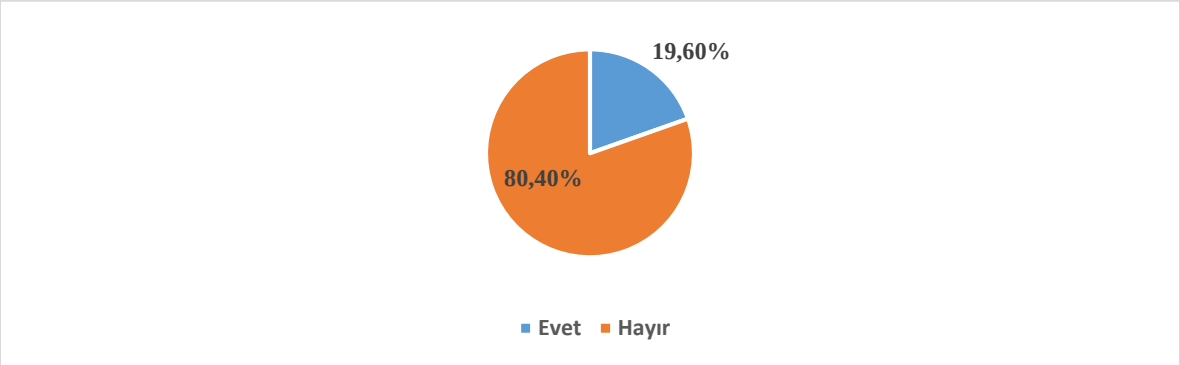
Şekil 4.50. Kişilerin safkan at yetiştiriciliğinden başka farklı bir sektördeki işle uğraşma grafiği (%)

4.5.5. Safkan at yetiştiriciliği dışında hayvancılık yapıyor musunuz?

Katılımcıların %80.4'ü safkan at yetiştiriciliği dışında başka bir hayvancılık faaliyeti yapmadığını belirtmiştir. Yalnızca %19.6 oranındaki yetiştirici ek bir hayvancılık kolu ile uğraşmaktadır. Bu durum, yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun sadece safkan at yetiştiriciliğine odaklandığını göstermektedir.

Çizelge 4.52. Yetiştiricilerin atçılığı yapma dışında yaptığı faklı hayvancılık yapma

	Oran (%)
Evet	**%19.6**
Hayır	**%80.4**

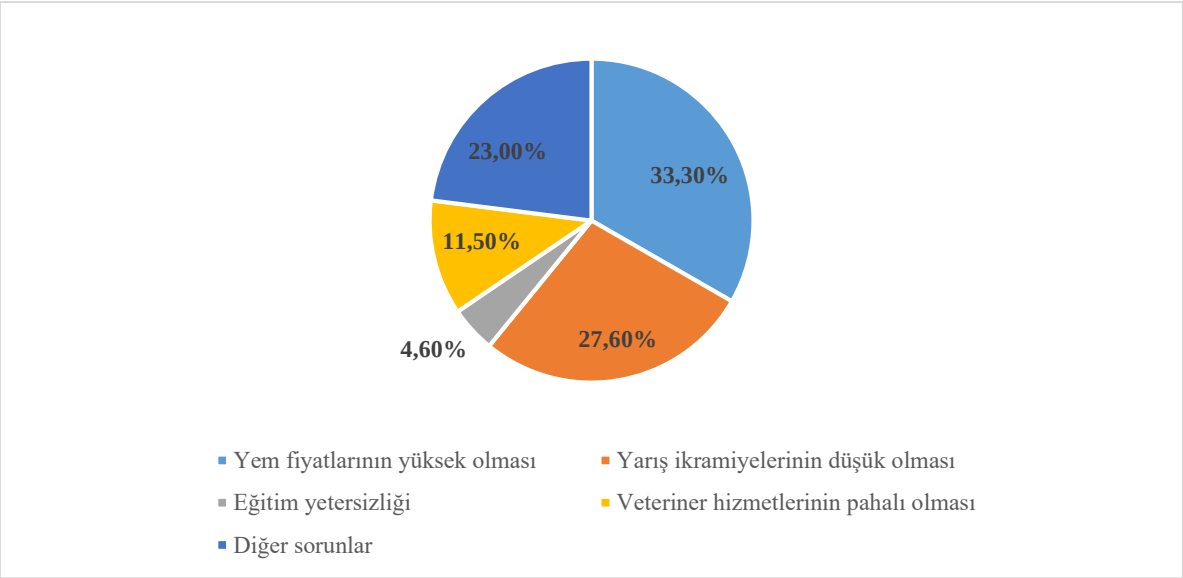
Şekil 4.51. Yetiştiricilerin atçılığı yapma dışında yaptığı hayvancılık yapma grafiği (%)

4.5.6. İşletmelerin Başlıca Sorunları Nedir?

Yapılan analize göre işletmelerdeki En büyük sorun yem maliyetleridir (%33,3). Bu sonuç, işletmelerin ekonomik sürdürülebilirlik açısından en çok yem masrafı nedeniyle zorlandığını göstermektedir. Yarış ikramiyelerinin düşük olması ikinci büyük sorundur (%27,6). Gelir kaynağının sınırlı olması yetiştiricilerin motivasyonunu azaltmaktadır. Diğer sorunlar kategorisi (%23). Bu kategoriye giren sorunlar, yetiştiricilerin çoğunlukla şu başlıklardan yakındığını göstermektedir; ahır giderleri, iş gücü maliyeti, mera eksikliği, tıbbi malzeme maliyetleri, bakım maliyetleri. Veteriner hizmetlerinin pahalı olması (%11,5). Bu durum, sağlık giderlerinin işletmeleri ekonomik açıdan yıprattığını göstermektedir. Eğitim sorunları (%4,6) en az belirtilen sorundur. Yetiştiricilerin çoğunun eğitim konusunda çok büyük bir eksiklik hissetmediği veya mevcut bilgileri yeterli gördüğü düşünülebilir.

Çizelge 4.53. İşletmelerin başlıca sorunları.

	Oran (%)
Yem fiyatlarının yüksek olması	**%33.3**
Yarış ikramiyelerinin düşük olması	**%27.6**
Eğitim yetersizliği	**%4.6**
Veteriner hizmetlerinin pahalı olması	**%11.5**
Diğer sorunlar	**%23.0**

Şekil 4.52. İşletmelerin başlıca sorunları grafiği (%)

4.5.7. Yetkililerden Beklentiniz?

Yetiştiricilerin yetkililerden beklentileri incelendiğinde, ekonomik destek ihtiyacının açık ara baskın olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre yetiştiricilerin %88,5'i doğrudan maddi destek talep etmektedir.

Bu durum, sektördeki ekonomik baskıların oldukça yüksek olduğunu ve özellikle artan girdi maliyetleri karşısında işletmelerin ciddi zorluklar yaşadığını ortaya koymaktadır. Maddi destek talebini %5,8 oranıyla düşük faizli kredi beklentisi izlemektedir. Bu talep, özellikle sermaye yetersizliği yaşayan küçük ölçekli işletmeler için krediye erişimin önemli bir sorun olduğunu göstermektedir.

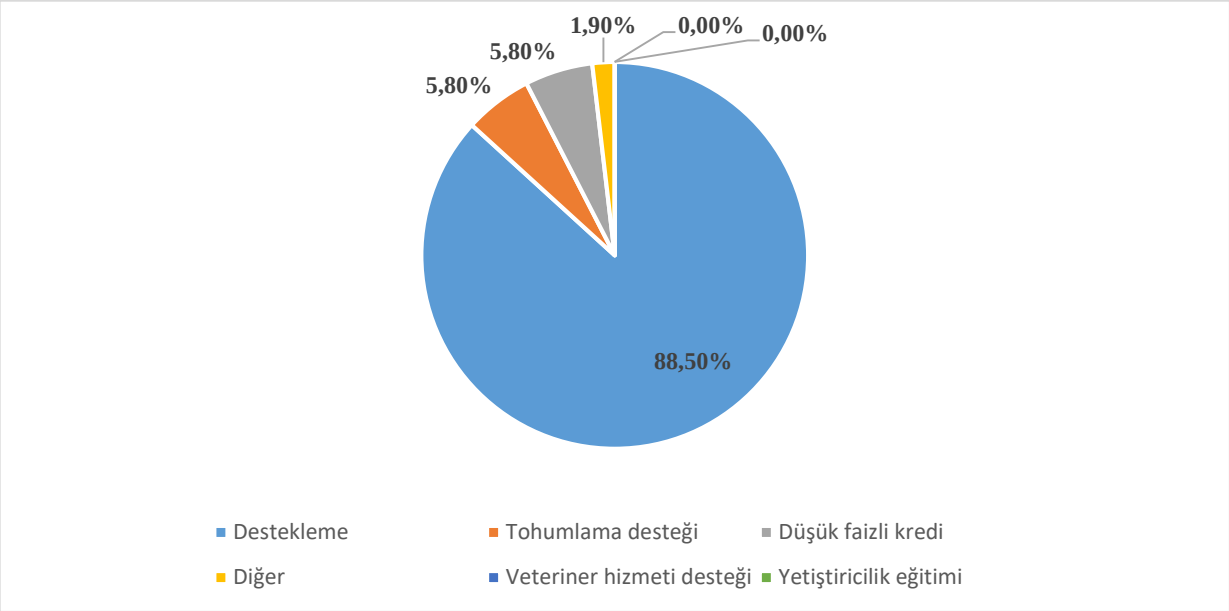
Aynı oranda (%5,8) tohumlama desteği talep edilmiş olup, safkan at yetiştiriciliğinde genetik kalitenin kritik öneme sahip olması bu beklentiyi anlamlı kılmaktadır. Buna karşın, veteriner hizmetleri desteği ve eğitim konusunda herhangi bir talebin (%0) dile getirilmemesi dikkat çekicidir.

Bu durum, yetiştiricilerin mevcut veteriner hizmetlerini yeterli bulduklarını ya da ekonomik destek ihtiyacının diğer gereksinimleri gölgede bıraktığını düşündürmektedir. Diğer talepler ise %1,9 gibi oldukça sınırlı bir oranda kalmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, sermayenin güçlendirilmesi, destekleme ödemeleri ve kredi kolaylıkları sağlanmadığı sürece sektörün büyümesi ve sürdürülebilirliğinin zor olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 4.54. Yetkililerden beklentiler.

Beklenti Türü	Yüzde (%)
Destekleme	**%88.5**
Tohumlama desteği	**%5.8**
Düşük faizli kredi	**%5.8**
Diğer	**%1.9**
Veteriner hizmeti desteği	**%0**
Yetiştiricilik eğitimi	**%0**

Şekil 4.53. Yetkililerden beklentiler grafiği (%)

4.5.8. At Yetiştiricileri Derneğine Üye misiniz?

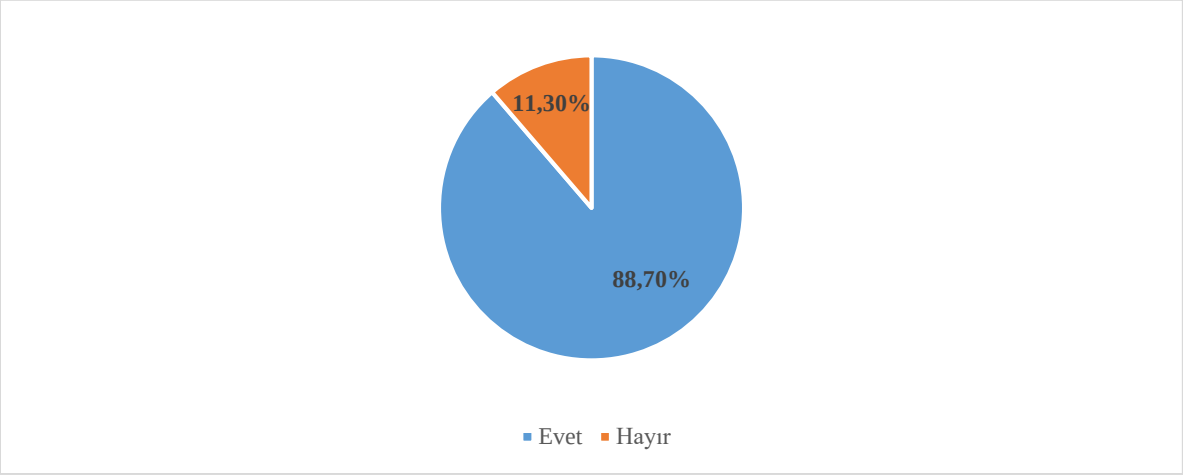
Yetiştiricilerin çok büyük çoğunluğu (%88,7) At Yetiştiricileri Derneğine üyedir. Derneğe üye olmayanların oranı yalnızca %11,3 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, yetiştiricilerin örgütlü yapıya önem verdiğini ve dernek faaliyetlerine yüksek düzeyde katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Derneğe üyelik oranının bu kadar yüksek olması, yetiştiricilerin destek mekanizmalarını, bilgi paylaşımını ve dayanışmayı önemli gördüğünü göstermektedir.

Yetiştiricilerin büyük kısmı organizasyonel yapıya bağlıdır ve dernek faaliyetlerini önemsemektedir. Bu durum, sektörde ortak hareket etme eğiliminin yüksek olduğunu, yetiştiricilerin haklarını korumak ve geliştirmek için örgütlü yapıları desteklediğini göstermektedir.

Çizelge 4.55. At yetiştiricileri derneğine üyelik.

Derneğe Üyelik Durumu	Oran (%)
Evet	%88.7
Hayır	%11.3

Şekil 4.54. At yetiştiricileri derneğine üyelik grafiği (%)

4.5.9. Sizce Adana Bölgesi At Yetiştiriciliği İçin Uygun Bir Bölge mi?

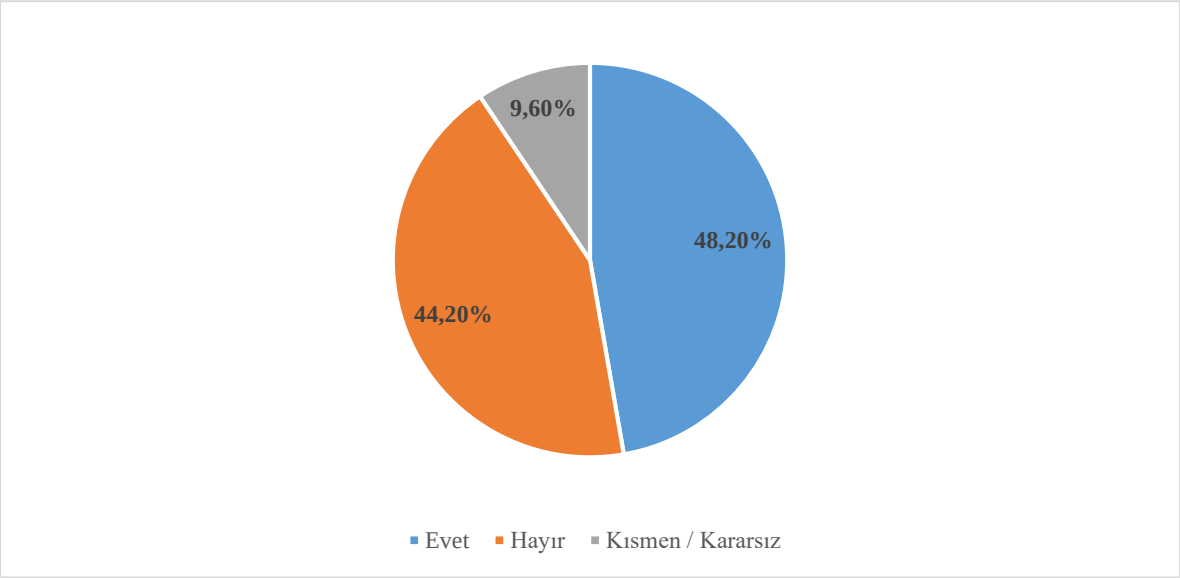
Verilere göre yetiştiricilerin yaklaşık yarısı (%48,2) Adana'nın at yetiştiriciliği için uygun olduğunu belirtirken, buna çok yakın bir oran olan %44,2'si bölgenin uygun olmadığını düşünmektedir.

Ayrıca yetiştiricilerin %9,6'sı Adana'yı kısmen uygun olarak değerlendirmiştir. Bu dağılım, yetiştiriciler arasında bölgenin at yetiştiriciliğine uygunluğu konusunda belirgin bir görüş birliğinin bulunmadığını göstermektedir. Evet ve hayır yanıtlarının neredeyse eşit düzeyde olması, kararların kişisel deneyimler ve işletme koşullarına göre değiştiğini düşündürmektedir. Kısmen uygun yanıtlarının varlığı ise bölgeye ilişkin belirsiz ve temkinli bir algının hâkim olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel değerlendirmede, Adana bölgesinin mevsimsel koşullar açısından hem avantajlar hem de dezavantajlar sunduğu, bu nedenle yetiştiriciler tarafından ne tamamen uygun ne de tamamen uygunsuz olarak algılandığı söylenebilir. Bu analiz, Adana'nın at yetiştiriciliği açısından iklim koşullarına duyarlı, yani "iklim hassasiyetli" bir bölge olduğunu ortaya koymaktadır.

Çizelge 4.56. Adana atçılık için uygun bir il olup olmadığı.

	Oran (%)
Evet	**48,2**
Hayır	**44,2**
Kısmen / Kararsız	**9,6**

Şekil 4.55. Adana atçılık için uygun bir il olup olmadığı grafiği (%)

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Adana ilinde safkan at yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özellikleri, yetiştirme ve sürü sağlığı uygulamaları, yem ve besleme yaklaşımları, yarışçılık faaliyetleri ile sorun, beklenti ve önerileri anket yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistikler ve karşılaştırmalı değerlendirmeler yoluyla analiz edilmiş; bölgenin mevcut durumu, güçlü ve zayıf yönleri ile gelişme potansiyeli bütüncül bir çerçevede ele alınmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öne çıkan en önemli sonuçlar ve değerlendirmeler aşağıda özetlenmiştir:

- Adana'daki safkan at işletmeleri güçlü bir tecrübe birikimine ve görece yüksek eğitim düzeyine sahip olmakla birlikte, küçük ölçekli yapı, genç yetiştirici katılımının sınırlılığı ve ölçek ekonomilerinden yeterince yararlanılamaması temel yapısal sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, işletmelerin ekonomik dayanıklılığını ve uzun vadeli sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır.
- Yetiştirme ve sürü sağlığı açısından, tam aşılama uygulaması, veteriner erişimi ve soy kütüğü kayıtları önemli güçlü yönlerdir. Buna karşın, kayıt tutma alışkanlığının zayıf olması ve neonatal sağlık sorunlarının yaygınlığı, veriye dayalı yönetim ve erken dönem hayvan refahı açısından kritik bir gelişim alanına işaret etmektedir.
- Yem ve besleme alanında, kaba yem temelli ve mineral–vitamin destekli besleme anlayışı yaygın olmakla birlikte, işletmelerin büyük çoğunluğunun kendi yemini üretememesi ve yem bitkisi yetiştiriciliği konusundaki bilgi eksikliği, maliyet baskısını artıran temel unsurlar olarak belirlenmiştir.
- Yarışçılık faaliyetleri, profesyonel antrenörlük hizmetlerinin yaygın kullanımı ve saha tecrübesi açısından güçlüdür; ancak yarış ikramiyelerine yönelik memnuniyetsizlik, maliyet–gelir dengesinin bozulmasına ve yetiştiricilerin yarış gelirlerine aşırı bağımlı hâle gelmesine yol açmaktadır.

Sorun, beklenti ve öneriler birlikte değerlendirildiğinde, yem maliyetleri, finansmana erişim ve gelir istikrarsızlığı sektörün kırılgan noktalarını oluşturmakta; buna karşılık yüksek örgütlenme oranı, güçlü mesleki aidiyet ve atçılığa yönelik kültürel bağlılık önemli bir stratejik avantaj sunmaktadır.

Bu bulgular ışığında, Adana'da safkan at yetiştiriciliğinin geleceği için ölçek büyütmeyi, kayıtlılığı, örgütlü yapıları ve iklim uyumunu esas alan bütüncül bir politika yaklaşımı benimsenmelidir. Özellikle genç yetiştirici katılımını teşvik eden destek mekanizmaları, dijital kayıt sistemlerinin yaygınlaştırılması, yem üretimi ve tedarikinde ortak modellerin geliştirilmesi ile

yarışçılık gelirlerini tamamlayıcı alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması, sektörün sürdürülebilirliğini güçlendirecek temel adımlar olarak değerlendirilmektedir.

Bu minvalde, Adana ili; sahip olduğu insan kaynağı, tecrübe ve kültürel sermaye ile safkan at yetiştiriciliğinde güçlü bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin etkin biçimde değerlendirilebilmesi, ancak bilimsel veriye dayalı, örgütlü, ekonomik ve iklimle uyumlu bir yetiştiricilik modelinin hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

Adalı, S., 2022. Türkiye Jokey Kulübü 2022 Aşım Sezon Raporu. Syf: 3.

Adalı, S., 2025. Türkiye Jokey Kulübü 2025 Aşım Sezon Raporu. Syf: 3.

Akçapınar, H., Özbeyaz, C., 1999. Hayvan Yetiştiriciliği Temel Bilgileri. Kariyer Matbaacılık Ltd. şti. ISBN: 975 – 96978 – 0 -7 .

Aksüyek, B., 1990. Devlet Haraları Orijinli Safkan Arap Atlarının Yarış Performaslarının Gelişimi Ve Bunu Etkileyen Faktörler. Doktora Tezi, Ankara Ünv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Akyol, H., 2017. Afyonkarahisar'da Bulunan Rahvan Yürüyüşlü Atların Morfolojik Özellikleri Ve Yetiştirme Şartlarının İncelenmesi. Afyonkocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Alarslan, E., 2009. Van İli Erciş İlçesi Ulupamir Köyündeki Geleneksel At Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Anonim 1: *https://www.tigem.gov.tr/Sayfalar/Faaliyet/a8731e1c-6c36-4c16-9250-d9b764596d9a* (Son Erişim Tarihi: 20.12 2025).

Anonim 10: https://www.yenisafak.com/hayat/safkan-arap-atinda-dunya-birincisiyiz-3589022 (Son Erişim Tarihi: 25.12.2025).

Anonim 11: https://www.tigem.gov.tr/Bilgi/Detay/Safkan-Arap-Ati/Genel-Bilgi (Son Erişim Tarihi: 25.12.2025).

Anonim 12: https://www.tjk.org/ (Son Erişim Tarihi: 25.12.2025).

Anonim 13: https://www.ykk.gov.tr/Sayfa/Detay/243 (Son Erişim Tarihi: 26.12.2025).

Anonim 2: Yüksek Komiserler Kurulu (YKK)'nun 24.12.2025 tarihli ve 22641255 sayılı yazısı.

Anonim 3: TJK, https://www.tjk.org/TR/Kurumsal/News/Data/29482 (Son Erişim Tarihi: 23.12 2025).

Anonim 4, *2025.* *https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=14921&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5*, (Son Erişim Tarihi: 20.12 2025).

Anonim 5: https://atavatan-turkmenistan.com/tr/turkmenistan-ile-turkiye-atcilik-alaninda-isbirligini-arttiracak/ (Son Erişim Tarihi: 22.12 2025).

Anonim 6: https://tr.wikipedia.org/wiki/Gazi_Ko%C5%9Fusu (Son Erişim Tarihi: 21.12 2025).

Anonim 7: https://www.ifhaonline.org/resources/Annual_Report_2019.pdf, (Son Erişim Tarihi: 17.12 2025).

Anonim 8: https://kureansiklopedi.com/tr/detay/adana-il-3 . (Son Erişim Tarihi: 17.12 2025).

Anonim 9: https://www.tjk.org/TR/Yetistiricilik/News/Page/51438 (Son Erişim Tarihi: 25.12.2025).

Arpacık, R. 2010. At Yetiştiriciliği. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Yayınları. No: 417, Ankara. ISBN: 975 – 95817-2-8.

Arpacık, R., 1996. At Yetiştiriciliği. Şahin Matbaası, Ankara.

Atabeyoğlu, C., 1985. “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Spor”, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt:6 (İletişim Yayınları, 1985), 1512.

Batu, S., 1951. Türk Atları ve At Yetiştirme Bilgisi. Ankara Üniversitesi Basımevi, Veteriner Fakültesi Yayınları: 10.

Chrazanowski, S., Koeboke, K., 1993. Estimation Of Breedig Value Of Thoroughbred Horses On The Basis Of Racing Performance Of Their Progeny At The Age 2 And 3 Years. Anim. Breed. Abst. Vol .62. No:7.

Chrazanowski, S., Lojek, J., Kurek, A., 1998. The Comparison Of Two Methods Of Evaluating The Racing Performance Of Arabian Horses. Anim. Breed. Abst. Vol .66. No:4.

Çelebi, M., Türkiye’de Arap Atlarının Yetiştirilmesi. 21st Asian Racing Conference. 1-8 July, İstanbul, 1990.

Çetingül, İ. S., 2017. Spor Atları. Nobel Yayınları. Sayfa 143.

Dinçer, F., Yaşar, A. (2002). Türklerde atçılık ve binicilik tarihi. Yeni Türkiye: Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı, 8(45): 312-328.

Dominiguez M., Münstermann S., De Guindos I., Timoney P. (2015). Equine Disease Events Resulting From İnternational Horse Movements: Systematic Review And Lessons Learned. Equine Vet J., 0:1-13.

Düzgüneş, O. 1946. Atçılık (Üretme, Bakım ve Yemleme Usulleri). Ali Rıza İncealemdaroğlu Matbaası, Zonguldak.

Emiroğlu, K. ve Yüksel, A. 2009. Yoldaşımız At. Yapı Kredi Kültür Yayınları, Ankara.

Gezgiç, H., 2025. Anadolu Tarım İşletmesi Safkan Arap Elit Tay Satış Kataloğu. 7 Ekim 2025 Veliefendi Hipodromu. İstanbul. Syf:2.

Gramm, M., & Marksteiner, R., 2010. *The effect of age on thoroughbred racing performance*. Journal of Equine Science, 21(4), 73–78.

Gücüyenen Hacan, Ö., 2011. Farklı Haralarda Yetişen Safkan Arap Atlarında Bazı Fenotipik ve Genetik Parametreler, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 18.04.2011 Syf: V, Ankara.

Güler. G., 2024. Türkiye Binicilik Federasyonuna Bağlı At Yetiştiriciliği Yapan Binicilik Kulüplerinin Yapısal Durumu Ve Ekonomik Analizi. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Hacan, G.Ö., 2011. Farklı Haralarda yetiştirilen safkan arap atlarında bazı fenotipik ve genetik parametreler, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Harkins, J.D., Kamerling, S.G., 1993. Effect Of Race Distance And Competition On Performance Of Throroughbred Racehorses. Anim. Breed. Abst. Vol. 62. No:1.

Hintz, R.L., 1977. Factors İnfluencing Racing Performance Of The Standardbred Pacer. Dissertation Abst. İnternational. B.38 (7):295.

Hintz, R.L., 1980. Genetics Of Performance In The Horse. Journal of Anim. Sci. 51: 582 – 594.

Kılıç, A., 2003. Kaba Yem Üretimi ve Sorunları. www.zmo.org.tr adresinden alındı.

Köseman. A., 2005. Arap Atlarında Yarış Performansının Kalıtım Derecesinin Hesaplanaması ve Ana Yaşının Yarış Performansına Etkisi. Doktora Tezi. Ankara Ünv. Sağlık Bilimleri Enst.

Köstem, R., 2000. Tarihsel Sürecinde Atçılığımızın Yapısı ve Yarışçılığımızın Oluşumu. Türkiye Jokey Kulübü Yayınları. Veliefendi Hipodromu. 34730 Bakırköy İstanbul.

Küçük, O., 2025. Kısrak Besleme ve Üreme Performansı. Erciyes Üniv Vet Fak Derg 2(2) 97-101.

Langolish, B., 1980. Heritability of racing ability in Thoroughbred - A review. Livestock Production Science. 7: 591 – 605.

Lawrence. L., 1994. Nutrition and the athletic horse. In The Athletic Horse, ed. DR Hodgson, RJ Rose, pp. 205–30. London:Saunders.

Lungu, S., Stanescu, M., Grosu, H., Pana, C., Diaconescu, St., Radoi, C., 2000. Factors influencing racing performance of the Romanian trotters. 51st Annual Meeting of the European Association for Animal Production, The Hague, The Netherlands; 357.

Manso Filho, H. C., Hunka, M. M., De Souza, L. A., Ve Da Costa Cordeiro Manso, H. E. C., 2019. Use Of Oilrich Diet For Gaited Horses During Physical Training. Acta Veternaria Brno, 88(1), 25–31.

Martin, G.S., Strand, E., Kearney, M.T., 1996. Use Of Statistical Models To Evealuate Racing Performance İn Thoroughbreds. Journal of Am. Vet. Med. Assoc. 209(11).

Moritsu, Y., Funakoshi, H., Ichikawa, S., 1994: Genetic evaluation of sires and environmental factors influencing best racing times of Thoroughbred horses in Japan. J. Equine Sci.; 2: 53-58.

Mota, M.D.S., 1998. Oliveria, H.N., Silva, R.G.: Genetic and environmental factors that affect the best time of Thoroughbred horses in Brazil. J. Anim. Breed. Genet., 1998; 115: 123-129.

Muller, C. E. 2012. Equine Digestion Of Diets Based On Haylage Harvested At Different Plant Maturities. Animal Feed Science and Technology, 177(1–2), 65–74.

Ojala, M.J., 1982. Some parameters estimated from a restricted set of race records in trotters. Acta Agric. Scand.; 32: 215.

Oki, H., Sasaki, Y., Willham, R.L., 1994. Genetics of racing performance in the Japanese Thoroughbred horse: II. Environmental variation of racing time on turf and dirt tracks and the influence of sex, age, and weight carried on racing time. J. Anim. Breed. Genet.; 111: 128-137.

Okuyucu , B., Ve Okuyucu, F., 2006. Çayır-Meralarda Organik Tarım Uygulamaları ve Yararları, 7(1):54-61.

Ödevci, U., ve Gökçe, G. 2022. Ülkemizde Safkan Arap Atçılığı'nın Mevcut Durumu ve Safkan Atlarda Eşkâl Tespiti, Anadolu 11 th International Conference on Applied Sciences Diyarbakır December 2022.

Özbeyaz, C., Akçapınar, H., 2023. At Yetiştiriciliği Ders Notları, Ankara Ünv. Veteriner Fakültesi. Ankara.

Peters A, 2015. Foundation Sires of the Thoroughbred: Importation Chronology. Erişim Adresi: [http://www.tbheritage.com/HistoricSires]. Erişim Tarihi: 12/11/2025.

Rönningen, K., 1975. Genetic and environmental factors for traits in the North-Swedish trotter. Z. Tierz. Züchtungsbial., 1975; 92: 164.

Şehu, A., 2002. At Besleme. Ankara. 200.

Takahashi, T., 2015. *The effect of age on the racing speed of Thoroughbred racehorses*. Journal of Equine Science, 26(2), 43–48.

Tokdemir, D., 2016. Atçılık Çalıştayı, Açılış Konuşması, Ankara.

Üyken N., 2000. Türkiye Jokey Kulübü Tarihçesi. 1. Baskı, İstanbul, Türkiye Jokey Kulübü Yayınları. 11-230.

Villela, L.C.V., Mota, M.D.S., Oliveira, H.N., 2002. Genetic parameters of racing performance traits of Quarter horses in Brazil. J. Anim. Breed. Genet., 2002; 119: 229-234.

Vogel, C. 1995. Complete Horse Care Manual. New York: DK Publishing.

Yazıcı, N., 2016. Atçılık Çalıştayı 26-28 Ağustos 2016, Ankara, syf:6-9

Yazıcıoğlu E, Erdoğan S, 2004. SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Detay Anatolia Akademik Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.

Yıldırım, F., 2019. *Safkan Arap atlarının yarış performansına bazı çevresel faktörlerin etkisi*. Kocatepe Veterinary Journal, 12(1), 1–6.

ÖZGEÇMİŞ

Uğur ÖDEVCİ. ilk, orta ve lise öğrenimimi Ankara'da tamamladıktan sonra, akademik yolculuğuma 2005 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni kazanarak başladım ve 2009 yılında Zootekni Bölümü'nden başarıyla mezun oldum. Eğitimime farklı disiplinlerde devam ederek Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde Laborant ve Veteriner Sağlık ön lisans bölümünü onur derecesi ile tamamladım. Alanımdaki uzmanlığımı derinleştirmek ve geliştirmek amacıyla 2019 yılında Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde ilk tezli yüksek lisans eğitimimi Hayvan Besleme ve Hayvan Hastalıkları üzerine tamamladım. 2. tezli yüksek lisansımı ise Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi/Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı'nda safkan at yetiştiriciliği üzerine devam etmekteyim. Bu akademik geçmiş, hayvancılık alanında kapsamlı ve disiplinler arası bir bilgi birikimine sahip olmamı sağladı. Profesyonel kariyerime ise 2010 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde başladım. Hâlihazırda, Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Yüksek Komiserler Kurulu'nda Soy kütüğü Uzmanı olarak görev yapmaya devam etmekteyim. Edindiğim yurt dışı deneyimlerim, uzun yıllar boyunca yaptığım sektöre yönelik teknik konuşma metin yazarlığım ve yıllar içinde biriktirdiğim kurumsal tecrübe ile birlikte, başta safkan atçılık sektör olmak üzere tarım, orman ve su sektörü konularında önemli bir bilgi birikimine sahip olmamı sağladı.